

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului Muzeul Digital al Romanului Românesc 1901-1932, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național.

Sugestie de citare a arhivei:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

This novel was digitized for the project The Digital Museum of the Romanian Novel 1901-1932, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration.

Citation suggestion:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

181782
Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Th. D. Sperantia

SAR și JONEL

Librăria SOCEC & Co., S. A., București

Prețul Lei 12.-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/anul-1901-1933

Th. D. Sperantia

SAR și IONEL

Sar și Ionel e cel mai bun
dar pentru copii.
Dacă-l vor citi și părinții
va fi și mai bun.

BCU Cluj-Napoca
RBCFG202000272

BUCUREȘTI
—
Editura Librăriei Socec & Co., Societate Anonimă
1921

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

181782

Toate exemplarele vor purtà semnătura autorului.

859-32(Speranția, Șh: A.)
V

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

SAR și IONEL

Sar nume mare, titlu de împărat din vechime, din țările răsăritului: Sar-Danapal, Salmana-Sar, Nabucadne-Sar.

Sar al nostru nu-i împărat, nu e nici om; e prietenul lui Ionel: om Ionel, Sar căţel.

Sar și Ionel trăesc în aceeași casă. Părinții lui Ionel îngrijesc și de Sar.

Ionel are șase ani, Sar trei luni. Ionel de-un cot cu pantaloni cu tot, sau să zicem de-un metru. Sar din vârful botului până în vârful cozii patruzeci și unu centimetri. Ionel nu învaţă la școală, nici Sar.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ionel n'are nici o treabă, adică nu-l pune nimeni la nimic; își găsește singur însă de treabă tocmai ce nu trebue. De pildă, ai lăsat din întâmplare pe masă o sticlă cu cerneală, Ionel, dacă intră în odae, se duce numai decât drept la dânsa, o iea, o întoarce cu fundul în sus ca s'o vază cum e la fund, și varsă cerneala pe fața de masă. Ai lăsat din mână un cuțit, Ionel trebue să dea peste dânsul, să-și tae vr'un deget, ori să tae fața de masă, ori vr'o perdea. Intr'o zi a dat de foarfece și și-a ciopârțit, și-a tușinat o sprânceană.

Nici Sar n'are nicio treabă, dar își găsește și el de lucru: roade câte o umbrelă pe la vârf, pe unde se închee balenele; roade câte un galoș, câte o mănușă căzută pe jos. Mai ales lucrurile de piele îi plac grozav. Când

o fi mare trebue să se aleagă cu vr'un meșteșug de pielărie: curelar, cojocar, blănar ... Intr'o zi s'apucase

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de reparat un manșon al mamei lui Ionel, zicea că-l face foarte frumos, îi scotea blana.

Multe ar lucra el Sar, dar mama lui Ionel nu-l lasă prin casă. Cine-l aduce 'n casă trebue să-l țină în brațe, n'are voe să-l lase pe jos, pentrucă Domnul Sar, cât e de Sar nu prea știe de curățenie . . . De aceea D-lui, de obiceiu, șade p'afară ori cel mult într'un antreu.

In antreu șade așa de frumos și de cuminte de ți-e mai mare dragul. Are acolo o bucată de covor și stă pe el lungit pe burtă, cu botul întins pe labe și numai cu ochii urmărește pe cine trece încoace și 'ncolo. Nu e vorbă, îi vine lui câte-o dată câte un avânt, câte-o toană să zică: dar lasă-mă 'n pace. D-le, ce tot mă ții sechestrat aice 'n antreu?" Lasă-mă să mă duc sus prin odăi! Am treabă, D-le, voiu să mă duc la mamița lui Ionel, să mă țin după pantofii ei când umblă încolo și 'ncoace prin casă; să-i rod vârful pantofilor când stă pe loc; să mă culc pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

poalele rochiei, când s'așază pe scaun de atârnă rochia jos! A! E așa de bine acolo pe rochie, moale, cald și miroase așa frumos: miroasă a mamă de Ionel!! Dacă n'oiu fi eu acolo, pe cine să-l iea de după cap și să-l scuture mamița lui Ionel? Cine să i-se rostogolească înnainte și să i-se dea cu burta 'n sus? ... Pe cine să bată peste burtică? Ce, adică numai prin curte să mă întâlnesc eu cu oamenii? ...

S'ar duce el sus fără să mai ceară voe, dar la ușă este o scară cu trepte nalte pe care nu le poate urca. Se duce până la scară, se ràdică cu lăbuțele pe treapta întâia de jos și stă așa acolo până ce-i trece dorul de dus. Ori dacă s'apucă de țipat e destul să-i zică mama lui Ionel: Taci Sar! Rușine! Ești băiat mare! Fii cuminte; și el tace numai de cât.

Dar ce se 'ntâmplă într'o zi?

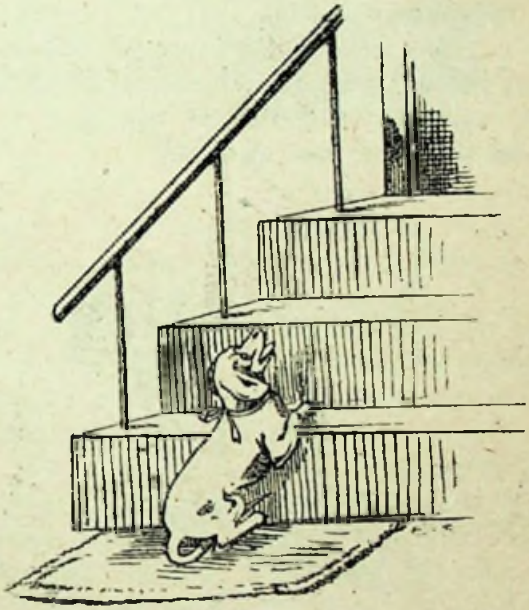
Vin musafiri cu copii și copiii și cu Ionel aduc pe Sar în casă.

Când se vede D-lui prin casă la fugă prin toate odăile până prin Salon și prin biurou. Trage cu dinții de toate colțurile covoarelor, se urcă pe ghetele musafirilor, nu stă degeaba nici cât ai clipi; iar la urmă cându-l iea nu știu cine și-l duce la locul lui, în an-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

treu. să vezi țipet de jale, să vezi plânset și urlătură ce-ți toarnă!!...

Rădicat în două picioare. cu lăbuțele pe treapta dintâiu a scării și cu botul căscat și îndreptat în sus, urlă câtu-i-iea gura! Urlă cu încredințarea că are tot dreptul să urle.

Taci, Sar! Rușine...
El urlă.
— Taci, Sar, că te bat!
El urlă înnainte.
— Sar, te bat, înțelegi!...
Urlă.
„Cum să tac, parcă-și zice el în gând. Cum să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tac dacă am dreptate! Doară nu cer vr'un lucru care nu se poate. Cer tocmai ce se poate, cer să mă lase în casă cum m'au lăsat mai adineauri. Dacă m'au lăsat, vrea să zică se poate? Dacă nu se poate, dece m'au lăsat atunci? Vreau în casă!... Am treabă acolo!... Dacă mă ţineţi aci, cine să se ducă în salon să tragă cu dinţii de colţurile covoarelor? Cine să roadă picioarele la scaune? Cine să roadă colţurile de jos şi muchiile biuroului?

Aşà a plâns el Sar într'o zi, a urlat s'a văicărat şi a lătrat cât a putut şi cât i-a cerut sufletul. Apoi s'a aşezat câineşte, răzimat pe coadă şi a rămas un moment cu botul în jos, gânditor.

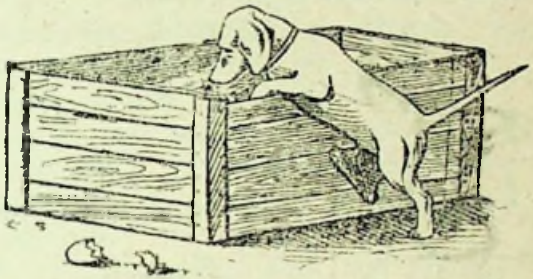

— Ian să ne gândim şi alt-fel, îşi zice el. Poate nu e aşa cum mi-a părut mie. Poate că n'am chiar voe deplină să mă duc prin casă; poate că e slobod să mă duc numai câteodată, aşa cum am fost acuma. Negreşit că e aşa. Negreşit!

Şi împăcat cu acest gând, se ridică frumos, se duce de se culcă în coşul lui, în colţul antreului şi-i trage un somn să se ducă vestea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Doarme, se scoală, se duce prin curte și se ridică la lada de gunoi.

— A! Ce mai lucruri bune în lada asta, se gândește el. Și frumos ce miroase! Ce mai scumpeturi trebue să fie aci! Vezi ce prost eram!

Vream numai de cât să mă duc în casă, când colo în curte cătă ți-e lada plină de bunătăți!!... Asta trebue să fie acea de care tot aud vorbind oamenii; asta trebue să fie cofetăria! Ian te uită câte mai sunt în ea! Uite, coji de ceapă, coji de sfeclă, coji de morcovi, de pătrunjel, de cartofi, cărbuni, coji de ouă, cenușă! Cenușa nu știu la ce-o fi bună! Cam te ustură nasul de cenușă; dar trebue să fie și ea bună la ceva, la vr'un fel de mâncare....

A! lată și un os! Os mare! Am să-l iau d'aci, să mă apuc să-l rod.

Când oiu lua eu osul ăsta și m'oiu apuca să-l rod, poate să vină atunci și câinile regelui, să zică bravo, uite colea Sar e chiar câine adevărat, câine mare, dulău care roade oase!!...

Și de-aci înainte Sar are treabă cu rosul osului: nici nu se mai gândește la dus în casă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dar Ionel eșind în curte dă de dânsul rozând la os.

— Dar ce faci tu, Sar? Ai luat os dela gunoiu! Murdar?! Dela gunoiu?! Murdar? Ce-o să zică mama când te-o vedeà? Ce, ești copil de țigan? Nu-ți e rușine?!

Și lui Sar i-se face rușine. Lasă osul de o parte, se întinde cu burtica în sus și ochii i-se umplu de lacrămi, par'car zice:

— Na, bate-mă! Tae-mă! Spânzură-mă! Sunt un ticălos, sunt un păcătos, un nemernic, care se bagă în gunoiu, care nu știe să se respecte!! Na! Ia-mă de coadă și mă aruncă peste gard!!...

Și lui Ionel i-se face milă.

— Săracul Sar! Săracul mititel! Se teme! Nu te teme, Sar!

Il iea în brațe.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Nu te teme! Haide 'n casă! Haide să-ți dau ceva, ceva bun! Zacăr.

Îl duce 'n casă. Îi dă zacăr.

El mănâncă zacărul și apoi s'apucă iar de alergat prin casă, de tras cu dinții de colțurile covoarelor, de ros picioarele scaunelor și ghetele mosafirilor, până ce dă de dânsul mama lui Ionel.

— Cum, tu, Sar, în casă?

El fără să mai lungească vorba, strânge frumos coada 'ntre picioare și o iea deocamdată repegior la trap, și apoi o dă în galop și o duce așà până jos 'n antreu, la coș.

— Se vede că atâta mi-a fost porția de ședere în casă pe ziua de astăzi, gândește el.

*

este o bucată de vreme Sar a început să poată urca și scările antreului, dar nu îndrăsnește să se ducă 'n casă.

Se așeza din când în când cu labele pe treapta de jos și se uita în sus la lumea care umbla pe acolo, prin odaia de la scară, când e ușa deschisă; dar atât, mai mult nu.

Când te uiți însă la dânsul parcă citești în ochii lui întrebarea:

— Dar pe mine când mă mai luați sus?!

*

Până acum Sar încă nu știe că el e câine. Nu știe de ce zic oamenii că el e cățel. El crede că-xic cățel, pentru că e mic, dar când o fi mai mare, atunci

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

o să fie şi el băeţel ca Ionel, şi apoi om ca tatăl lui Ionel. El socoate că tatăl lui Ionel a fost odată cătel, apoi s'a făcut copil şi pe urmă om. Chiar se gân-

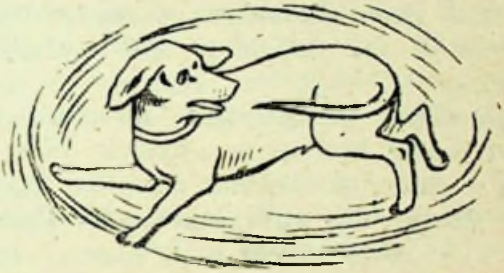
deşte Sar, câte odată, cum o să-i şază lui când o fi îmbrăcat cu pantaloni, cu hăinuţă şi cu pălărie pe cap, ca Ionel. Şi mai ales se gândeşte el, dacă atunci când

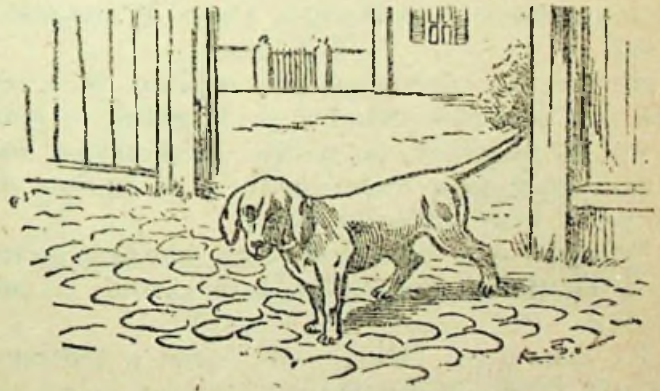
o fi mare o să mai aibă coadă, de oare ce la oameni nu vede această podoabă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Gândul cozii îl frământă mult pe Sar. Ar vrea el să se încredințeze dacă coada se ține bine la locul ei, ori dacă poate are de gând să cază. De aceea numai te pomenești că îl vezi învârtindu-se împrejur, ca să-și prinză coada cu dinții.

Și i se pare curios că, cu cât se învârte mai repede să prindă coada, cu atât coada fuge mai repede împrejur, de nu poate s'o ajungă.

Această operațiune Sar o face foarte deseori și o numește cu un termen școlăresc: lucru manual.

Într'o zi, pe când se afla el într'o astfel de îndeletnicire didactică, iată numai deodată vede afară în pragul ușei ceva care i se pare lui un fel de căluț mic. Când se uită mai bine, parcă ar fi un fel de cățel.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Cum se poate cățel așa mare? se gândește el. Dacă e mai mare de cât dânsul trebue să fie copil ca Ionel.

Ori poate și Ionel a fost un fel de cățel mare ca un căluț? Vrea să zică atunci și el, înainte de a ajunge copil ca Ionel, trebue să se facă întâiu căluț?

Sar încă până acuma nu văzuse câine.

Nedumerit dar, stă și se uită cu ochii mari la acest necunoscut.

Necunoscutul lui Sar însă nu e un necunoscut, e cunoscut foarte bine și se numește *Tobi*.

Tobi e câine, și încă un câne de soiu, nobil. E de la un baron din străinătate, din Petau — Stiria (Steiermark) — câine neamț și militar.

Căpitanul, cumnatul lui Ionel și-a făcut stagiul în Austria, la pionerі ori pontonieri și de acolo l-a recrutat pe Tobi.

Tobi, dela pământ până grebăn are o înălțime de vr'o patruzeci de centimetri. Capul îl ține însă mult mai sus.

El zice că-i ordonanță de căpitan. Să-l vezi pe stradă cum merge de mândru și de grăbit ai crede că e un fel de inspector de poliție, mai vârtos când îl vezi cum intră prin toate curțile și se oprește de miroase pe la toate colțurile.

De altfel e și bine dresat, un adevărat gimnastic. Sare la înălțimea căpitanului, sare gardul cu mâinele în șolduri!

La păr e gri închis, dar barba a început să-i înălbească — om în vârstă!

Are o ureche tăiată nițel, de aceea când îl privești în față par'că ar fi cu chipiul pe-o ureche.

E scurt de coadă. Se zice că pe când era el mic, un domn veterinar a găsit că e nevoe de o simplificare și i-a tăiat coada. Dar ciumpul ori cotorul de coadă ce i-a mai rămas îl ține drept în sus, cum îl ține •

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

capră care se respectă. Tobi zice că coada în sus e semn de nobleță, ba chiar dovedește acest lucru prin zicătoarea:

Capra cât de răpănoasă
Coada în jos tot n'o lasă.

Tot din cauza nobleții, lui Tobi îi place zacărul și muzica. Zacăr mănâncă ori cât i-ai da, și mănâncă fără să bea apă; iar muzica ... cum aude pianul, se pune să-l acompanieze: urlă cât îl ține gâtul.

Sunt însă și lucruri care nu-i plac: nu poate suferi pe postași și pisicele: zice că e antisemit (?).

Cum stă Sar și se uită așa curios, Tobi se apropie și-l miroase niței.

Când se vede Sar mirosit de un așa personaj, de odată i-se umplu ochii de lacrămi, se dă cu burta

în sus, stă o bucată nemișcat, apoi repede se ridică, se apropie de el, dă din coadă, se bucură și-i zice *nene* și *bădie*, și *domnule* și *cucoane* și cum i se pare lui c'o fi mai bine. E încântat că a mai întâlnit unul care seamănă cu dânsul și ar vrea să-l întrebe o mulțime de lucruri:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nene, d-ta eşti copil ori căţel? că văd că nu prea ai coadă? Ce s'a făcut coada d-tale? Ai mâncat-o, ori ţi-a mâncat-o alţii? Dacă n'ai coadă, cu ce faci d-ta lucrul manual?

Tobi însă priveşte un moment de sus, apoi îl lasă şi intră repede prin odăi, să dea câte o bună ziua la cei depeacolo. Sărută mâna mamei lui Ionel, dă de vr'o două ori cu limba pe la gura

lui Ionel; sare de vr'o câteva ori sus înaintea tatălui lui Ionel şi apoi, haide, ese afară şi o ia la sănă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

bousa pe stradă, ca un om grăbit. Sar o ia și el la fugă și ese pe poartă în stradă după Tobi.

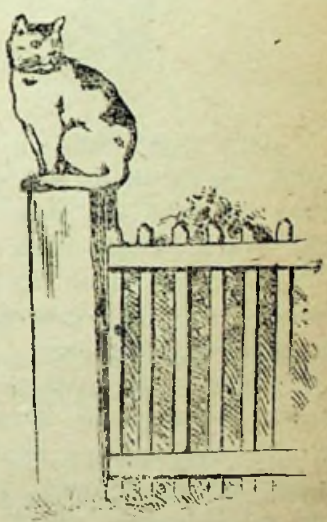

Dar Tobi se duce, se duce, se tot duce, și nu se mai uită înapoi.

Sar se duce și el o bucată, apoi se oprește și privește înainte pe stradă:

— Vai, domnule, ce frumos e p'acolea! Ce larg! Ce întins! Ce lume mare! Și eu n'am fost încă nici odată pe aice!

Ce fericit e d-nul Tobi că poate umbla pe unde îi place! A! Dar deacum să umblu și eu!...

Cotoiul Marcu, supranumit Stimabilul Marcu și Jupânul Marcu, șade sus pe gard pe vârful unui par și cu toată liniștea sufletească, de cotoiu bătrân, privește jos la Sar.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Sar se uită 'n sus la Marcu și-și face seamă lătrând și urlând, de necaz că nu-l poate ajunge să-i scuture niţel cojocul.

Din ziua când a eșit în stradă să petreacă pe Tobi, Sar a prins așa gust de stradă că acuma numai aeolo ar vrea să stea. Cum vede poarta deschisă, svâc afară. Toată ziua păzește numai poarta.

Când scapă în stradă o iea la fugă încotro-i vine. Aleargă de-i clămpăe urechile, parc'ar fi niște aripi, ori niște mânici largi.

Scăpase de mai multe ori pe stradă, nebăgat în seamă și nu păţise nimica, și acuma nici nu vrea să se mai întoarcă pe acasă. Il strigai. Sar, Sar, Sar! Cuciu, Cuciu! Sărică! pace, el nici gândia să te audă, nici nu întoarcea capul măcar; se făcuse chiar neînţelegător. Trebuia s'alergi după dânsul pe stradă, să-l prinzi din fugă, și după ce-l prindeai, până să-l aduci,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

se sbătea în brațe de trebuia să te lupți cu dânsul ca să-l poți ținea. Astăzi însă când a mai eșit în stradă s'a întâmplat că în stradă era și fata din casă, Frusina cu o mătură 'n mână și când a luat-o la fugă a ajuns tocmai la dânsa. Frusina de bucurie cum îl vede începe să-l croească cu mătura: dă-i, dă-i, dă-i, până ce o rupe la fugă înapoi în curte și fuge așa de zăpăcit de cade în bot.

Acuma e supărat pe Marcu.

I-s'a părut că Marcu a râs de dânsul, când a mâncat bătae dela Frusina și acuma vrea să-și răzbune pe el.

Poate de vr'un cias șade acolo, se uită în sus la cotoi și latră. Și când știi cum s'a petrecut lucrul parcă-ți închipui că îi ține un discurs în felul acesta:

„Cotoiu bătrân și om fără inimă! Să râzi de un june căruia soarta nemiloasă îi aține calea și-l bate

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cu mătura, pentru că în avântul lui de sfântă libertate a luat-o nițel razna pe stradă? Rușine, rușine, rușine! De trei mii trei sute de ori și jumătate rușine!"

Ba zdela o vreme, în neazul lui, Sar începe a crede că bătaia a mâncat-o numai din pricina lui Marcu. Iar când ajunge la gândul ăsta, își face și socoteala că dacă l-a bătut din pricina lui Marcu, atunci nu l-a bătut pentru că a eșit pe stradă, și deci.... e liber să iasă pe stradă.

Din pricina acestei socotele mai mănâncă o bătae!

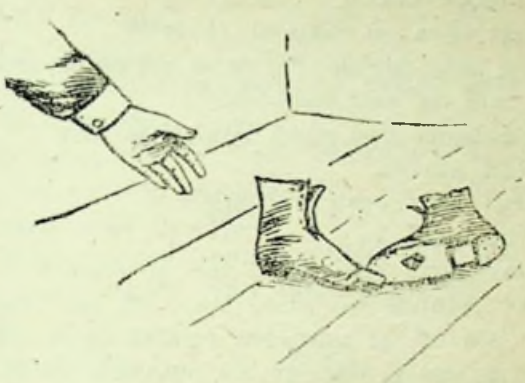

— Unchiule, întreabă într'o zi Ionel, oare de ce Sar e așa neînțelegător, că mănâncă atâta bătae și nu vrea să 'nțelcagă să nu mai iasă pe stradă?

— Apoi de, dragă Ionel, așa e orice deprindere rea; cu cât o lași mai mult de se învechește, cu atât seapi de dânsa mai anevoe.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Dar unchiule, ghetele dacă se învechesc scapi anevoie de ele?

— Nu, dragă Ionel, nu m'ai înțeles. Sar trebuia pedepsit chiar dela prima dată când a eșit în stradă, trebuia amenințat, trebuia oprit, trebuia bătut chiar, ca să înțeleagă că nu-i voe, că nu trebue să iasă pe stradă.

— Dar el de ce a eșit?

— Apoi a eșit pentru că nu știa că nu e bine.

— Dar de ce nu știa că nu e bine?

— Pentru că e mic, și când e mic e și prost: câte eiori sboară, el crede că toate se mănâncă. Ai înțeles.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Da, înțeles, Unchiule; dar ciorile se mănâncă?

— Ei! se mănâncă! Cum să se mănânce?!

Așa merge vorba.

— Dar d-ta ai mâncat cioară?

— Nu mă 'nțelegi că nu se mănâncă cioară. Cine e prostul care să mănânce ciori?

— Unchiule dar când erai d-ta mic?

— Nici atunci.

— Dar când erai mai mic?

— Nici, nici...

— Dar când erai mic, mic și prost?

— A! Atunce nu știu. Cred că nu. căci eu ascultam de părinți și mâncam numai ce-mi dădeau ei.

— Și ei nu-ți dădeau să mănânci ciori?

— Nu.

— Unchiule, D-ta zici că ascultai de părinți?

— Da.

— Dar cine erau părinții D-tale?

— Mama mea și tatăl meu.

— Și D-ta ascultai de ei?

— Da.

— Și cum ascultai?

— Cum . . . cum s'ascultă.

— Dar ei ascultau de D-ta?

— A! Ei nu.

— Nu?! De ce?

— Pentrucă numai copiii trebue să asculte.

— De ce numai copiii? Eu voiu s'asculte și părinții.

— Apoi părinții n'au nevoe să asculte căci ei sunt mari știu ce trebue să facă și cum să facă.

— Dar copiii nu știu?

— Copiii nu.

— Dar dacă știu?

— Dacă știu atunci bine; dar, vezi, nu știu.

— Dară vezi eu știu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ce știi?

— Știu ce vrei, știu tot.

— Tot? Ce tot?

— Tot ce vrei.

— Așa? Atunci, poftim, ia vioara asta și cântă o bucată de muzică.

— Ei, apoi vioara n'am învățat.

— Vrea să zică nu știi.

— Dacă n'am învățat.

— Bine, tocmai asta e vorba că n'ai învățat. N'ai avut când învăța, ești încă prea mic.

— Ba, sunt mare.

— Da, mare, dar nu destul.

— Ba, mare destul, dar nu toți oamenii învață vioara.

— Bine, dragă, atunci poftim hârtie ia și scrie o scrisoare.

— Apoi asta n'am învățat.

— Vrea să zică nu știi?

— Dacă n'am învățat.

— Apoi tocmai asta că n'ai învățat mulțime de lucruri și de-aceea nu știi. Și când nu știi trebue să 'ntrebi pe alții care știu.

— Dar dacă nu vreau să 'ntreb?

— Atunci poți să greșești.

— Și ce e dacă greșești?

— Dacă greșești, faci lucrul greșit, îl faci rău.

— Dar dacă 'ntrebi?

— Dacă 'ntrebi atunci îți spune, îți arată, te învață ce să faci.

— Unchiule eu aș vrea să te întreb ceva.

— Poftim.

— Cum să-mi fac un arc?

— O să-ți arăt eu și o să-ți fac chiar eu unul.

Și unchiul s'a ținut de vorbă, i-a făcut arc. Un-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

chiul i-a dat arcul. Ionel luând arcul numai putu de bucurie își zicea în gând:

— Are dreptate unchiul când zice că nu știu multe lucruri: uite de pildă arc nu știam să fac. Oare când oiu ajunge să fiu mare și să știu de toate?

Sar se supără, latră, urlă, dar Marcu șade liniștit în vârful parului.

— Dă-te jos, mă! părcă zice Sar.

Marcu stă nemișcat.

— Dă-te jos, n'auzi?

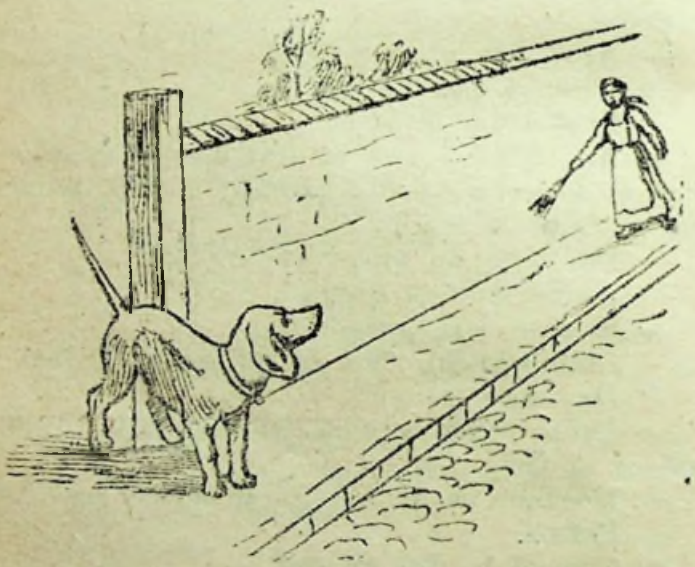
El stă.

— Dă-te jos să te gâtui.

Stă.

— Ești un nesuferit, un nesimțitor, un anarhist!

Cam cu acest fel de încheiere Sar pleacă dela gard și se duce de-a dreptul la poartă și ese în stradă.

Aci i-se întâmplă însă ceva pe neașteptate, Frusina, fata din casă, c'o mătură în mână vine după dânsul

— A, uite și Frusina! gândește el. Se vede că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

vine să se plimbe și ea cu mine. Ne plimbăm amândoi. Hai s'o aștept.

Frusina însă nu venia ca să se primble. Mama lui Ionel i-a fost zis Frusinei ca să nu-l lase niciodată pe Sar să iasă po poartă. I-a fost zis însă să nu-l bate, ci numai să-l sperie că-l bate: să nu-l lovească cu bățul sau cu mâna, cu palma ci cu lucruri moi, de pildă cu-o cârpă mare, cu-o mătură de pae.

Deci Sar o așteaptă pe Frusina.

Frusina însă cum se apropie de el, începe să-i dea cu mătura și să-i strige: Acasă, acasă, acasă! ticălosule!

El deodată neștiind ce se facă, se pitulă jos, se face mititel, se dă cu burta 'n sus, dar când vede că ea dă mereu cu mătura, o rupă la fugă drept acasă și se oprește tocmai la ușa antreului.

— Ce-o fi avut Frusina? A înebunit?!

Lui Sar nu putea să-i intre în minte că un lucru care îi place lui să nu placă și altora și chiar tuturor. Nu pricepe, că l-a bătut pentru că a eșit pe stradă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Cum stă el așa pe gânduri iacă și Frusina vine acasă:

— Ticălosule! să mai poftești pe stradă altădată!

Sar însă nu pricepe ce spune ea, că el încă nu învață la școală să știe limba română. Se uită cu coada ochiului după dânsa și o apucă iar înspre stradă.

— Ce să te mai uiți la o nebună! Am făcut foarte rău că am fugit acasă. Dacă am văzut că dă cu mătura trebuia s'o iau la fugă încolo, mai departe în stradă, să mă duc cine știe unde. Negreșit că cu vorbele care le spunea dânsa acum, râdea că m'am întors acasă. Hai 'napoi.

Hai 'napoi, zice el, și haide chiar, se scoală. Și, cu codița lui bârligată în sus, ca un steag, peste spate, o ia la trap, crețișor pe lângă peretele casei și cât ai

clipi ajunge în stradă, gândindu-se ce prost a fost el de s'a întors acasă din pricina Frusinii.

Dar cum se gândește el așa, numai se pomenește deodată jnap, jnap, jnap, jnap peste cap. Un jnăpăit parc'ar fi de mătura Frusinei! Cine să fie oare? Nu poate vedea, pentru că nu poată deschide ochii, căci jnăpăială asta îi trage mereu, jnap, jnap, jnap, peste cap.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ce e de făcut? Cum să scape? Hai să dă cu burta în sus. Dar atunci aude și vorbele:

— Acas! acas! acasă, țicălosule!

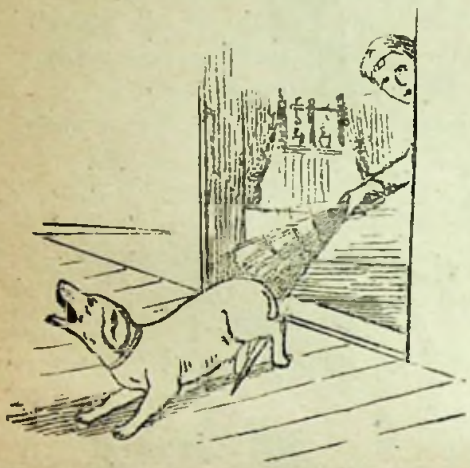
— Frusina! se gândește el, și repede, o rupe la fugă acasă.

Vorbele astea: acas! acas! mi-se pare că însemnează: nu pe stradă, nu pe stradă! Dar ce-o fi având oare de mă oprește să mă duc pe stradă?!... Cum adică, nu-i voie de umblat pe stradă? Dar de ce mă bate numai pe mine?! Am văzut mai adineauri vr'o doi copii, și un om și un cal, și nu le-a făcut nimeni nimica; și Frusina s'a uitat la dânșii și nu s'a dus să ia mătura să le dea peste cap: jnap, jnap, jnap, cum mi-a făcut mie. Hai să încerc înadins.

Muzeul Digital al Romanului Românesc Sperantia
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi Sar ese acum pe poartă, dar nu se duce departe, ci se aşează chiar lângă stâlpul porţii.

N'apucă el însă nici să se aşeze bine, când iacă

Frusina ese pe poartă cu mătura în mână şi stă de se uită într'o parte şi în alta pe stradă;

— Dar unde s'o fi dus acum?!

Apoi întorcând capul şi văzându-l:

— A, aici mi-ai fost? şi se repede la el.

Sar, fără să mai aştepte explicaţii, numai decât, repede o tunde 'n curte.

— Păcătosule! Te-oiu învăţa eu!

— E nebună! se gândeşte Sar.

Iar Ionel de colo:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Vezi ce pățești dacă nu 'nțelegi să nu mai ieși pe stradă?!

— Ba, e o nebună, se gândește Sar. Și dacă ar fi numai nebună, traba ei, nu mi-ar păsa mie, dar vezi are și mătură.

Sar n'are unde se culca.

In astă seară au venit mulțime de musafiri, care și-au lăsat galoșii în antreu pe covorașul pe care

dormea el. Trebue să spunem că Sar nu mai doarme în coș, e acum mare.

E mare, se vorbește că nu știu când o să-i rupă turta! Nu prea 'nțelege el ce vrea să zică a rupe turta. Aude că ruperea turtei e un fel de sărbătoare, dar el își închipuie că ruperea turtei trebue să samene ceva cu mătura Frusinei: jnap, jnap, jnap peste cap, pân'ce nu mai vezi bine.

Așa i-a rămas lui în minte Frusina și cu mătura, că orice pacoste, orice nenorocire, holera, ciuma, turbarea, jigodia, și-le închipue în chip de Frusină, cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

un maturoi cât lumea de mare. Și vorbele care le înțelege mai bine, ca: Acas! Jos! Afară! Tu?! Aici?

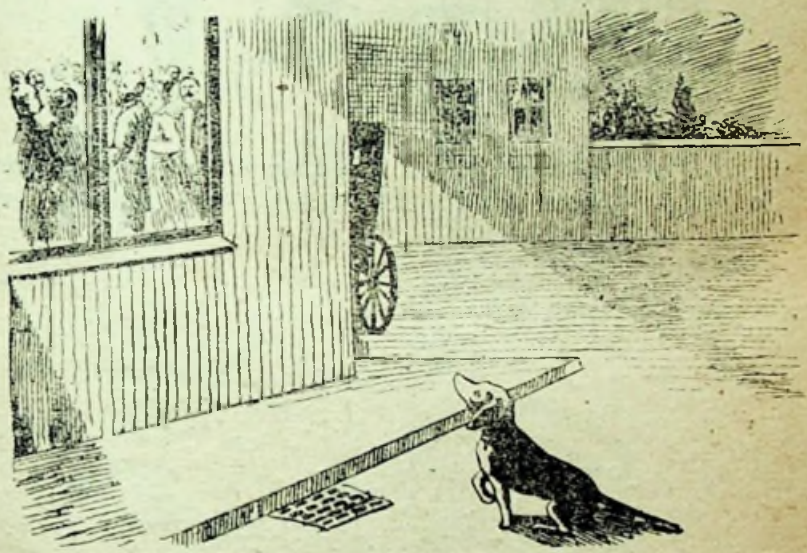
Păcătosule! Ticălosule! îi deșteaptă în minte mătușa Frusinii.

N'are unde se culca. In antreu covorașul plin de galoși. Cei de acasă n'au nici unul grija lui.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ce să facă el? Unde să se culce? Şade el o bucată cătinește, răzimat în coadă, și moțăc lângă ușa din dos ca un portar de Minister în fotoliul lui, în serile când birourile lucrează noaptea. Şade, moțăc, dar timpul trece și somnul îl birue. Ese p'afară. Afară întuneric. Afară la poartă trăsuri. La ferestre în casă lumină mare. Prin dreptul ferestrelor se văd mulțime de capete de domni și doamne.

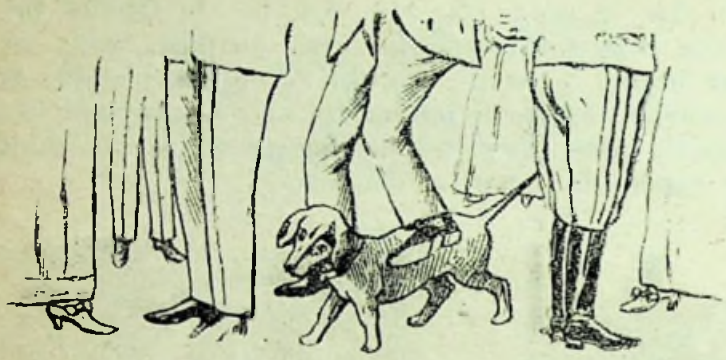

Sunt pline de lume toate odăile și tot mai vin trăsuri.

Pe lângă picioarele noilor musafiri se străcoară și el și își găsește un loc bun de dormit. Un loc care îi place foarte mult și de care nici n'a bănuit până acuma că este, pentrucă până acuma n'a fost el p'aci prin odaia asta. Deacuma o să vină întotdeauna să se culce acolea. E odaia liniștită, nu e nimeni să-l supere. Pat mare! Poate că e făcut anume pentru el! Sau dacă nu chiar pentru el, se vede că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nu e al nimănui, căci altfel ar trebui să fie cineva acolo.

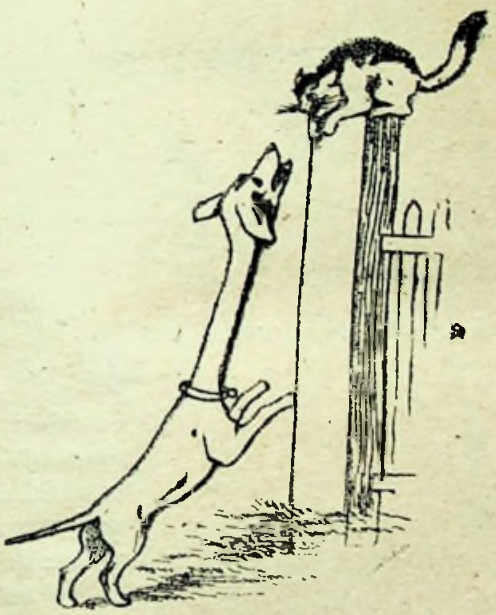
Patul însă nu e al nimănui cum gândește Sar, e patul mamei lui Ionel. Alături, mai este un pat

al tatălui lui Ionel. Sunt două paturi, unul lângă altul, dar Sar s'a culcat numai în unul, pentru că nu i-a venit la îndemână să se culce pe amândouă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

S'a culcat deocamdată cam ghemuit, s'a făcut mititel, parcă să nu cuprindă loc mult, dară cu încetul, după ce s'a încălzit, s'a întins cât era de lung, și capul și l-a răzimat de perinele dela căpătâiu. Avea el ambiție să se culce în pat ca oamenii.

Și dormind acolo, începuse niște visuri frumoase. I-se părea că Marcu dintr'un vârf de par se uita în jos cu dispreț, iar el s'a ridicat în sus cu labele răzimat pe gard și când s'a întins odată, i-s'a lungit gâtul așa de tare că a ajuns până la vârful parului, a prins pe Marcu, l-a luat jos și-atras o scărmănătură de l-a lăsat mort, întins pe pământ.

Dar când ședea el și se uita la cadavrul neînsuflețit al lui Marcu, deodată vede la orizont ridicân-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

du-se un fel de aeroplan în chipul măturii Frusinei și aude par'că și vorbele: Tu aici?!...

Când deschide ochii, ce să vezi?... Frusina!!

*

Sar și Ionel amândoi prieteni, amândoi stau pe gânduri. Sar șade câinește în coadă și se uită în sus la Ionel; Ionel răzimat de perete și scărpinându-se cu o mână pe la frunte, se uită în jos la Sar.

Ionel a fost eșit dimineața afară pe poartă la măidan, să se uite la băeți cum ridicau la zmee și tocmai când se uita el mai bine, tocmai când era mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

frumos, iacă tatăl lui vine din oraş, îl ia frumuşel de mână, îl duce acasă şi-i spune că altădată să nu se mai ducă peacolo, că n'o să fie bine.

Acum Ionel stă lângă perete şi se gândeşte ce frumos trebuie să fie acum pe maidan. Dimineaţa veniseră vreo patru băieţi cu zmee, acuma trebue să fi venit vreo patruzeci, poate şi o sută.

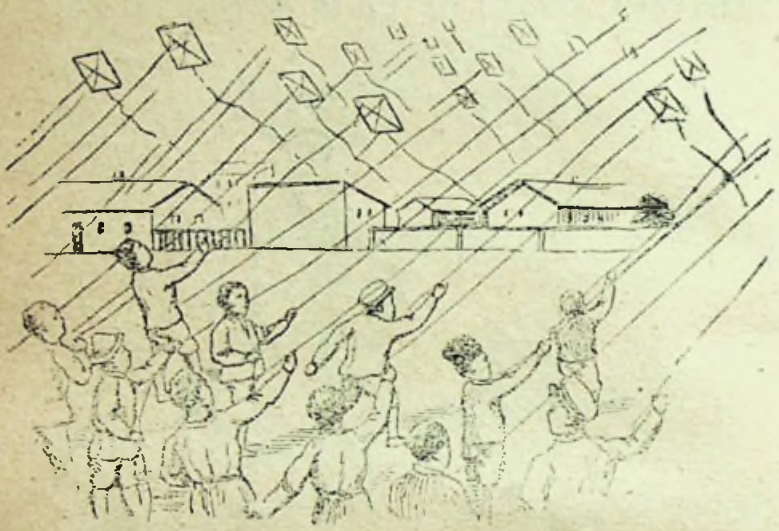
Ce frumos trebuie să fie vreo sută de zmee pe sus!! Ce mişcare! Ce sbârnâială!!

Şi Ionel şi cu Sar uitându-se unul la altul par'că se înţeleg în gând, par'că ar vorbi:

— Vezi, Sar, ce rea e lumea asta! Ce rău e tata că nu mă lasă pe măidan!?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Da, Ionel, ce rea lumea dar ce mare mătura Frusinei!!...

Iacă Mama lui Ionel.

— Dar ce stai tu așa puișor?

— Cum?...

— .....

— Spune, de ce stai așa pe gânduri?

— Dacă ... multime de băeți cu zmeie și tata nu mă lasă nici să mă uit.

— Vrei să te joci cu zmeul?

— Da.

— Și pentru asta trebue să stai așa supărat? Mi-a spus tata că te uitai cu drag la băeți care se jucau

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cu zmeele, și a zis că o să-ți cumpere și ție un smeu frumos, mare. Dar tata n'a voit să te lasă cu băieți acolo în stradă pentru că tu ești încă mic și a fost în grijă să nu ți se întâmple ceva. Apoi a văzut acolo pe un băiat cu mâinele pline de mulțime de bube murdare care se chiamă râe, și de care te puteai umplea și tu. De aceea o să-ți cumpere un smeu frumos și o să te joci cu el aci acasă. Costache vizitiul o să-ți ajute să-l înnalți.

— Mamă, dar de ce culoare o să fie smeul? întreabă Ionel, gândindu-se cu bucurie acum la smeul lui și apucându-se cu amândouă mânele de mâna mamei.

* * *

Mama lui Ionel din dragostea pentru copilul ei era necontenit cu gândul și cu ochii la dânsul. Cum îl vedea supărat sau pe gânduri, numai decât îl cerceta să vadă care e pricina și căuta să-l împace. Dacă copilul voia ceva care nu se putea ori care putea să-i aducă vr'un rău, atunci căuta să-l iea cu vorba, să-i întoarcă gândul în altă parte, sau îi dădea vr'un lucru ori vr'o treabă ca să-l facă, să uite ce voia ori ce cerea: apoi avea grija ca mai în urmă să caute prilej să-i arăte, să-l facă să 'nțeleagă că lucrul ce-l cerea sau îl doria el, nu era bun sau nu se putea avea, sau era stricător. Stătea cu dânsul de vorbă ca și c'un om mare și-i povestea și-i explica până ce-l vedea c'a înțeles și că s'a convins că e așà. Și întotdeauna, îi spunea numai adevărul, de aceea copilul o credea, era sigur că cum zice ea așa este. Și ori când era ca copilul să se hotărească într'o parte, și îl vedea că stă la gânduri, ea numai decât căuta să-l îndrumeze și-i zicea: *Dragă Ionel, tu fă cum știi că e bine, iar dacă nu știi cum e bine atunci nu fă.* Și-l urmărea să vadă cum face și îi spunea dacă a făcut bine sau

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nu şi copilul era mulţumit de interesul ce-o vedea că pune.

Şi nici odată nu-l silea: îl lua numai cu binele. De bătut nici vorbă. Foarte rar se întâmpla să-i zică: ce, Ionel, vrei să superi pe mama? Dar când îi zicea vorbele astea apoi îşi găsea beleaua cu el: câte o zi întreagă se ţinea de dânsa întrebând-o! Mă iubeşti, mamă? Mă iubeşti? Nu te-ai supărat pe mine?

* * *

Cu aceste îngrijiri şi sub ochii mamei Ionel creşte frumos, sănătos şi cuminte.

Seara după masă mai umblă puţin prin casă pe lângă mamiţa lui, să se încredinţeze dacă nu cumva e supărată pe el: i-se sue în braţe, îi cuprinde gâtul

cu amândouă mânele, o sărută, i-se uită în ochi, o întreabă dacă-l iubeşte şi-i spune şi el cât o iubeşte de mult: O iubeşte ca d'aci pân la Ploeşti, pân la Predeal, până la Viena, până la Paris, până în America.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

până la Ierusalim, până în cer sus la D-zău. . . . Se mai joacă niţel cu Sar apoi se duce la culcare. Se desbracă frumos, îşi pune hăinuţele strânse regulat pe scaunul de lângă pătuţul lui, se închină frumos lui D-zău, îl roagă ’să dea sănătatea mamei şi tatei, şi pe dânsul să-l ajute să crească mare, sănătos şi cuminte. Spune rugăciunea către sfântul înger păzitor:

Inger Ingeraşul meu,
Ce mi te-a dat Dumnezeu,
Tot de-auna fii cu mine
Şi mă ’nvaţă să fac bine. . .

Face cruce pe perină:

In numele Tatălui şi-al Fiului şi al Sfântului Duh, Amin.

Şi îndată ce a făcut crucea numai de cât se culcă, pune capul pe perină repede ca să prindă Crucea acolo, să nu fugă să rămână fără ea.

Intr’o sară s’a ’ntâmplat că tocmai când făcea el crucea pe perină Frusina vine şi-l iea cu vorba de-l întârzie de la culcat. Ce mai plâns şi nenorocire s’a întâmplat din pricina asta!

— Uite, Mamă, Frusina m’a făcut să-mi strie

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rugăciunea: în loc să pun capul pe perină peste Cruce, ea m'a ținut de vorbă de-am întârziat . . .

— Las, drăguță Ionel, nu te supăra pe Frusina, căci ea n'a știut că tu te 'nchini.

— Ei, ea n'a știut: dar eu ce să fac acuma? Se poate să fac altă rugăciune?

— Da, dragă, fă, zice Mama, și Ionel începe numai de cât:

Inger Ingerașul meu . . .

își face cruce și se culcă.

Dimineața cum deschide ochii, numai decât se scoală, se spală se 'mbracă, se 'nchină își iea gustarea, sau

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cafeaua: într'o jumătate de ceas e gata cu totul. Când e gata, hai la joacă.

* * *

Joaca lui . . . îi zicem noi joacă, dar pentru dânsul e ocupație foarte serioasă. De obiceiu el face tot ce fac cei de pe împrejurul lui și numai ceea ce i-se pare mai nou și mai ales, tot ceea ce samănă a meșteșug, a mașinărie. Umblă cineva cu vr'un clește, c'un ciocan numai de cât se duce să vadă ce face și dacă poate și dacă are cu ce face și el la fel. Și-a făcut și el grădiniță lui pe care o îngrijește și o udă în fiecare zi: are două puicuțe și un cocoșel pe care le îngrijește el, le dă mâncare, se uită câteodată ziua să le vadă, și când vor avea pui atunci de la fiecare o să-și aleagă câte doi pui. A cerut să-i dea și un purcel de care să îngrijască. Iar când o fi mai mare vrea să aibe vr'o doi stupi cu albine, câțiva pomi, și o bucată de pământ să-și facă grădină.

De mult a învățat a citi și a scrie. A citi a învățat de-odată de pe numele gazetelor și al revistelor: Adevărul, Epoca, Universul, Dimineața, Viitorul, Revista Copiilor.

Iar prin casă știe tot ce se face, și cine ce face. Vrea să știe mămica lui dacă Costache e acasă, ori Frusina, ori bucătăreasă, întreabă pe Ionel; s'au perdut cheile, sau un foarfece, un briceag întreabă pe Ionel, el știe sau el le găsește.

E bun, e blând și cuminte, vorbești cu dânsul ca și c'un om mare.

Sar tot în grija și sub ochii mamei lui Ionel crește și el mare și cuminte. E ascultător, nu mai roade, nu mai strică, nu mai fuge afară pe poartă singur, pricepe mulțime de lucruri, înțelege mulțime de cuvinte și face multe năzdrăvănii, de pildă:

La sonerie sunt trei clopoțele: Cel mai mare care

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

răsună mai gros, sună dela poartă, cel mijlociu, din casă, din parter, iară cel mai mic și mai subțire din etaj.

Când sună cel mic sau cel mijlociu, Sar nu zice nimic, parcă nici n'aude; dar când sună cel de la poartă atunci numai de cât începe să latre și o iea la fugă să vadă cine e la poartă sau la ușă afară.

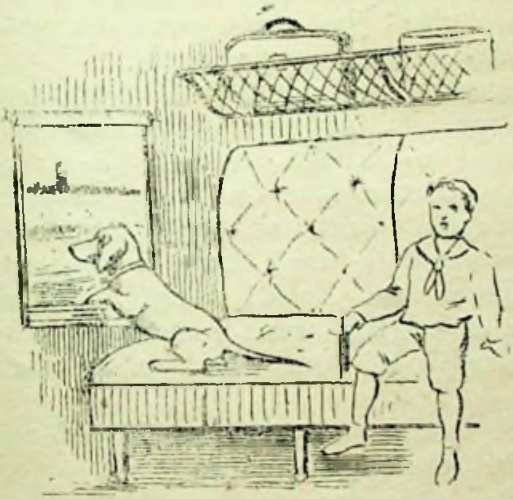
Două feluri de oameni îl interesează pe Sar: cerșetorii și postașii și mai ales postașii. Când vede un postaș îi vine ca un fel de nebunească: se repede la el să-l apuce și latră și latră și aleargă împrejurul lui căutând pareă un loc pe unde să-i fie mai înde-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mână să-l poată apucà de picior. Și tot se repede și iar se trage 'ndărăt de ajunge de se dă cu burta de pământ și cu picioarele dindărăt crăcănate parcă vor să se desbine.

Dar când nu poate eși afară în curte și dacă, din întâmplare, când s'aude clopotul cel mare de la sonărie, el e pe jos prin subsol, atunci repede aleargă să se uite spre ferestrele care dau în curte, iar dacă un vede nimic iute aleargă în săliță să se uite spre fereastra ușei de-afară, și dacă nu zăreste nimic, numai ce-l vezi că se rădică în două picioare și tot se dă mai îndărăt ca să poată vedea mai departe.

Apoi în tren să-l vezi pe Sar.

Intr'un rând părinții lui Ionel având să se ducă undeva în Moldova au luat cu dânșii pe Ionel și l-au luat și pe Sar. L-au luat pe Sar cum au luat și pe Ionel, l-au luat pentru că nu voiau să-l lase acasă pe mâna slugilor să se învețe obiceiuri rele ori să se îmbolnăvească.

Știind însă că nu prea era voe de luat câni în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

vagon, părinții lui Ionel voiau să-l cam îndosască pe Sar și de-aceea când au intrat în vagon l-au băgat sub o canapea. El însă nici gând să stea sub canapea. mereu scotea capul și se uita ca să iasă; iar când a plecat trenul, el dintr'o săritura a fost la fereastră și la fereastră a rămas, n'a vrut să mai plece de acolo. Ședea rădicat în două picioare pe canapea, cu labele pe policioara ferestrei și se uita pe fereastra cum s'ar uita un om, cum te uiți D-ta.

De altfel și în trăsură când mergea, el vrea să se uite înnainte. Il puseseră odată pe straponten — pe scăunaș, dar el atâta se tot dădea spre margine să se uite înnainte că într'un moment se pomeniră cu dânsul că a căzut jos. După aceea l-au pus pe capră lângă vizitiu, lângă Costache.

Pe capră îi plăcea grozav ședea răzimat pe coadă. câinește și se uita în toate părțile și când vedea vr'un postaș numai ce-l auziai hărăind.

Acelaș lucru a făcut în tren. La Ploești. unde stă trenul mai mult, el stătea la fereastră și se uita în toate părțile după lume și cum vedea câte-un tregher numai ce-l auziai mârrrr... se vede că lui i-se părea că trecherii sunt postași.

Și părinții lui Ionel din pricina asta vorbiau între ei:

— Ce facem cu dânsul când o veni conductorul?

— Să-l dăm sub canapea.

— Să-l dăm, dar stă?

— Atunci ce faci cu el?

— Să-l dăm la o parte, să-i punem ceva pe cap, să nu vază pe conductor.

S'a întâmplat însă că conductorul cât a fost ziuă, lumină, n'a venit; iar după ce-a însărat și nu se mai vedea afară, Sar n'a mai stat nici el la fereastră. A stat o bucată și el pe canapea la rând cu oamenii până ce-a început a moțăi cum făcea și acasă, apoi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Mama lui Ionel l-a culcat într'un colț la spatele ei, lângă fereastră.

Ziceam c'a început a moțăi și că așa făcea și acasă. Acasă când mama lui Ionel stătea afară pe peron deasupra scării din față, lucrând ori cosând ceva, ori citind, Sar venia și el s'așiza cânește lângă scaunelul ei și stătea parcă să-i țină de urât. Cum el însă nici nu cosă nici nu citia, cum n'avea deci nimic care să-l ocupe, de la o vreme începea să moțăie de somn. I-se închideau ochii și capul începea să i se lase în jos într'o parte și tot se lăsa, se lăsa până ce deodată se deștepta și începea să se uite spre poartă și mâràia, parcă ar fi voit să arate că, Doamne ferește, el n'a dormit. Era mândru și căuta să-și ascundă slăbiciunele. Când de pildă venia în casă plin de noroi și cineva deschidea ușa să-l dea afară, el nu eșia cum ar eși orice câne, rușinat și cu coada între picioare, ci o sbughia repede pe ușă lătrând cu gălăgie, parcă nu tu l-ai dat afară ci el ar fi cerut să-i deschidă repede ușa, că are cine știe ce treabă, parcă ar fi eșit ca să alunge pe cineva, pe vr'un postaș...

Și fiindcă a venit vorba de postaș, spuneam că atunce în tren după ce-au însărat, Sar s'a culcat într'un colț pe canapea lângă mama lui Ionel, la spatele ei.

Cum șade însă el culcat acolo, iată prin coridor conductorul.

— Cățelul e acoperit? întreabă tatăl lui Ionel.

— Da, dar ce e?

— Ar trebui acoperit să nu se vază: vine conductorul.

— E acoperit bine și-l mai acopăr eu.

— Mamă, întreabă Ionel, dar dacă l-o vedea conductorul, îl dă jos?

— Nu, dece să-l dea?...

— Apoi de ce zice tata să-l acoperi să nu-l vadă?

— Pentru că nu-i voe să se ia câni în vagon.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Și dacă nu-i voe, ce e?

— Nimic.

Apoi atunci cum nu-i voe?

Și Ionel se gândește ce poate se facă conductorul dacă l-o vedea pe Sar. I-se pare chiar că vede pe conductor apropiindu-se cu felinarul de locul unde era cățelul, rădică felinarul în sus și se apleacă.

Printre franjurile grii ale șalului se vede codița lui Sar. — Dar ce e acolo? un câne? câne în vagon? In vagoane nu e voe pentru câni.

Cu aceste vorbe, parcă conductorul se apropie de fereastră, o deschide, apoi întinde mâna și apucă pe Sar de sub șal: Vagonul nu-i pentru câni, zice el și cu-o ciudă de sălbatic aruncă pe fereastră cățelul.

Aci Ionel începe să plângă.

— Ce e, dragă, întreabă mama.

— Nu vreu să vină conductorul.

— Cum să nu vie, nu se poate.

— Dar eu nu voiu să iea pe Sar.

— Dar nu-l iea.

— Dar dacă nu-i voe în vagon?

— St! tăcere, conductorul!...

— Ușa vagonului se deschide:

— Biletele, mă rog.

Sar, d'acolo din colț: Mârrrrrr...

— Aveți un cățel?

— Poftim, biletele zice tatăl lui Ionel; iar Sar începe un mârâit mai zdravăn.

— Mamă, voiu să-ți spun ceva, 'i șoptește Ionel cum era culcat cu capul pe brațele mamei, pe când conductorul cercetează și găurește biletele.

— Două persoane și-un copil? mai zice conductorul.

Sar auzindu-l începe să și latre.

— Innainte nu se zicea nimic dacă avea călătorul un cățel, dar acum... vorbește conductorul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Sar cum mai aude pe conductor începe chiar să latre cum trebue și ese de sub șal.

— Mamă . . . Mamă . . . face Ionel . . . să nu-l iea . . .

In acest moment tatăl lui Ionel alunecă în mâna conductorului o patacă de cinci lei.

Conductorul rădică mâna la șapcă în chip de salut de mulțumită și apoi adauge:

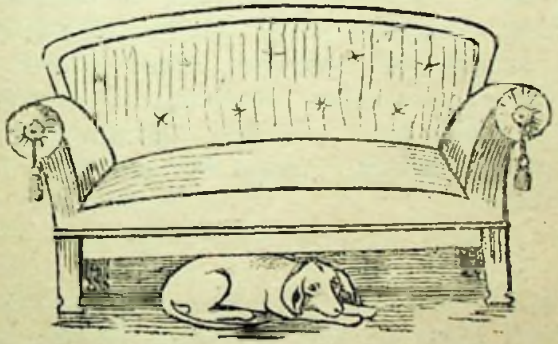
— Nu, nu-l ieau . . . Innainte nu se zicea nimic dacă avea omul . . . dar acuma . . .

* * *

Sar era câne subțire,, cu ambiție: nu-i plăcea să râdă cineva de dânsul.

O pildă:

Lui din toate mâncările îi plăcea biftecul, iar de cât biftecul îi plăcea mai mult zacărul. Laptele nu-l putea suferi, cafea cu lapte nici atâta. Când vedea că-i dă cafea cu lapte fugea și s'ascundea. In sufragerie era o canapea.

El se vârâ sub canapea și stătea acolo pân' ce putea să fugă afară. Cât stătea jos farfurioara cu cafea cu lapte el nu eșia prin casă. Scotea numai din când în când capul de se uita dacă farfuria cu cafeaua e tot acolo, și repede îl trăgea îndărăt sub canapea.

*

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Pentrucă lui Sar îi plăcea aşa de mult zacărul, tatăl lui Ionel câteodată, când era în sufragerie, în preajma mesii, lua pe Sar de labe, îl ducea la păretele din fund, îl rădica în două picioare, îi arăta o bucăţică de zacăr pe care o ţinea sus în faţa lui şi se trăgea îndărăt zicând: câţi câne sunt în ţara ungurească!... şi-l facea asfel să meargă în două picioare ca să apuce zacărul. Aşa îl făcea să meargă tot lungul odăii în două picioare. Se înţelege că la sfârşit îi dădea zacărul pe care îl mânca cu multă poftă uitându-se la dânsul şi clefăind cu multă fală, parcă i-ar fi zis: vezi ce frumos şi cu ce poftă mănânc!...

Şi era nostim de privit acest exerciţiu de mers în două picioare pe care-l făcea Sar. Era nostim cum se ţinea el în două picioare, cu botul în sus spre bucăţica de zăcăr, cu labuţele rădicate tot în sus parcă ar fi înnotat cu ele, cu corpul drept, cu pieptul înainte şi cu codiţa adusă în sus ca un arc. Dar dacă, în drumul lui, dela peretele din fund până la uşa sufrageriei, s'ar fi întâmplat să vază pe cineva râzând, numai decât se supără, se lăsa jos în patru labe şi fugea de se ascundea sub canapea. Nu-i plăcea să râză cineva de el, era câne simţitor, cu ambiţie, câne subţire. — Ionel zicea c'o să-l îmbrace cu haine soldăţeşti, chepiu, puşcă... şi-o să-l pună să facă exerciţii militare.

* * *

Şi ştiea multe Sar. Înţelegea mulţime de cuvinte. Când ziceai zacăr se uita pe masă la zăharniţă şi se lingea cu plăcere şi cu nerăbdare; când ziceai apă se uita la cană sau la străchiniţa din care bea el: când ziceai pisica începea se latre şi să alerge să caute pisica. Avea contra pisicilor o ură tot aşa de mare ca şi contra postaşilor. De sigur că el îşi închipuea că toate nenorocirile care se 'ntâmplă pe lumea asta

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ca-ciuma, holera, cutremurile de pământ, grindina, locustele, foametea, inundațiile, furtunile, sunt numai din pricina pisicilor și a postașilor. De aceea el zicea c'o să lase prin testament cu jurământ și cu afurisenie ca nu cumva cineva din neamul lui să se facă postaș ori pisică.

Știa numele tuturor celor din casă: îi ziceai du-te la tata, du-te la mama sau du-te la Ionel ori du-te la Frusina și se ducea la cine îl trimiteai.

În timpul verii, părinții lui Ionel petreceau vacanția la țară.

Acolo la țara era cu familia, un domn Mateescu, care avea un băcțel-Răducanu, foarte bun prieten cu Ionel. In vara trecută Ionel și cu Răducanu își întemeeaseră un adevărat serviciu postal, cu ajutorul lui Sar. Când Ionel vrea să trimeată un bilet lui Răducanu, lua o bucată de hârtie, scriea ce avea de scris, apoi chema pe Sar, îi lega hârtia la sgardă, cu un căpețel de ață și'apoi zicea: Hai, Sar du-te la Răducanu, fuga! Și Sar o sbughea la fugă, eșia pe poartă ori dacă poarta nu era deschisă sărea peste gard și o lua pe șosea la fugă, la fugă, la fugă, ca un epure, parcă nici nu-i ajungeau picioarele de pământ, îl vedeai numai cum lasă pe șosea o dâră de praf în urma lui, ca fumul dela un motociclu, și se ducea pușcă acasă, la D-l Mateescu.

Acolo cum ajungea, intra pe poartă, ori sărea peste poartă dacă nu era deschisă și fuga pe scară în casă, ori dacă nu era deschis sgrepțena și lătra la ușă până-i deschidea.

In casă, Răducanu sau altul careva îi scotea biletul dela sgardă, îl citea și-i făcea altul de răspuns, pe care îl punea tot la sgardă și-l trimitea: du-te la Ionel.

Acest serviciu de curier Sar îl făcea cu deosebită plăcere fiindcă era lăudat și premiat câte cu o bucată de zacăr, și chiar cu două, căci îi dădea și Răducanu;

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

fiindcă și la Matcescu era un cățel, Bombonel, cu .re era hun prieten și se împacă foarte bine.

Știea multe cuvinte Sar și câte odată parcă se ea chiar să vorbească. Era odată foarte însetat — se case, alergase mult cu Bombonel — și umblând se ară apă, mamei lui Ionel i s'a părut că ar fi rostit: *tp, af, apă*, și i-a dat apă și a băut de nu se mai itea sătura.

* * *

Dar odată ce-a făcut Sar cu-o sgardă nouă!

De obiceiu purta sgarde frumoase de culoare roșă, albastră — culoare deschisă și cu clopoței sau mai bine zis cu zurgălăi. I-se cumpăra sgardă cam pe la zile mari: Crăciun, Paște și Sân-Petru sau pela începutul lui Iulie când părinții lui Ionel se duceau la țară. Se înțelege că la țară îl luau și pe Sar. Și sgarda care i-o cumpărau în Iulie nu i-o puneau la gât decât în ciasul plecării. Și el înțelesese lucrul ăsta. Indată ce veden că i-a pus sgardă nouă îl prindea o bucurie și un neastâmpăr care nu se putea ostoi. Alerga încoace, alerga încolo; se ducea, venea, sărea cu labele pe Ionel, pe mama lui Ionel, lătra la bucătăreasă parcă i-ar fi spus să se uită la dânsul că are sgardă nouă, decorație nouă, lătra după Marcu, lătra în vânt după o vrabie, după nimic și mai vârtos alerga și lătra și se uita la poartă, știea că după ce i-a pus sgarda trebuia să vină și trăsura ca să plece. Deși tatăl lui Ionel avea trăsură dar vara când pleca la țară, lua trăsură de piață, pentru mers la gară, fiindcă pe-a lui o trimitea înaintea la țară.

Și cum venia birja, Sar țup sus, se urca într'însa se cinchia, adică se așeza cânește pe perine și aștepta să vină și ceilalți, Ionel, cu părinții și Frusina și să plece. Frusina mergea și ea și stătea pe capră lângă birjar.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Iar când ajungea la țară, unde părinții lui Ionel aveau un conac, alerga și se băga prin toate părțile și prin toate colțurile parcă ar fi luat în primire ori parcă ar fi fost un fel de controlor sau inspector, tot alergând și mirosind și lătrând parcă ar fi dat ordin. Și în acelaș timp parcă nu perdea din vedere să arate că are sgardă nouă.

Se înțelege că se poate câteodată să te înșeli, să-ți se pară ceva; dar pe Sar hotărât îl vedeai că-și dă seamă că are sgardă, că-i place sgarda, că-i mândru cu dânsa și parcă, nu știu cum, se bizue pe ea, se crede cu dânsa mai împuternicit, mai oficial, mai tare, mai mare, mai puternic! Așa odată la țara ese la primblare prin sat cu mama lui Ionel și cu Ionel. Încă mama lui Ionel nu voia să-l ieà. La ce să-l iei? Să sară vr'un câine d'ăștia sălbatici de prin sat, să-l muște, . . . poate . . . să-l și omoare? . . .

L-a luat însă ca să nu-i strici plăcerea lui Ionel; dar de-abia intră în sat și numai iată dela o casă, doi câini mari cât niște urși se ráped după dânsul.

Mama lui Ionel când vede așa, la fugă după el să-l cheme îndărăt: Sar! Sar! Sărel! Nea Sărel. . . .

Muzeul Digital al Romanului Românesc
Revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Sărel nici gând, parcă nici n'aude, se duce drept la câini.

— A-a-a-cuș, acuș îl sfâșie: se gândește mama lui Ionel, uitându-se la câinii cei mari întărâtați....

Ionel strigă și el: Sar! Sar!... Nea Sar! Nea Sărel.... și plânge; dar ce să vezi, câinii în loc să se repeadă să-l apuce, parcă se rușinează de el. o ieau îndărât de unde eșiseră; iar el se duce după dânșii lătrând și-i petrece până ce-i bagă 'n curte la ei.

— Uite, mă rog, ce câini mari și proști. se gândește mama lui Ionel, ori se vede că și ei ca și oamenii au vr'un fel de respect ori de frică de cei cu sgardă sau guleraţi!

Sar însă merge fără nici o grijă, pare'ar zice: lăsați-mă, frate, știu eu doară ce fac, și ce pot și cine sunt!

Merge mai departe prin sat, intră prin curțile oamenilor; intră prin case, pe unde găsește ușa deschisă: sare pe prispe, se râdică 'n două labe la câte-o fereastră de se uită 'n năuntru, parc' ar fi acasă la el. Și câinii care cum îl văd parcă-se tem de el: se reped nițel la 'nceput, apoi se retrag. Numai într'un loc eșise o cățea cu vr'o doi cățeluși după dânsa și aceea parcă nu prea se temea de dânsul, dar nici el nu s'a dus mai departe, ci repede s'a întors îndărât la mama lui Ionel și la Ionel.

Mai departe când să iasă din sat, să scoboare pe un șes la un ceir, iacă 'n drum la o casă niște curci cu pui de curcă. Sar de-odată, la dânsele să prinză vr'o una. Curcile: Chiau! Chiau. ca puii de pătârniche nu știu unde să se ascunză; iar o babă c'un cârlig de la o fântână de peste drum. cătu-ți-i prăjinoiul cându-l oblește odată spre Sar. îi fac poftă de curci și-o tulește cu coada 'ntre picioare de nici

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nu știe pe unde-apucă, de era să dea într'un șanț; dar dacă-l ajungea baba cu cârligul, nu-i mai rămâniau multe coaste 'ntregi.

* * *

Spaima lui însă nu ține mult. Când scoboară 'n șes, pe unde curge o gârliță, iaca un cârd de gâște. El, după ele!... gâștele fug, el fugi; gâștele gag, gag, el latră și... după ele!.. Gâștele gag, râdică aripile și 'ncep să sboare. Sboară de-odată mai pe jos, pe urmă tot se râdică până ce ajung pe sus. Sar văzându-le cum se ràdică unele după altele, începe să se ridice și el în două picioare și să sară 'n sus ca să sboare și el.

Văzând însă că nu poate, se întoarce îndărât zicând parcă cu despreț: Duceți-vă la ciorile, nebunelor! Ce-o să găsiți pe sus? O să mâncați nori și stele?!..

* * *

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Mai departe iaca o turmă de porci. Cum îi vede fuga după ei. Porcii la fugă, el la fugă. Fug ei fuge și el. Fug, fug, fug până ce el începe a se uita 'n sus să vadă dacă nu sboară și porcii cum au sburat gâștele.

Văzând însă că nu sboară îi lasă și se 'ntoarce îndărăt mărăind parc'ar fi zis: Proști, ăștia nici măcar nu sboară!...

* * *

Mai încolo dă de-o capră care păștea. El fuga la dânsa lătrând: bau, bau, bau.

Capra însă nu fuge, ci rădicând capul cu fața ei lungă, cu barbișon și mai lung și cu coarne ca un țăpoiu se uită chiorchioșat la cățel cu o căutătură de cămătar care își cântărește din ochi mușterul, se uită la Sar și mestecă din gură.

El se oprește, nu văzuse până acuma capră:

— Bau, bau, bau!... Capra se uită și mestecă.

— Bau, bau, bau!...

Capra tot așa.

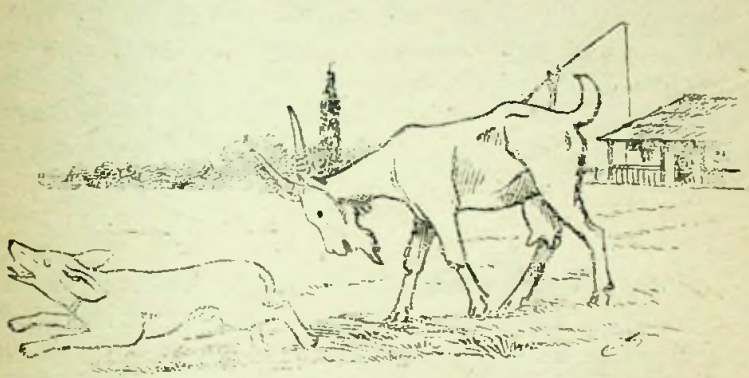
Atunci el cu necaz latră de vr'o câteva ori mai tare mai răstit, și în acelaș timp se uită țintă 'n fața caprii și își zice în gând:

— Uite, D-le, ce drăcovenie o fi asta?!.. Cu coarne, cu barbă lungă!... De cine auziam că aveau așa... barbă?!.. Asta trebue să fie vr'un împărat de prin Egipt, de prin Babilonia, d'aia care se 'nchinau la pisici!!.. Ce scârboși... să se 'nchine la pisici! Și uite-l cum mestecă din fălci! Are haz că o fi mâncând câini, căței ca mine?...

In timpul acesta capra văzându-l ca se tot uită la ea stă de mestecat și bate odată din picior.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

El se sperie, latră odată tare parc'ar zice: Tiu, bată-te-ar toaca și o rupe de fugă înnainte.

* * *

Mai nainte dă de-un cal mare, alb; alb și slab, un cal bătrân.

Cum îl vede hai la dânsul: ban, bau, bau!...

Calul fuge, dar nu prea fuge pentru că e împedicat la picioarele de 'nnainte, îi sunt picioarele legate jos cu o frânghie, departe de vr'o palmă jumătate unul de altul: de aceea nu fuge mult, face numai câțiva pași adică sare de vr'o câtevaori cu picioarele cele cu pedeca și apoi se oprește și se uită la cățel.

Sar se oprește și el și-l măsură cu ochii gândindu-se:

— Dar ăsta ce o fi? patru picioare, cap, coadă!?.. Câne nu poate fi, prea e mare... Cal? Samănă a cal dar prea mare, prea lung... stăi, ce auzisem eă e așa mare? Mânăstire?... Spital militar?... pod peste Dunărea, pe care trec trenurile?... ori vr'o drăcie d'ale englezește, care au băgat pe nemți în toți sfinții, un tanc englezesc?... Hai să-l lăsăm în pace.

Il lasă, trece mai departe, și orice întâlnește oi,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

vite, oameni, de toate s'anină, nu le lasă în pace şi se 'ntoarce acasă în sat cu inima plină de mulţumire că a speriat toată lumea cu sgarda lui şi că mâne poimâne o să se scrie despre dânsul şi prin gazete şi poate s'o face şi vr'o carte în care s'o spune că a fost odată un câne minunat şi vrednic de toată cinstea, anume Sar, care făcea cutare şi cutare lucruri mari...

* * *

Aşa e lumea însă, lucrurile nu merg tot într'un fel: nu ţine tot senin şi soare şi linişte, ci vine şi nor şi cer posomorât şi furtună.

Mama lui Ionel se 'mbolnăveşte şi e nevoită să se ducă în străinătate, la Paris, să se caute cu doctori de-acolo. Ea se duce la Paris la o soru a ei, al cărei bărbat are ocupaţie acolo: iar aci acasă în locul ei, rămâne Tante Lina, soră cu tatăl lui Ionel.

Pentru mama lui Ionel, dă D-zău să nu fie primejdie, se face bine, se însănătoşază, dar din pricina lipsei ei de-acasă mare nenorocire vine asupra lui Ionel şi asupra lui Sar.

Nu se poate spune în scurte vorbe ce anume s'a 'ntâmplat, de aceea vom arăta pe rând felul cum au mers lucrurile. De pildă:

Când era mama acasă, Ionel nici odată nu eşia pe strada singur, nici nu se gândia să iasă. Auzise dela mama lui că copiii cei cuminţi nu trebue să umble singuri, şi vorba mămei o ţinea ca sfântă.

Mama nu-l oprea nici odată dela ce se putea să facă, dar nici nu-i dădea voie în ruptul capului să facă ce nu trebuia. Când zicea ea *nu*, trebuia să fie *nu*. Acel *nu* era bine gândit şi nu se mai putea schimba.

Tante Lina nu era aşa: ea n'avusese copii, ea credea că unui copil poţi să-i spui ori să-i promiţi orice, poţi să-l înşeli. Aşa:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Odată, Ionel bolnav, se uita pe fereastră la măidan.

— Tante Lino, de ce sunt atâția băieți pe măidan?

— S'au adunat să se joace!

— Dar de ce se dau cu picioarele în sus și cu capul în jos?

— Apoi fac gimnastică.

— Și toți fac gimnastică?

— Da, toți, și pot să mai vie și alții.

— Și toți să facă gimnastică?

— Da toți.

— Și când fac gimnastică trebuie să se dea cu picioarele în sus?

— Da.

— Dar D-ta te dai cu picioarele în sus?

— Eu nu mă dau.

— Dar eu pot să mă dau?

— Tu poți dacă vrei.

— Dar să mă duc pe maidan, la băieți, să mă dau cu picioarele în sus?

— Da, o să te duci când o să fii bine.

Din ziua asta lui Ionel îi rămâne gândul să se dueă pe măidan. Și cum se face bine haide, se duce.

Se duce întâiu cu Frusina: dar stă deoparte, nu se joacă.

A doua zi însă, se duce singur. Se duce încet cu mâinile în buzunar. Stă o bucată până ce a intrat în vorbă cu un băiat apoi se bagă la joacă.

Și ce bine-i pare ca se joacă și el cu băeții pe măidan! A mai umblat el odată să iasă pe măidan, dar l-a oprit mama lui, nu l-a lăsat, se vede că atunci nu se putea, dar acuma negreșit că se poate de vreme ce Tante Lina i-a spus că poate să se ducă.

De-acum se duce regulat, până ce într'o zi îl găsește tatăl lui. Și tatăl lui fiind supărat, necăjit nu știu de ce, nu bagă seamă că vorbește cu un copil,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

și în loc să-l iea cu binișorul, dânsul îl ceartă. Acuma Ionel șade supărat lângă perete și se gândește.

De ce se amestecă tata în trebile tantei Linei? Ea mă lasă să mă duc la maidan: el de ce nu mă lasă? D-sale nu-i place să se joace, se înțelege, om mare, om bătrân! Aș vrea să-l văd și eu dându-se ca băeții peste cap pe măidan! D-sale nu-i place. Dar mie îmi place! Imi place și o să mă duc... Dar dacă mă ceartă iar? Cum a zis? A zis că mă fac de râs și râde lumea de mine?

Dar atunci Tante Lina de ce m'a lăsat... Se vede că Tata nu mă mai iubește...

Hei, D-le ce greu e de trăit pe lumea asta!!...

Și cu aceste gânduri Ionel se pune pe-un plâns de-i sare cămașa de pe el.

Ionel plânge că tata nu-l mai iubește, că tata i-a făcut nedreptate că nu l-a lăsat pe măidan; plânge tare, să se audă departe, departe, să s'auză până sus în cer, până la bunul D-zeu. Și chiar se gândește el: cum o fi șezând D-zeu cu mâna adusă la ureche și aplecat spre dânsul în jos să-l audă.

Ionel plânge dar cu încetul începe să bage de seamă, cu mult regret, că plânsul lui nu-l aude nimeni! Cei de prin casă nu s'au mișcat nici unul: de pe strada n'a venit nimeni. Sar s'a întins la soare cât e de lung și doarme dus. Ion vizitiul coase la hamuri. Cocoșul cu găinele, cu puii, își văd de scormonit în fundul curții: atunci dar pentru cine să mai plângă? Nebun cine ară unde știe că n'o să poată secera! I-se pare lui Ionel că el ajunge caraghios ca un orator care ar vorbi la scaune goale.

Scoate dar batista din buzunar să-și șteargă ochii, când iacă Tante Lina:

— Dar ce este Ionel? Plângi?!

— A-a-a-a-a!!... începe Ionel acum un plâns lung, de cele cu coadă! Acum simte el că chiar are

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dreptate să plângă. Acuma i-se face o milă de dânsul singur, de i-se rupe inima. Cum să nu plângă el când îi-e milă altora de el?! când i-i milă Tantei Linei, când toată lumea îl plânge?!

Când și casele de prin prejur plâng, când și turla bisericei se apleacă spre dânsul și plânge!!

Se știe că un copil, dacă i-se întâmplă ceva, dacă se lovește ori cade jos ori alt ceva și nu-l prea doare, se scoală, cam scâncește ori se cam strâmbă nițel, dar îndată uită și-și vede de treabă ori de joaca lui; iar dacă vine cineva și zice: vai, a căzut copilul ori s'a lovit copilul, atunci copilului i-se pare că e în primejdie mare, în pericol grozav și atunci se pune pe plâns de nu-l mai poți împăca.

Așă se 'nvață unii copii plângăreți și urâcioși, și cu cât plâng mai mult cu atât se 'nvață mai urâcioși, pentru că ajung să creadă că toate lucrurile de care se lovesc umblă să le facă rău și să le facă rău numai lor. Ajung astfel la un fel de nebunie să creadă că toată lumea îi persecută și că ei sunt făr de noroc. Se 'nvață să fie — cum se zice — *pesimiști*.

Când un copil a căzut, s'a lovit și are nevoe de ajutor, tu dă-i acel ajutor, dar nu-i nevoe să-l plângi, să-l deplângi.

Tante Lina de felul ei o fire bună, dar se supăra numai decât și când se supăra vorbia vrute și nevrute. Și Ionel care acuma se 'nvățase și el supărăcios începuse s'o imiteze și să 'mprumute și vorbele pe care le întrebuința dânsa. Așa într'o seară ea se supără pe fratele ei, pe tatăl lui Ionel, care i-a fost zis că nu trebue să certe slugile.

— Dar ce sunt eu, zice Tante Lină supărată pe frate-său; ce sunt eu cârpă să mă calce 'n picioare, sunt eu un câne, un cățel să mă pună sluj!.. să mă țituiască, să-mi pună mâna la gura, să-mi astupe gura, să mă calce 'n picioare... și câte și mai câte

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de felul ăsta. In sfârșit că dacă e așa atunci știe ea ce o să facă. Și Ionel o ascultă și se gândește cum o fi fiind ea cârpă de călcat în picioare?!.. Și când i-o fi pus mâna de i-a astupat gura?...

Și Ionel se gândește la multe și aproape a uitat de ce plânge, dar plânge mereu.

— Taci, dragă Ionel! Lasă, dragă Ionel, zice Tanti Lina.

Ionel însă nu vrea să tacă!

Atunci numai iacă și tata:

— Dar ce e asta? Ce e urlatul ăsta? Ce vrei numai decât să eși pe stradă să vie vr'un automobil să te turtească? Câte nu se aud d'astea în toate zilele, cu copiii proști, și cu oameni nebuni care lasă copiii de capul lor! Ori să vie vr'un câine turbat să te muște, să turbezi și tu, să te ducă la spital, să stai acolo cu cei turbați și cu câinii turbați?!... Ori să dea peste tine vr'un taur scăpat de undeva, cum s'a întâmplat mai deunăzi?!... Cine să te scoată dela dânsul?!... Ori să te pomenești că se iea după tine vr'un nebun să-ți dea cu parul în cap, să-ți spargă capul? Pe stradă umblă oricine, umblă fel de fel. Nici nu-l știi că e nebun. Socoți că e om în toată firea și numai te pomenești deodată că se iea după tine! Ori vr'un hoț de copii, pune mâna pe tine, te iea la subțioară și te duce de te vinde la țigani!...

Ionel tace și rămâne pe gânduri.

Tata trece 'n casă; Ionel după dânsul:

— Tată, dar dacă eși numai nițel pe măidan, te calcă automobilul?

— Poate să te calce.

— Dar câinele turbat vine?

— Poate să vie.

— Dar taurul?

— Și taurul.

— Dar nebunul?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Și nebunul.
— Dar hoțul de copii?
— Și el.
— Vin toți?
— Toți.
— Dar de ce vin toți?
— Nu știu, dar pot să vie.
— Dar dacă eși numai ni-i-i-țel pe măidan, tot vin?
— Da, pot să vină.
— Vin toți?
— Da.
— Și automobilul?
— Și.
— Și taurul?
— Și.
— Și nebunul?
— Și.
— Și hoțul de copii?
— Și.
— Dar dacă eși numai ni-i-i-i-țel, nițel de tot, pot să vină?
— Pot.
— Numai nițel, numai atât. uite cât fac pac, pot să vină?
— Ehi! Numai atâta, n'are când să vină așa repede.
— Atunci eu am să mă duc pe măidan numai atâta: pac! când s'or juca băeții cu smeele acolo.

Mai în urmă fiind acum noăptea târziu, Tante Lina vrea să-l culce pe Ionel. Ionel însă tot își găsește de vorbă și nu vrea să se culce. Tante Lina s'ar culca și ea, e obosită.

— Da, mă culc, Tante Lino. zice el, dar, stăi să-ți spun un basm.

— Ce să mai spui basmu!.. Haide, desbracă-te și te culcă să te învălesc și dormi. E acuș la douăsprezece ceasuri, mezul nopții, și eu de-abia stau de somn.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Și eu spusul basmului tot dela Tante Lina începuse. Într'o seară la vremea culcării Ionel fiind supărat. Tante Lina ca să-l împace îi promite să-l ducă la primblare, îi promite să-i cumpere niște jucării îi promite fel de fel, apoi văzând că nu-l poate împăca îi vine în gând să-i zică:

— Hai, atunce și-mi spune un basmu. Vorba asta i-a plăcut copilului, s'a împăcat, i-a spus basmu, dar i-a rămas obiceiu ca seara la culcare ori cât de târziu să spună basme.

Uite, Tante Lino, să-ți spun un basmu scurt, scurt de tot.

— Tu să spui basmu și eu să stau să adorm aci pe scaun?!

— Scurt, scurt, scurt! Uite: A fost odată un copil, un băeţel . . . foarte cuminte . . . . nu se ducea pe stradă, nu se ducea pe măidan. Într'o zi băeţelul s'a dus numai niţel pe maidan.

— Apoi dacă s'a dus pe maidan nu era cuminte.

— Ba, da? dar s'au dus numai ni-i-i-ţel. Și când s'a dus el acolo, numai iacă un automobil! . . . Când vede el automobilul ce să facă?! . . Ce să facă? Știi ce face, Tante Lino? Odată ia un revolver și pac, împușcă automobilul!

— Cum să împuște automobilul?! . . .

— Apoi l-a împușcat că automobilul era ca un crocodil, adică nu . . . ba, da, nu era crocodil era chiar în trânsul un crocodil în automobil, era un crocodil, crocodil maaare mare! . . . iar revolverul era un revolver mare, mare cât . . . cât o pușcă. . .

— Ei! Revolver cât o pușcă?!

— Da, ce n'ai văzut? Tante Lino!! . . .

— Cum să vezi dacă nu-i!

— Dar ce este atunci așa . . . mare? . . .

— Pușca e mare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ei! Atunci era o pușcă. și ... a împușcat automobilul ...

— Ei, automobil împușcat! ... hai culcă-te.

— Apoi stăi. După ce a împușcat automobilul, numai iacă vine un câine turbat.

— Ei. și a împușcat și câinele turbat ... culcă-te haide ...

— Apoi stai, nu vreau să spui D-ta ... așa ... vreau să spun eu basmul. Și a luat revolverul ... și ... a împușcat câinele turbat.

— Ei. destul cu câinele, că doar l-a mai împușcat odată!

— Și după ce l-a împușcat numai iacă un taur.

— E-e-e-ei! ... Știu. dragă Ionel, știu!! A venit un taur și l-a împușcat, pe urmă a venit un nebun și un hoț de copii și i-a împușcat pe toți! Știu. Hai culcă-te acuma.

Aci Ionel începe a plânge și se gândește la vorbele Tantei Linei când era supărată:

— Cum, ce vrea să zică asta: să-i pue mâna la gură să nu-l lase să vorbească. să spună și el acolo un biet basm!?

Dar ce e el? Cârpă, să-l calce așa 'n picioare Tante Lina?!!

Ori ce e el? Un câine să-l pue Tante Lina sluj?!..

Dacă e așa vorba, să facă oricine ce vrea, atunci poate și el să iea un topor, să tae trăsura, să tae salcâmul de lângă casă, tae casa ... tae ... biserica, să tae tot orașul. Ori să iea o pușcă să 'mpuște cocoșul, să 'mpuște ... ce să împuște? ... ce să fie bun de împușcat?! Să împuște ceva ...?...

Și de necaz că nu-i vine în minte ce să împuște începe să plângă mai tare.

Cum? să stea cu pușca în mână și să n'aibă ce să 'mpuște?

Tante Lina nu știe însă de ce plânge el.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Dar ce e, dragă Ionel, zice ea. Ce plângi așa? E cam târziu, nu cumva ți-e foame Ionel? spune!

— Ba. mi-e foame, răspunde Ionel și începe să plângă și mai tare.

Până acum nu i-se întâmplase niciodată la vremea ista, la miezul nopții, după ce s'a culcat în pat. să-l întrebe cineva dacă i-e foame.

Când era mama acasă. Ionel, seara, după masă, e la opt, cel mult opt jumătate, era în pat și adormit.

— Ți-e foame? întreabă Tante Lina. Mititelul!! zi, îi era foame, d'aceea plângea el!

Ionel auzind-o cum îl jelește i-se face milă de el plânge și mai tare. Plânge că-i era foame și nu a nimeni, și nici chiar el nu știa.

— Să-ți dau un pahar cu lapte?

— Nu vreau lapte.

Cum să vrea lapte! Când-u-i-e foame omului la miezul nopții, să se facă de râs să ieà lapte?

Mama lui Ionel. când vrea să-i dea ceva de mâncare copilului îi dădea ce știa dânsa că e bine, fără să-l întrebe pe el ori să-l pună să aleagă. Tante Lina însă mereu îl întreabă vrei cutare ori cutare. Și copilul văzând că e vorba de ales înțelege că unele lucruri sunt mai bune și altele mai rele și voind să aleagă pe cele mai bune căuta se aleagă cât se poate mai mult. Și chiar când a ales tot i-se pare ca n'a nimerit bine. Așa ajung unii copii să se facă oameni nehotărâți, oameni care nu știu singuri ce vor.

Ionel plânge.

— Vrei o cafea cu lapte.

— Nu vreau cafea cu lapte.

— Niște friptură rece de pui? Piept de pui?

— Nu vreau.

— Niței magiun cu pâine?

— Nu vreau.

— Vrei un ceaiu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nu vreau ceaiu.

— Pâine cu unt?

— Nu vreau pâine cu unt.

Plânge.

Vine tata.

— Dar ce vrea să zică asta? Ce plânge? De ce nu doarme?

— De, zice că-i e foame și orice apun să-i dau, nu vrea.

— Dă-i un pahar cu lapte.

— Vreau ceaiu cu magiun și pâine.

— Apoi nu te-am întrebat eu de ceaiu și de magiun?

— M'ai întrebat numai de ceaiu și magiun, nu de ceai cu magiun.

— Ce ceaiu acuma la vremea asta? zice tata, dă-i un pahar de lapte, doară n'o s'aștepte acuma până s'o face ceaiul.

— Atunca voiu mai bine lapte, zice Ionel, temându-se ca nu cumva să fie luat drept prost.

Tante Lina îi dă lapte, dar el adoarme fără să-l bea. Nu-i era foame.

*

— Tram-tara-tati-ta .... Brum-dea, brum-dea, brum-dea!...

Ionel acuma cântă aria lui „Deșteaptă-te Române". El e la masă, la amiază, împreună cu Tante Lina. E la masă, dar s'a așezat pe scaun călare pe spătar, cu spatele la masă și cu spatele și către Tanti Lina, care a ajuns acuma la friptură.

— Haide, dragă Ionel, ce faci cu supa?

— Brum-dea, brum-dea, brum-dea!! Deșteaptă-te Române!...

— Bine, dragă, nu mă'nțelegi?!

— Ba, da; dar acuma să treacă manifestația. E manifestație! N'auzi muzica: Brum-dea, brum-dea,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revista.ardhsilvania.ro/?id=11901_1932

Drum-deal? Sunt o mulțime de manifestanți cu torțe, cu steaguri, cu . . . sifoane.

— Manifestanți cu sifoane!

— Da, cu sifoane mari, merg și stropesc așà înainte: țuș-ș-ș-ș-ș! . . . Dacă pot să fie cu steaguri și cu placarde de ce n'ar fi și cu sifoane! . . .

— Haide, și-ți mănâncă supa și nu mai spune prostii! Unde ai mai văzut manifestații cu sifoane? ! . . .

— Dar manifestanți cu automobile, cu câini turbați, și tauri ai văzut? ! . . . Tante Lina?

Eu dragă Ionel n'am zis de manifestații cu câini turbați, am zis că poate să se întâmple pe stradă un câine turbat, ori un automobil, ori un om nebun. ori . . .

— Ba, ai zis; dar eu am fost pe stradă de-atâtea ori de-atunci și n'am văzut nici automobil, nici hoți de copii . . .

— Vrea să zică ai fost pe stradă?

— Dacă nu era nimica . . .

— Știi că o să mă faci să te bat, Ionel?

— Atunci te bat și eu Tante Lino!

De când plecase mama și rămăsese mai mult cu Tante Lina, Ionel căpătase mai multe obiceiuri.

Intâi: se certa cu Tante Lina și zicea și făcea mereu contrar de ce zicea dânsa. Ajunsese de se ducea dinaintea ei și-i bătea cu pumnul în masă.

Apoi, nu venea la masă. Tante Lina ședea și-l aștepta la masă și el se juca cine știe pe unde cu smeul.

Noaptea nu vrea să se culce ,să doarmă, ședea până târziu, se juca în pat, se dădea cu picioarele în sus, punea picioarele pe perete!! . . .

Când îl silea mai mult să-și vază de somn, atunci zicea că i-e foame.

Când îi dădea mâncare, nu vrea. Apoi luase obiceiu de plângea. Cum vedea că nu i-se face tocmai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

după gust, se punea pe plâns, și nu tăcea până nu-i făceai pe chef.

Acuma când îl cheamă la masă el vrea să facă manifestație.

— Vrea să zică n'ai de gând să mănânci Ionel?

— Ba da.

— Cum da?

— Da. Dar să treacă manifestația. Uite a trecut cei cu sifoane, acuma vin cei cu scaune, cu scaune pe cap. Manifestanți cu scaune pe cap, se chiamă manifestația scăunarilor! pe urmă manifestația cu pește. Fiecare om dela manifestație are câte un pește, câte un crap, ori șalău, ori un somn.

— Ionel, dacă nu vii să mănânci eu pun să ridice de pe masă.

— Ba să nu pui.

— Ba, pun.

— Ba, nu.

— Ba, da.

— Ei, dacă da, atunci să știi că plâng.

— Plângi.

— Dar am să plâng tare.

— Cât de tare poftești.

— Dar am să plâng și mai tare.

— Plângi, dragă. Mai bine. Mâncarea costă parale, plânsul nu costă nimic. Decât să mănânci, mai bine plângi.

— Dar ce să mănânc?

— Mâncare.

— Nu vreau mâncare.

— Dar ce vrei?

— Vreau . . . vreau . . . vreau ce vreau eu.

— Ei, atunci mănâncă ce vrei tu.

— Nu vreau ce vreau eu. Nu vreau, pentru că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Intr'o zi erau musafiri la masă. Acuma erau în salon. Luaseră cafeaua şi câte un pahar de apă.

Frusina intră speriată:

— Coconiţă, Ionel a prins o broască şi a aruncat-o în putina cu apă de băut!

— Cum se poate? întreabă Tante Lina, mirată.

Toţi cei de faţă încep a se cam schimba la faţă: toţi au băut apă...

— Aşa ai făcut Ionel?

— Da, dar n'am aruncat'o acuma.

— Dar când?

— Mai de mult...

— Bine că mai de mult, se gândesc musafirii, poate în altă zi; s'o mai fi schimbat de atunci apa din putină.

— Când de mult?

— Când?

— Da, când?

— Apoi înnainte de masă, înnainte de a merge Frusina să aducă apă pentru masă.

Musafirii rămân tablou. Li se pare că văd broasca umflată, moartă, întinsă pe apă.

— Ti-i-i!...

— Apoi eu am pus'o ca să se facă apa curată.

— Aş, bravo!

— Ba da, şi Frusina şi bucătăreasa au zis că unde este broască acolo apa e curată!

— Ei, coconiţă, apoi noi am zis de broasca de fântână.

— Apoi eu n'am avut de fântână. Eu am prins-o de colo de lângă gard, de prin gunoiu...

* * *

Intr'un rând Tante Lina se aşează 'n trăsură şi deodată se ridică repede în sus:

— Dar ce e asta?! Perinele din trăsură sunt

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

murdare, sunt unse nu știu cu ce!! M'am atins pe haine, uite! se lipește!!

— Apoi pe Ionel l-am văzut pe la trăsură azi.

— Da, da, zice Ionel, eu am uns perinele cu păcură.

— Cum?! Le-ai uns?!...

— Da, Tante Lina. N'ai zis d-ta că sunt prea tari?!

— Ș'apoi să le ungi cu păcură?!

— Apoi nu sunt de piele?

— Ba da, dar să le ungi cu păcură?!

— Apoi, Ion când ungea hamurile, a zis că pielea se moae foarte bine cu păcură.

*

Altădată bucătăreasa cu o cratiță în mână:

— Uite, mă rog, coconiță! In cratița cu pilaf, turnat pedeasupra nisip! Eu am văzut pe Ionel umblând pe-acolo, dar nu-mi închipuiam!... Acuma ce facem pe diseară în loc de pilaf?

— Ce e asta Ionel?

— Dar nu e nisip, eu n'am pus nisip.

— Cum, nu e nisip ăsta??

— Bine, dar eu n'am pus nisip.

— Uite, cuconiță, cé e ăsta? Nu e nisip?!

— Dar nu mă înțelegi că eu n'am pus nisip?! Eu am pus piper de cel alb, care a zis Tante Lina că este în străinătate, la Paris.

— Apoi ăsta e piper? nu e nisip alb?

— Dar nisipul ăsta alb n'a zis Tante Lina că seamănă cu piperul alb?

Eu am pus ca să văd dacă seamănă și la gust.

*
* *

Altă dată spălătoreasa:

— Cuconiță, nu pot să calc din pricina cucona-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

şului Ionel! Alungă găinele, ele intră în bucătărie peste mine, peste rufe.

Frusina:

— Cuconiţă, cât a fost spălătoreasa la D-stră, Ionel umbla cu un băţ, îl punea la ochi în chip de puşcă şi fugea după găini strigând Lupu, mă! Lupu, mă! O găină speriată a nemerit în bucătărie, a sburat în dulapul dela fereastră, a dat cu picioarele într'o strachină, unde erea bulion de pătlăgele roşii şi pe urmă a luat-o la fugă pe masa unde călca spălătoreasa rufe şi a mers de-a rândul, peste cămăşile boerului, peste matineurile cuconiţei, peste tot! Toate le-a făcut numai labe de găine, cu bulion de pătlăgele roşii.

— Bine, ce e asta Ionel? Ce ai cu găinile.

— Ce găini! Eu alungam lupul să-l împuşc.

*

In alt rând.

Spălătoreasa:

— Uite Cuconiţă, Domnişorul Ionel a venit cu dulceaţă de mure şi mi-a uns nişte gulere de-ale boerului!

— Bine, dragă Ionel?

— Da, Tante Lino, ca să se facă tari, că tata a spus că sunt prea moi.

— Să se facă tari cu dulceaţă?

— Da, cu sirop de dulceaţă. N'ai spus matale că din sirop de dulceaţă se fac bomboanele cele tari, eare îţi strică dinţii?!

— Şi uite, Cuconiţă, le-a înroşit, şi roşul de mure nu ese la spălat, rămâne vânăt.

— Ei, Aş? Dar n'a spus Tante Lina că zacărul se face din sfecle? Şi sfeclele sunt roşii, iar zacărul alb.

*

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Altă dată.

Frusina:

— Cuconiță, uite Ionel a turnat gaz în călimară și a curs și pe birou, pe hârtiile boerului.

— Gaz în călimară?!

— Da, Tante Lino. N'ai zis d-ta că cerneala asta e groasă și fără lustru?!

Ș'apoi, vrei să faci lustru cu gaz?!

— D'apoi când șterge Frusina dușumelele cu gaz, nu ese lustru?

*

Alta.

Bucătoreasa:

— Cuconiță, eu am tăiat scrumbiile ale rusești, am făcut salată cu măsline și le-am pus pe masă și Domnișorul Ionel prinde muște și le aruncă în farfurie.

— Auz'auzi!! Ionel!

— Ce e, Tante Lino?

— Cum te-apuci să pui muște în salată?

— Apoi să se întărească oțetul!

— Să se întărească oțetul cu muște?

— Păi n'ai zis d-ta că musculițele ale multe, sunt muște cari fac oțetul tare?

*

Alta.

— Uite, cuconiță, m'am apucat să fac mititei, dar carnea e amestecată cu săpun de rufe. Se vede că Ionel a pus săpun în mașina de tocat carne?

— Auzi Ionel?

— Da. Bucătăreasa zicea că nu știe ce are mașina că merge greu. Eu am pus aseară într'însa o bucată de săpun ca să se ungă, să meargă mai bine.

*

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Alta.

Spălătoreasa:

— Săriți, Costache, Frusino, Mario! Săriți, foc la grajdiu!

Toți alearga la foc, cară apă, se adună lume.

Scot afară de prin grajdiu caii, scot trăsurile, scot și lucrurile din casă.

*

După foc:

— Și ce-ai vrut să faci tu Ionel, acolo la grajdiu cu focul?

— Nu cu focul, eu am pus numai fum.

— Cum numai fum?

— Păi, așa. Eu am făcut o căsuță mică, în surcele, acolo în colț, unde sunt trăsurile.

— Ei, și!

— Și am făcut căsuța

— Și?

— Și am făcut și coș, și am vrut să iasă și fum pe coș.

— Și?

— Și m'am dus colo în curte, la cazanul spălătoresei și am luat o bucățică de lemn din care eșea fum mult.

Și?

— Și am pus-o în căsuța mea, acolo, ca să iasă fum pe coș..

Așa! și de-acolo s'a aprins surcele și s'a aprins totul să ardem și noi.

— Apoi eu n'am pus ca să ardem.

*

Alta.

Tante Lina:

— Și acuma ce te-ai apucat, Ionel, de freci peretele cu lingura?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Fac electricitate.

— Ei, electricitate cu lingura!! Adu lingura 'ncoace...

— Dar vreau să fac electricitate. Atunci ieau cuțitul.

— Ionel, lasă cuțitul acolo.

— Dar vreau să fac electricitate.

— Adu cuțitul încoace.

— Atunci icau furculița.

— Atunci și eu te dau afară.

— Atunci și eu plâng.

* * *

Tante Lina vorbește odată cu tatăl lui Ionel:

— Nu știu, frate, ce e de făcut cu copilul ăsta, cu Ionel! M'a zăpăcit, m'a scos din toate țițînile, m'a 'nebunit! Cât e ziua de mare se ține numai de pozne. Nu isprăvește una și 'ncepe alta. Și când a început-o într'o parte nu-l mai poți întoarce. Tu zici da, el nu: tu da, el nu; până ce ese tot pe-a lui. Iar dacă vede că nu-l lași, se pune pe plâns. Urlă de te scoate din sărite. Eu plec dela voi, nu mai pot! Și face și pozne și nici nu mănâncă cum se cade, nici nu se culcă la vreme!

— De, soro dragă, să ți-o spun, zice tatăl lui Ionel, noi suntem vinovați, noi n'am făcut ce trebuia ca să facem. Când a plecat mama lui în străinătate, eu, ocupat cum sunt, mai mult pe drumuri decât acasă, am lăsat copilul pe seama ta; tu ai făcut ce-ai putut; dar n'ai avut copii, n'ai îngrijit nici odată copii, n'ai avut nici o pregătire pentru creșterea lor. Ai făcut cum te-a tăiat capul; l-ai oprit câte odată de la lucruri de la cari nu trebuia să-l oprești, și după ce ai văzut că nu merge, după ce l-ai văzut că plânge, l-ai lăsat să facă înainte. Firește că din asta el a scos încheerea care trebuia s'o scoată, fără să stea mult la gânduri; a văzut că tu ai obiceiu să oprești

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lucruri care nu trebuie numai decât oprite, că opreşti fără socoteală, şi că dacă el plânge atunci îl laşi să facă.

— Cum? Vrea să zică eu sunt o nebună, nu ştiu ce fac?!

— Nu, dragă, nu tu; nu zic că numai tu, zic că noi, zic că şi eu. Uite, mai adineauri, copilul luase un băţ şi bătea cu el în pământ, iar tu de colo începi a-i striga: „Astâmpără-te Ionel, Ionel astâmpără-te, nu mai bate!“ Ei, de ce să se astâmpere? Ce rău făcea el că bătea în pământ?

— Bine, nu făcea rău, dar mă plictisea bătând mereu: poc, poc, poc! Îţi scoate minţile, îţi zăpăceşte capul!

— Da, aşa e, te zăpăceşte, dar el are nevoie să facă ceva, el are nevoe să lucreze, are nevoie să-şi exerseze muşchii, să-şi exerseze simţurile. Nouă nu ne place sgomotul, gălăgia, noi căutăm numai interesul nostru, liniştea noastră, dar cu interesul nostru noi lovim în interesul lui, în nevoile lui. Noi zicem că copiii se joacă, şi credem că joaca lor e un lucru netrebuitor, cum e netrebuitor pentru un om mare, dar ne înşelăm. Pentru copil, joaca nu e lucru netrebuitor, ci exerciţiu foarte trebuitor, pregătire pentru viaţă, pregătire pentru munca serioasă pe care o va face când va fi mare.

Vezi că se joacă pisoii şi căţeii, aleargă viţeii, aleargă mieii, aleargă mânjii. Se joacă toţi puii de animale, adică, se exercitează la muncă, la fugă, la sărit, la trîntă, la muşcat, la prins, la gândit, la atâtea şi atâtea lucruri trebuitoare vieţii lor. Noi ne închipuim că copiii fac şcoală numai când îi dăm noi la şcoală, dar ei fac şcoală necontenit, de când deschid ochii în lume. Şi fac şcoala nu numai copiii, ci toate animalele, şi noi oamenii mari tot făcem şcoală, tot ne exersăm, tot mai învăţăm, pentru că învăţătura se prinde din exerciţiu, din experienţă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Școala care o facem noi oamenii la școală, este un fel de scurtare de experiență, este o experiență artificială, învățăm în scurt ceeace omenirea întreagă a învățat în veacuri de veacuri.

Când vezi că sunt popoare care și azi nu știu să numere mai mult de cât *una, două*, iar dela două în sus zic *mult* sau *multe*, îți închipui câtă vreme a trebuit să treacă biata omenire până să 'nveție, a număra până la milioane!! Câtă vreme a trebuit să treacă până să afle tabla înmulțirii; dar încă până să facă geometrie și algebră și alte științe!! Și cu toate acestea în școală noi le învățăm numai decât, în câțiva ani.

Pe copii trebue să-i lași să se joace, și să-i păzești numai să nu-și facă rău, să nu-și spargă capul.

— Ei, lasă-mă, frate! Să nu-și spargă capul! Dar câte face copilul ăsta, Doamne iartă-mă, par' că n'ar fi în toate mințile.

— De ce nu în toate mințile?

— Apoi câte face!...

— Câte face! Face multe, dar câte le face el pentru dânsul sunt toate cu socoteală.

— Cum? Cu socoteală a fost că a uns perinele de la trăsură cu păcură și când m'am așezat colo!?...

— Da, cu socoteală vezi bine. Tu ai spus că sunt perinele prea tari și el le-a uns cu păcură ca să se moaie cum a uns Costache hamurile ca să se moae. El atâta a știut, atâta a făcut. Tu te superi că ți-ai murdărit hainele de păcură, dar el n'a știut de asta.

După ceea ce-a făcut se vede însă că are un cap care ține minte ce aude și aplică pe cât poate.

— Dar când a dat foc?

— Apoi și când a dat foc. El n'a știut că focul se 'ntinde. El și-a făcut casă cu coș și a voit să facă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr.1901-1932

lucruri care nu trebuie numai decât oprite, că opreşti fără socoteală, şi că dacă el plânge atunci îl laşi să facă.

— Cum? Vrea să zică eu sunt o nebună, nu ştiu ce fac?!

— Nu, dragă, nu tu; nu zic că numai tu, zic că noi, zic că şi eu. Uite, mai adineauri, copilul luase un băţ şi bătea cu el în pământ, iar tu de colo începi a-i striga: „Astâmpără-te Ionel, Ionel astâmpără-te, nu mai bate!“ Ei, de ce să se astâmpere? Ce rău făcea el că bătea în pământ?

— Bine, nu făcea rău, dar mă plictisea bătând mereu: poc, poc, poc! Îţi scoate minţile, îţi zăpăceşte capul!

— Da, aşa e, te zăpăceşte, dar el are nevoie să facă ceva, el are nevoe să lucreze, are nevoie să-şi exerseze muşchii, să-şi exerseze simţurile. Nouă nu ne place sgomotul, gălăgia, noi căutăm numai interesul nostru, liniştea noastră, dar cu interesul nostru noi lovim în interesul lui, în nevoile lui. Noi zicem că copiii se joacă, şi credem că joaca lor e un lucru netrebuitor, cum e netrebuitor pentru un om mare, dar ne înşelăm. Pentru copil, joaca nu e lucru netrebuitor, ci exerciţiu foarte trebuitor, pregătire pentru viaţă, pregătire pentru munca serioasă pe care o va face când va fi mare.

Vezi că se joacă pisoii şi căţeii, aleargă viţeii, aleargă mieii, aleargă mânjii. Se joacă toţi puii de animale, adică, se exercitează la muncă, la fugă, la sărit, la trîntă, la muşcat, la prins, la gândit, la atâtea şi atâtea lucruri trebuitoare vieţii lor. Noi ne închipuim că copiii fac şcoală numai când îi dăm noi la şcoală, dar ei fac şcoală necontenit, de când deschid ochii în lume. Şi fac şcoala nu numai copiii, ci toate animalele, şi noi oamenii mari tot facem şcoală, tot ne exersăm, tot mai învăţăm, pentru că învăţătura se prinde din exerciţiu, din experienţă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Școala care o facem noi oamenii la școală, este un fel de scurtare de experiență, este o experiență artificială, învățăm în scurt ceeace omenirea întreagă a învățat în veacuri de veacuri.

Când vezi că sunt popoare care și azi nu știu să numere mai mult de cât *una, două*, iar dela două în sus zic *mult* sau *multe*, îți închipui câtă vreme a trebuit să treacă biata omenire până să 'nveţe, a număra până la milioane!! Câtă vreme a trebuit să treacă până să afle tabla înmulțirii; dar încă până să facă geometrie și algebră și alte științe!! Și cu toate acestea în școală noi le învățăm numai decât, în câțiva ani.

Pe copii trebue să-i lași să se joace, și să-i păzești numai să nu-și facă rău, să nu-și spargă capul.

— Ei, lasă-mă, frate! Să nu-și spargă capul! Dar câte face copilul ăsta, Doamne iartă-mă, par' că n'ar fi în toate minţile.

— De ce nu în toate minţile?

— Apoi câte face!...

— Câte face! Face multe, dar câte le face el pentru dânsul sunt toate cu socoteală.

— Cum? Cu socoteală a fost că a uns perinele de la trăsură cu păcură și când m'am așezat colo!?...

— Da, cu socoteală vezi bine. Tu ai spus că sunt perinele prea tari și el le-a uns cu păcură ca să se moaie cum a uns Costache hamurile ca să se moae. El atâta a știut, atâta a făcut. Tu te superi că ți-ai murdărit hainele de păcură, dar el n'a știut de asta.

După ceea ce-a făcut se vede însă că are un cap care ține minte ce aude și aplică pe cât poate.

— Dar când a dat foc?

— Apoi și când a dat foc. El n'a știut că focul se 'ntinde. El și-a făcut casă cu coș și a voit să facă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

să iasă fum pe coşul căsuţei lui, de aceea a făcut foc în ea.

— Dar când alerga după găini în bucătărie şi găinele fugând au dat printr'un castron cu compot ori cu bulion de patlagele roşii şi au murdărit cămăşile călcate?!...

— Bine, că alergă după găini şi zicea că-s lupi, asta e chestie de imaginaţie, şi e tocmai cum trebue să fie. Copiii au imaginaţie vie şi îşi închipuesc lucrurile cum le vin la îndemână.

El a auzit că lupii se împuşcă, dar nu ştie nici cum se împuşcă, nici cum sunt lupii. El îşi închipue că vânătorul aleargă cu puşca după lup! Ce să-i faci! Copilul nu e vinovat. Noi greşim că cerem de la el să ştie ceea ce n'are de unde să ştie.

— Poate, dar e rău.

— Rău, dar e aşa.

*

Odată de vorbă cu mama Sultana:

— Şi gogorita are gură, mamă Sultano?

— Da, gură cât o şură.

— Cum cât o şură?

— Gură mare.

— Cât de mare?

— Pân la urechi.

— Dar dinţi are?

— Cum nu! Ca de cal!

— Dar ochi?

— Cât nişte talere.

— Dar nas?

— Cât o pătlăgică de cele vinete, mari.

— Dar urechi?

— Ca de porc.

— Şi e mare?

— O ho!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ubbcluj.ro

— Cât de mare? Cât Dumneata?

— Mai mare.

— Cât Costache?

— Mai mare.

— Cât biserica?

— Așà ceva.

— Și intră 'n casă?

— Cum nu.

— Dar cum încape dacă e așa de mare?

— Bagă numai capul.

— Pe unde?

— Pe unde poate. Pe ușă, ori pe colo pe sus, pe la tavan.

— Dar dacă e ușa încuiată?

— A! Ea poate să intre și printr'o crăpătură, și prin gaura cheii.

— Prin gaura cheii?

— Dapoi.

— Cum?

— Cum!... Se face întâi mică, mică de tot, cât o gămălie de ac până trece prin gaura cheii și pe urmă se face mare.

— Da?

— Da. Dar acuma închide ochii și dormi să nu s' audă nici o mișcare, că Gogoriță e gata și eu am treabă, n'am când să stau acolea să te păzesc...

De-o bucată de vreme plecase Tante Lina și în locul ei, tatăl lui Ionel luase o madamă nemțoaică, să vază de copil.

Nemțoaica, ziua, calea valea, stătea cu copilul, sau mai bine zis îl ținea pe lângă dânsa, dar seara, de obiceiu, pleca deacasă pe la prieteni, pe la baluri și pe Ionel îl lăsa în seama mamei-Sultanei, care era acum bucătăreasă.

Și mama Sultana și nemțoaica, amândouă găsiseră un meșteșug bun ca să-l facă pe Ionel să le

Muzeul Digital al Românilor Românești

Ascultă-l cu ochii cum îl Gogoriță, cu draci, cu stafii și tot felul de prostii. Ionel până acum nu auzise de nici una din aceste comedii și bietul copil le credea pe toate și se temea și tremura de da inima dintr'însul.

Tremura și se temea și nu crâcnea nici o vorbă, nici nu sufla de frică.

Așa, acuma seara, după ce mama Sultana i-a spus de Gogoriță, l-a lăsat frumușel singur în casă și s'a dus la ea în bucătărie.

El ce să facă? Se gândește numai la Gogoriță și o așteaptă să vină să-l ieă ori să-l mănânce. Ascultă din toate puterile și cu toată băgarea de seamă și la cea mai mică mișcare tremură și se acopere cu plapoma pe cap să nu-l vadă Gogoriță. Și stă așa de se 'ncălzește până ce năduș de se face numai o apă. Șede așa, până când obosește de tot și adoarme.

Din pricina asta și slăbește copilul și nici mâncarea nu se lipește de el.

Nu e vorbă, nici n'are ce să se lipească de el, pentru că nu mânca mai nimic.

Când e tatăl lui acasă și stă la masă cu el, atunci tot mai mănâncă el câte ceva căci tata pune pe madama să-l hrănească ea pe copil; iar când e numai ea cu Ionel, atunci ea cum vede că copilul se cam codește cu mâncatul, repede trântește jos lingura, îl scoală dela masă și nu-i mai dă nimic de mâncare până la masa de seara.

Din pricina asta copilul se învățase acum să ciupească, să fure: fura zacăr, fura pâine din dulap, ba se învățase acuma și să mintă; căci furătură fără minciună nu se poate.

Și tatăl lui se mira ce-o fi având copilul de slăbește așa.

* * *

Acum Ionel e bolnav. Și-a stricat stomacul cu niște dulceață; așa se crede.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

S'a sculat dela masă flămând, pentru că guvernanta lui s'a supărat că el nu se grăbea să mănânce mai repede, i-a luat farfuria de dinainte și nu i-a mai dat altă mâncare:

— Am să te 'nvăț eu pe D-ta să mănânci repede.

El, în urmă, a dat de-un borcan cu dulceață și a mâncat pe ascuns, poate cam prea mult și cam prea lacom.

Mai este și bănuială c'o fi răcit. Poate fi una și alta.

Copilul însă e bolnav. E în pat, îi ard buzele mititelul. Se văd buzele roșii și când vorbește îi tremură glasul nervos.

Tatăl, pe-un scaun, lângă patul lui Ionel, privind cu milă pe micul bolnav, nu-și poate stăpâni, o năvală de lacrimi.

— Doamne, ce-o să mă fac eu cu copilul ăsta?!

Copilul, în toiul căldurii, găsește mereu pricină de vorbă :

— Tată, dar pe mine când mă dai la școală?

— Mai e nițică vreme.

— Tată, dar la școală se 'nvață carte?

— Da, dragă Ionel

— Și cine nu 'nvață carte nu se duce la școală?

— Nu.

— Sar nu se duce la școală pentru că nu 'nvață carte?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Da dragă.

— Dară Sar nu 'nvaţă nimic?

— Ba, 'nvaţă, cum nu.

— Ce 'nvaţă Sar?

— Invaţă să stea în antreu în coşul lui; învaţă să nu intre prin casă, învaţă să nu iasă pe stradă, învaţă să nu fure, să fie cuminte.

— Şi ca să le înveţe astea mănâncă bătae?

— Da, dacă nu 'nţelege altfel mănâncă bătae.

— Cum dacă nu 'nţelege?

— Da, dacă nu 'nţelege de vorbă?

— Dar dacă 'nţelege de vorbă?

— Atunci nu mănâncă bătae.

— Apoi de ce nu 'nţelege de vorbă?

— Pentru că e animal şi nu ştie să vorbească

— Atunci el mănâncă bătae pentru că e animal?

— Da, pentru că nu ştim altfel ce să facem cu el.

— Dar dacă am şti noi ce să facem, n'ar mânca bătaie?

— Nu.

— Atunci el mănâncă bătae pentru că noi nu ştim ce să facem cu el?

— Da.

— Dar eu până la şcoală, mai învăţ ceva?

— Da, dragă, înveţi şi tu; înveţi multe, înveţi a cunoaşte lumea.

— Cum a cunoaşte lumea?

— Cum ai învăţat tot ce ştii... că ştii că asta e casa, că noi suntem oameni, că Costache e vizitiu, că bucătăreasa face bucate, că focul arde, că apa udă.....

— Da, da, da, tată; că Gogoriţa intră în gaura cheii, că te apucă cu dinţii, că te înghite...

— Cum Gogoriţa?...

— Da, Gogoriţa. Ce? tu nu ştii? Tu n'ai învăţat la şcoală de astea? Când erai tu mic, şi guvernanta

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pleca seara de acasă, ție nu-ți spunea bucătăreasa că vine Gogoriță dacă nu dormi degrabă?

Cum vorbesc însă ei așa, deodată se aude o trăsură, afară.

A venit mama lui Ionel

In adevăr ușa se deschide mama lui Ionel intră și merge repede drept la copil, iar Ionel îi sare de gât și se prinde cu mâinile de gâtul ei și strigă:

— Mama!.. Mama!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

PARTEA II

Ingrijorare.

Mama și tatăl lui Ionel stau de vorbă.

— N'am voit, dragă Mario, să-ți scriu acolo în străinătate câte se 'ntâmplau aci cu Ionel, căutam să-ți las mintea liberă să te ocupi cum trebue numai de sănătate. . .

Aici însă, în lipsa ta cu Ionel, au mers toate așa de prost cum pot să meargă în lipsa unei mame. Ne-am stricat copilul!

— Cum?.. Cum?.. întreabă cu grabă mama lui Ionel, și deodată un potop de lacrămi îi inundează ochii.

— Da. răspunde tatăl.

Ne-am stricat pe Ionel! Ce cuminte, ce ascultător, ce drăguț era când erai tu acasă și cum e acum! Nu ascultă, n'are rușine, n'are frică, minte, fură, e tot ce poate fi mai rău. Când mă gândesc la nenorocirile care se văd în toate zilele: când mă gândesc câți copii de oameni de samă ajung în pușcării, câți își

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

scurtează singuri viața; câți se împușcă, se spânzură, se înnecă, câți ajung nenorociți, beți-vi, cartofori, cerșitori, prăpădiți, de râsul lumii; când mă gândesc că toate, toate felurile de nenorociri vin numai din pricină că oamenii aceia n'au fost cu îngrijire crescuți, n'au fost bine îndrumați în copilărie, mă prinde o groază de viitorul lui Ionel. Nu știu, nu știu ce e de făcut ! ! . .

Aci glasul tatălui se întunecă, ochii i-se umplu de lacrămi și el își razămă fruntea în mâini și rămâne tăcut.

— Bine, dragă Andrei, zice mama oftând, nu zic că ochiul mamei nu este cel mai bun îngrijitor al copilului. dar chiar fiind eu aci, tot se putea întâmpla să prindă copilul și apucături rele. E foarte greu să păzești un copil pentru că nu-i cunoști firea. Un mugure de floare în năuntrul căruia nu poți pătrunde, nu poți vedea.

— Da, Mario cu toate acestea dragostea de copil o face pe mamă să-l privigheze așa de aproape că-i prinde până și cele mai nebăgate 'n samă mișcări. Le prinde și iea măsuri numai decât.

— Da, dar pentru aceasta mama trebue să fie pregătită mai din 'nainte să poată să 'nțeleagă rostul fiecărei mișcări, fiecărei schimbări. Trebue să fie bine pregătită și pregătită înadins pentrucă dacă dragostea ei pentru copil o împinge să-l îngrijască și să-l privegheze de aproape, tot această dragoste poate adeseori s'o înșele, s'o orbească: știi că deseori defectele copilului, în ochii mamei se schimbă în calități.

— Știu, știu foarte bine. Cu toate acestea, uite, îmi vine în minte Sâmbureanu. Ce om era și cum își creștea băiatul. Avea un singur băiat, cuminte, drăguț și învăța bine și era așa de blând și cumpănit parcă era o fată. Ce s'a întâmplat în urmă! Nenorocire! A murit biata madame Sâmbureanu! Sâmbureanu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

s'a însurat de-a două oară. Nevasta de-a două femee bună, foarte bună; dar n'a putut s'ajungă să fie ascultată de băiat, n'a putut să și-l apropie ca o mamă. A rămas străină de băiat și băiatul străin de dânsa și chiar străin pe lume. A 'nceput să se certe cu mama asta de-a doua, a 'nceput să se certe și cu tată-seu! Adecă, cum s'ar prinde, la 'nceput tatăl îi ținea, oarecum parte băiatului, îi era milă de el, i-se părea că nevasta de-a doua nu-l iubește, nu-l îngrijește ca pe-al ei. Aceasta a făcut cu vremea să iasă câteodată și cearta între soți. Soția se supără că soțul nu-i dă toată încrederea, se supără și pe bărbat și pe băiat. Băiatul înțelegând că tatăl îl părtenește, își închipuia că tatăl său a băgat de samă că mama vitrigă nu-l iubește, deci capătă și el neîncredere în mama vitrigă și capătă și necaz pe ea. Cu încetul ajunge să n'o mai asculte de loc; iar de tatăl său să asculte foarte puțin. A părăsit școala, a părăsit învățătura, a început să umble nopțele, să joace cărți, se bea... Iar după ce a murit tată-său, ce crezi c'a ajuns? A ajuns

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de cânta cu lăutarii, cu țiganii! Și asta încă tot norocul că de mic îl pusese tată-său să învețe vioara, altfel nu s'alegea nici cu atâta. Și să vezi, ți-e mai mare mila când te uiți la el! Se vede o față, o figură mai aleasă de om mai subțire, și cu toate astea la rând acolo cu niște țigani păcătoși. Se înțelege că fața lui acuma nu mai e de om subțire, cum ar trebui să fie, pentru că e buhăit la față, umflat de băutură, de aerul stricat de prin cafenele și cârciume și de nopți nedormite.

Dar băiatul lui Mohor? Ce băiat era! După ce s'a întâmplat însă că s'a divorțat tată-său, băiatul n'a mai voit s'asculte de mama a doua, s'a stricat, s'a dăt la beție, la cărți, la pungășii. Astăzi e din numărul pușcăriașilor și a cerșetorilor. Face pe agentul electoral. Trăește din pomană de pe la oamenii politici. Când îl întâlnești e beat.

Dar băeții lui Căbunea? Cei doi mari pe care i-a îngrijit mama au ajuns unul ofițer, și unul profesor. stau bine. Cel-mai mic însă de când mama lui, Madame Căbunea a început să se apuce de fundat societăți și școli pentru orfani și orfane, adică de când a început să se ocupe de copii străini și să neglije pe ai săi, băiatul și-a părăsit școala, a început să se facă gazetar, să se facă mai nu știu ce, așa că mai zilele trecute am auzit că s'a apucat de falsificat polițe. Drumul la pușcărie!

Că e nevoe de îngrijirea mamei în creșterea copiilor e lucru atât de văzut și de dovedit că nu se mai începe vorbă. Uite să nu râzi, bietul cățelul ăsta, Sar, de când lipsești tu, s'a prostit și el.

— I-a lipsit și lui mama!

— Da, fără glumă! S'a prostit și el. S'a învățat să fure, s'a învățat mulțime de obiceiuri rele. Nu mai vine când îl strigi, nu te-ascultă. Se uită numai așa pe sub gene ca un hoț și parcă tot umblă să se ascundă, se vede că a fost bătut idioțește, sălbatic,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

fără milă și fără nici un rost: că dacă ești nevoit să bați un animal îl bați când vrei să-l oprești de la ceva. Și încă nu-l bați numai decât. Intâi îl amenințî numai și adese ori e destul atâta. E destul pentru că animalul nu face greșala doar în ciuda ta, o face din neștiință, nu știe că e rău.

Nu știe de pildă că nu trebue să intre în casă cu picioarele pline de noroiu. Și tu cum o să faci să înțeleagă lucrul acesta? Dacă îl bați, el nu știe pentru ce îl bați. Tu îl bați că de ce a intrat plin de noroiu și el își închipue poate că-l bați că n'a venit mai curând. E destul să-i închizi ușa să n'aibe pe unde intra, ori să-l amenințî numai cu bătaea. N'o să priceapă de ce îl oprești, dar văzându-se amenințat o să-și facă el vr'o socoteală în mintea lui pentru ce îl oprești. Ori va face vr'o legătură între vremea ploioasă și noroioasă și își va zice: Se vede că pe vreme de ploae și noroiu stăpânul nu vrea să mă lase în casă ori în cutare odae; ori își va zice poate: Se vede că la vreme de ploae și de noroiu stăpânul e supărat, ori cam nebun și nu vrea să mă primească în casă. In sfârșit poate să fie de ajuns numai amenințarea fără bătae. Bătaia să se 'ntrebuințeze numai la mare nevoe.

Sunt cazuri când animalul-cânele, de pildă, face greșala de nevoe. Sunt câni și pisici stricătoare, care fură lucruri de mâncare și bagă nasul prin toate locurile. S'au obicinuit să fure pentru că n'au fost hrănite de-ajuns. Animalul dacă-l ții ești dator să-l hrănești, dacă nu poți să-l hrânești nu trebue să-l ții.

— Știu, dragă Andrei, știu că toate lucrurile au socoteala și pricina lor. Și știu că și mama, adică părinții au mare rol în creșterea copiilor. Ce voiu face cu însă cu copilul nostru nu știu. Voiu căuta să fac tot ce s'o putea. Voiu căuta însă înnainte de toate să-l țiu cât se va putea pe lângă mine, să fiu pe lângă dânsul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Foarte bine. Rău îmi pare că nu pot face și eu acelaș lucru. Și tata și mama rămân amândoi pe gânduri, necăjiți și îngrijorați de viitorul copilului lor. Se gândesc ce să facă, cum să-l îndrepteze, cum să-l desvețe de obiceiurile rele care le-a fost căpătat. Cum s'a făcut el acuma neascultător și cum s'apucă de făcut ce nici nu-ți trece prin gând, te pomenești într'o zi că face vr'o poznă de se 'neacă într'o fântână, ori dă ceva peste el, se taie, se împușcă și se prăpădește, moare... Stau amândoi bieții părinți tăcuți și plâng.

Scrisoare dela Lina.

Iubite Frate Andrei!

. . . . . .

După ce ți-am bătut capul atâta cu d'ale mele, să viu și la ale tale.

Mie, dragă Andrei, de când am fost acolo nu-mi mai ese din minte Ionel al vostru. E foarte greu să-i vorbești omului rău de el însuș, ori de-ai lui. Umbli să-i faci bine și pari totuși că vrai să-i faci rău: Parcă ai fi tu vinovat de defectele ori neajunsurile lui. N'ai idee de când mă tot gândesc să-ți scriu și n'am îndrăznit.

Nu știu când se întoarce Maria din străinătate, dar cred că ar trebui să ici ceva măsuri pentru Ionel.

Negreșit că nu-ți place să-ți vorbesc astfel de copilul tău, dar ca soră îmi ieau îndrăzneala să-ți spun.

Imi spuneai că copilul s'a stricat din pricina mea, că n'am știut cum să-l conduc, cum să mă port cu el. Nu zic nimic, nu mă apăr. Se poate. Am văzut însă că și guvernanta care ai luat-o n'a putut face

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mai mult de cât mine, de și e guvernantă, adică, cum s'ar zice, pregătită anume pentru atâta lucru.

Eu, dragă Andrei, am auzit adeseori vorbindu-se de școli de corecțiune. Ce zici, oare n'ar fi bine să-l pui pe Ionel într'o școala de acestea? Se înțelege să ceri informațiuni, să te interesezi să cauți să găsești o școală bună.

Firește că o să-ți vină greu să dai copilul din casă. E greu din toate punctele de vedere. Greu ca părinte să te desparți de copilul tău, greu și ca om: Te gândești că vorbește lumea că ți-ai dat copilul în casă de corecțiune! Mulți cred că o casă de corecțiune e o casă de nebuni. Cu toate acestea, pentru viitorul, pentru fericirea copilului trebue să te hotărești a face orice sacrificiu. Ar fi păcat, e copil deștept, foarte deștept și ori cum ar fi e copilul tău.

Gândește-te, dragă Andrei, și nu te supăra pe mine.

Când vine Maria?

Sărut de mii de ori copilul și pe tine.

Soră *Lina*.

Spovedanie.

Ionel e mai bine dar tot în pat. Mama pe-un scaun lângă patul lui.

— Aud că Tante Lina nu se împacă bine cu tine? Ionel?

— Nu știu.

— Dar tu te împăcai cu dânsa?

— Eu da.

— Apoi de ce n'a voit să mai stea aici? De ce s'a dus?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrt1901-1932

— Nu știu.

— Dar cu guvernanta te împăcai?

— Da.

— Te împăcai bine?

— Da.

— Bine de tot?

— Da, dacă ea era mai mare.

— Mai mare?!

— Da.

— Cum mai mare?

— Mai mare, mai mare de cât toți.

— De cât care toți?

— De cât toți și de cât regele și de cât regina și de cât Mitropolitul și de cât ministrul . . .

— Cine ți-a spus asta?

— Ea.

— Și cum ți-a spus?

— Așa.

— Cum așa?

— Cum ți-am spus și eu.

— Și când ți-a spus?

— Când a venit. Nu chiar când a venit, mai pe urmă, după ce am stat la masă.

— Și cum ți-a spus?

— Cum ți-am spus eu.

— Eh! Ascultă Ionel, poți tu să-mi povestești tot, tot, tot, cum a fost când a venit guvernanta? Cum a venit, când a venit, cu cine a vorbit, ce s'a mai făcut atunci, tot, tot, tot?

— Da.

— Ei, să văd.

— Uite, mamă, când a venit guvernanta, Fräulein Ida, în ziua aceea a plouat.

— Foarte bine.

— Pe urmă am mers la masă, ba la dejun, și am avut salata de țiri, ba nu, am avut . . . tot salată

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de țiri. Și la masă a venit și Fräulein Ida. Și tata mi-a zis: Uite, Ionel, să asculți pe Fräulein Ida. Fräulein Ida e guvernanta ta. S'o asculți să faci tot ce ți-o zice și cum ți-o zice.

Și Fräulein Ida mi-a scos mâncare în farfurie.

Dar tata a zis că e grăbit, a mâncat mai repede și a plecat. Dar eu n'am mâncat repede că n'aveam de dus nicăeri. Dar Fräulein Ida când a plecat tata zice:

— „D-ta, Tomn Ionel, văd că n'ai ghind să spravit de muncat. Dacă nu spravit până ce spravit eu, atunș pleci de la masa! Poftim furculiț." Mi-a pus furculița pe farfurie și ea s'a apucat de mâncat repede.

— Cum ți-a pus furculiță pe farfurie? Ce, păn atunci n'aveai furculiță?

— Ba, da, aveam, dar o luase Fräulein Ida de nă hrănea ea: Lua ea bucățele cu furculița mea și îmi dădea în gură. Iar după ce a plecat tata, m'a lăsat să mănânc singur, de aceea mi-a pus furculița pe farfurie.

— Ei, . . . și după aceea?

— După aceea . . . eu n'am isprăvit.

— Și?

— Și . . . când a isprăvit ea, mi-a scos șervetul de la gât, m'a șters pe la gură; apoi m'a luat de-o mână, m'a ridicat de pe scaun, m'a dat jos și mi-a zis:

— Așază-ți hainele bine.

Eu am tras așa cu mânele în jos.

— Scutură-te de fărămituri. . .

— M'am scuturat.

— Fă cruce.

Am făcut.

— Vino încoace și pupă mâna.

M'am dus și i-am pupat mâna.

— Să știi, Ionel, când o fi tata acasă sau mama,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ori și mama și tata, tu, după masă, numai de oât să te duci să le săruți mâna: iar când n'or fi ei acasă nici unul atunci să vii să-mi săruți mie mâna.

Pe urmă mi-a zis:

— Acuma du-te de te joacă pe-afară, dar să fii cuminte, că cu mine nu merge, eu sunt guvernantă.

Și eu m'am dus, iar ea s'a apucat de cusut la mașină: își făcea o rochie.

— Pe urmă?

— Pe urmă . . . m'am dus pe-afară și am făcut telegraf și atunci s'a supărat Fräulein Ida.

— De ce s'a supărat?

— Pentru că am făcut telegraf.

— Dar cum era telegraful?

— Telegraful era bun, cum e telegraful, făcea: tic-tic, tac-tac, tic-tac-tac-tac-tac!

— Dar cu ce era făcut?

— Cu ce? Cu hârtie, fășii, de hârtie d'ale lungi ca la telegraf; cu cuțitul cel mare care sapă 'n grădină și cu cârligul de la fereastră. Eu eram la fereastră 'n balcon. Ferestra era deschisă. Fășia de hârtie de telegraf era atârnată de sus, de mânerul care încue fereastra. Cuțitul era pus cu urechea pe cârlig. Eu cu o mână băteam cu degetul pe vârful cuțitului și cuțitul lovea cu mănunchiul în strâchinița dela ghiveciul de flori și făcea pâc-pâc-pâc, chiar ca la telegraf. Cu mâna cealaltă trăgeam hârtia. Mergea așa de bine ! ! . .

— Și de ce s'a supărat Fräulein?

— Apoi . . zicea că fac sgomot.

— Ei, și ce-a făcut?

— Ce-a făcut? A venit odată la mine, a luat cuțitul mi l-a pus pe mână, a îndesat și mi-a zis:

— Vezi? *Când faci odată așa, taiu mună! Taiu și cealalt mună. Taiu și picioare și dau afar la gunoiu. Eu chiind spus să fii cuminte trebue musai*

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să fii. Eu sunt guvernant! Știi dumneta ce este guvernant? Guvernant este mai mare de chit tot, tot, tot! Și de chit rege și de chit regin și de chit mitropolit și de chit ministru...

— Și cum? A îndesat cu cuțitul pe mâna ta?

— Da, dar nu cu tăiușul! Putea și cu tăiușul dacă vrea! Dacă era guvernantă!...

— Bine, zici c'a venit odată la tine și-a luat cuțitul și ți l-a pus pe mână, dar înnainte de a veni ce ți-a mai zis?

— Ce mi-a zis? Mă tot întreba:

„Ce faci acolo Ionel? Ce tot bocănești acolo? N'o să încetezi odată cu bocănitul?!..

— Și tu de ce nu încetai? De ce n'o ascultai să încetezi?

Poi, eu o ascultam dar nu puteam.

— De ce nu puteai?

— Nu puteam pentru că era anul nou!

— Cum, anul nou vara?

— Poi la mine nu era vara.

— A! Te jucai și ziceai că-i anul nou?

— Da.

— Și dacă era anul nou trebuiă să bocănești?

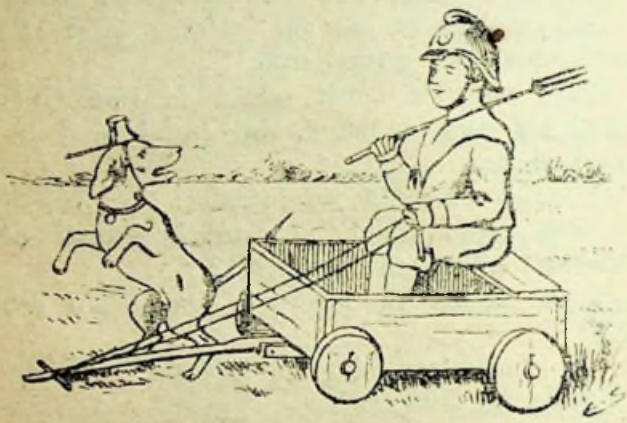
— Da, pentru că la anul nou sunt de dat multime de telegrame. La mine știi câte erau? Era două sute de milioane! Știi, două sute de milioane în capăt de telegrame!

— Bine. Pe urmă ce-ai făcut?

— Pe urmă, pe urmă?! pe urmă m'am jucat cu Sar de-a soldații. Eram soldați pompieri care au casca de metal. Eu aveam pe cap casca mea care mi-a cumpărat-o tata de anul nou, iar lui Sar i-am pus ibricul cel galben mare dela mașina de spirt. Sar mergea pe lângă trăsură—trăsurica mea cea albastră —iar eu în trăsură cu toporul la umăr. Am fost luat furculița cea mare neagră de os pentru salată și ziceam

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

că-i topor. Și când sunam din goarnă odată apuca trăsura la fugă cu pompierii și alerga, alerga, până ce-ajungea la foc. Dar a fost foc mare, știi? Noroc că

era apă de ajuns! Apă luăm din putina cea verde, de apă de ploae, dela burlan. A venit și pompa cea mare. Știi care era pompa cea mare? Mătura cea cu coada verde. Dar era chiar adevărată pompă. Știi cum arunca apă?! Arunca de ajungea cine știi unde. Fräulein Ida zicea c'a ajuns până la dânsa.

— Cum? La dânsa 'n casă!

— Da! Ce socoți: Doar era pompa cea mare!!..

— Și ce-a zis Fräulein?

— Ehi! Din pricina ei s'a stricat toată joacă.

— De ce?

— Dacă a trimis pe Frusina și mi-a luat mătura, a alungat pe Sar și i-a luat casca de pe cap! A luat și trăsurica și toate.

Și după aceea?

— După aceea m'am dus în cassă, dar Fräulein Ida m'a trimis afară zicea că fac sgomot. Atunce m'am dus și eu și m'am jucat de-a Cezar până 'n seară, până noapte.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaluceafarul.ro1907

Cum de a Cezar?

— Ziceam că eu sunt Cezar, cânele nostru care s'a prăpădit asta iarnă. L-am pus pe Cezar în lanţ— adică am pus cu lanţul la gât. Şi făceam ca dânsul.

Intâi Cezar s'a culcat colo lângă coteţ. S'a culcat aşa rotund colac, cu capul spre coadă. Pe urmă sărea şi lătra la oameni, lătra la câni, lătra la Sar, lătra la pisici. Pe urmă s'a aşezat frumos de s'a lins pe labe, pe picioare. Se vezi mamă cum s'au curăţat şi ghetele când le lingea Cezar!!

— Cum, dădeai cu limba pe ghete?

— Numai niţel aşa pe la vârf pe 'mprejur pe la marginea tălpei.

— Şi nu te-a văzut nimene?

— Nu, că eram înnăuntru în coteţ.

— Cum, în coteţul cânelui, în murdaria aia? Şi nici în coteţ nu te-a văzut Fräulein?

— Ba, tocmai la urmă m'a văzut Frusina şi-a chemat pe Fräulein Ida.

— Şi ea ce-a făcut?

— Ea a închis portiţa la coteţ şi a zis: dacă vrei să fii câne atunce poftim fii câne, stăi acolo ca un câne.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

— Și ai stat mult acolo?

— Nu prea mult că am început a plânge și atunci a venit Fräulein Ida, mi-a dat drumul de-acolo, m'a luat în casă și m'a pus de-am stat la colț până la masă.

— Și la masă?

— La masă ea s'a pus de-a mâncat bine și când a isprăvit mi-a scos și mie șervetul dela gât, m'a șters pe la gură apoi m'a luat de mână, m'a dat jos de pe scaun și-a 'nceput iar ca la dejun: Așază-ți hainele bine, scutură-te de fărimituri, fă-ți cruce. Vino și pupă mâna.

Pe urmă am mai stat nițel până s'a dus Fräulein de s'a îmbrăcat și când a venit m'a desbrăcat repede, m'a pus în pat, și mi-a zis: Acuma D-ta trebue musai dormit. Uite mama Sultana o să fie peaice. Apoi m'a sărutat pe frunte și a plecat.

— Și după ce a plecat ea ce-a făcut mama Sultana, a stat cu tine?

— A stat așa nițel, dar a trebuit să se ducă pentru că avea treabă, îi venise și-un prieten.

— Și tu ce-ai făcut?

— Eu vream să adorm dar nu puteam. Ascultam să văd dacă nu s'aude venind Gogorița.

— Gogorița?

— Da. Mă uitam colo sus deasupra peretelui să văd nu se rădică plafonul să intre Gogorița? Ea poate să ridice plafonul cum ar ridica o plapomă. Dacă vrea poate să-l ridice și numai nițel, nițel de tot, numai cât o muchie de cuțit, cât un chibrit, cât un cuiu, până ce trece înnăuntru și după ce trece se umflă de se face iar la loc mare cum e ea. Și când se face mare vine și te mănâncă, te apucă odată: hap, te mestecă în dinți: cleafa, cleafa, cleafa și'apoi te 'nghite și gata.

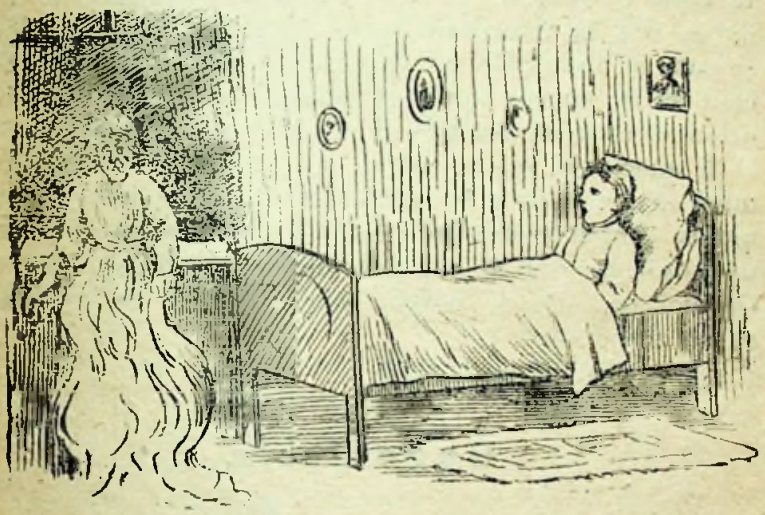
— Cine ți-a spus-o asta?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Mama Sultana.

— Şi tu credeai?

— D'apoi! Dar mă învăleam bine colo cu plapoma să nu mă vadă Gogorița și tăceam, tăceam niei nu suflam, ca să n'audă nimică. Numai nu știu de ce nu puteam adormi! Mă prindea așa un tremur de

parcă mi-era frig și apoi mă încălziam de mă treceau toate năduşelele.

— Şi când ți-a spus-o asta?

— Când? Atunci.

— Atunci seara?

— Da, în ziua când a venit Fräulein Ida și pe urmă în celelalte seri.

— Şi ți-a mai spus și altele?

— Da-a-a-a! Mi-a spus multe! Mie îmi părea bine că se ducea Fräulein Ida, că mama Sultana știe mulțime de lucruri de astea frumoase și-mi spunea și mie de toate.

— Ce ți-a mai spus?

— E-he-i! De draci, de moroi, de strigoi, de lupi, de toate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Şi tu le credeai toate astea?

— D'apoi cum: Mama Sultana . . . femee bătrână şi cuminte ştie ce spune.

— Bietul copil, zice mama luând pe Ionel lângă dânsa şi sărutându-l.

Da, dragă, Mama Sultana e bătrână şi cuminte în ceea ce ştie, în trebile ei, la bucătărie, la gospodărie, dar la istorii de astea: strigoi, draci, gogoriţe şi câte şi mai câte nu se pricepe. Ştie şi ea că e obiceiu să se sperie copiii cu dânsele ca să-i facă să tacă ori să-i facă să asculte, şi a făcut şi ea după obiceiu. O fi speriat-o şi pe dânsa cu de-astea când a fost mică şi i-a rămas în minte că e un leac bun sau lesnicios pentru cuminţit copiii. Dar eu socot că pentru un copil deştept şi cuminte nu e nevoe de-aşa lucruri. Ce zici tu? Tu ai nevoe numai de cât de sperietori ca să fii cuminte?

— Nu, mamă! Eu?!...

Gogoriţele.

In odae în faţa ferestrei deschise, Ionel se joacă cu o cutie de petricele. S'a sculat din pat, acum clădeşte un castel mare cu patru feţe şi cu două turnuri.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Prin fereastră s'aude vorbind încetișor mama lui și cu mama Sultană.

— Mamă Sultană, văzut-ai D-ta vr'o dată Gogoriță?

— Gogoriță?

— Da.

— Doamne cuconiță, ce ți-a mai venit și D-tale în gând!! D'apoi gogorița e vr'un lucru care să-l vadă cineva? Gogoriță e așa o vorbă cu care se sperie numai copii ca să-i faci să tacă ori să se mai astâmpere.

— Așa e, mamă Sultană, dar nu e bună nici de atâta. Copiii se sperie, se tem, se 'nvață fricoși și pot s' ajungă și când sunt mari să fie tot fricoși.

— Se poate numai dintr'atâta?!..

Apoi se prea poate. Nu ți s'a 'ntâmplat D-tale să vezi câte unul câtu-ți e omul, câtu-ți e vlăjganul și fricos ca un epure; se teme și de umbra lui? Când înserează nu mai îndrăznește să se 'ndepărteze de casă!

— Bine zici D-ta cuconiță. Era chiar la noi la țară unul Dumitrache al Vătăjiței, un om cât un munte, și n'ar fi trecut seara pe lângă cimitir. Doamne ferește! Scăpase odată un cal și n'a vrut să s' ducă să-l caute. Noroc de nevastă-sa că s'a dus ca de-a găsit calul cine știe unde pe moșia cealaltă—dincolo de gârlă—cum vine acolo la satul nostru.

— Apoi vezi? Dar mie îmi pare rău, Sultano, că în lipsa mea, când te-a lăsat guvernanta seara cu copilul—cu Ionel—D-ta te-ai apucat și i-ai spus copilului comedii și prăpăstii de astea.

— Poi, de; ce să fi făcut?.. Mă lăsa n'aveam ce face.

— Dar se poate să-i spui lui Ionel așa comedii!!..

— De, cuconiță, nu știam, păcatele mele că-i așa rău. Nu știam și eram și grăbită să mă duc să-mi isprăvesc treaba cu vasele și cu câte aveam acolo la bucătărie. Ș'apoi nu spune toată lumea?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Mi-aduc aminte cuconiță când eram mică, nu știu de câți ani oiu fi fost, într'o seară de Sf. Andrei, eram acasă numai cu mama mare, mama mamei. Mi-a spus de strigoi și de strigoaice și de lupi. Zicea că în noaptea de Sf. Andrei es din mormânturi toți strigoii, se duc pe la casele oamenilor și unde găsesc, ieau limbele dela meliți și dela meliţoae și se bat cu dânsele la răspântii, la crucile drumului.

Și zicea că intră și prin pod pela case și chiar prin case, dacă nu s'a uns cu usturoiu pela uși, pe la ferestre și pe la toate găurile.

— Prostii, Sultano, rămășiți de obiceiuri și de credinți depe când erau oamenii proști și credeau în fel de fel de duhuri necurate și le țineau drept un fel de dumnezei.

— De, o fi cuconiță dar așa îmi spunea și mie.

— Bine, îți spunea; dar de când ești D-ta, de câți ani trăești întâmplatu-s'a vr'odată, să vezi vr'un strigoiu, ori drac, ori gogoriță s'au ceva de-astea?

— Ba, să mă ferească D-zău?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Dar crezi că o să vezi?

— Apoi de unde să văd.?!.. Dacă n'am văzut eu până acum, că știu că n'am să mai trăesc cât am trăit...

— Mă rog, dar crezi că alții au văzut?

— Dar eu nu mai cred, dar spun și ei așa ca să aibă ce spune.

— Tocmai, foarte bine, ca să aibă ce spune. Mă rog, ian gândește-te bine, D-ta n'ai spus niciodată?

— Ei, dar cum nu! Mai ales când eram tânără, ce le mai spuneam și le gogonam și le înfloriam, de se uitau oamenii în gura mea ca la o comedie.

— Apoi vezi! Cum ai spus D-ta, așa spune și alta ca D-ta și alta și alta și așa minciunile se înmulțesc și se țin, se păstrează și cei proști le cred, mai vârtos bieții copii.

— Doamne, și apoi se spun atâtea, cuconiță!... Mi-aduc aminte ce-mi spunea mama mea. Zice că era una Tudosoaea, o babă care știa să descânte ca să lege gura la lupi. Și zice că lupul cu gura legată nu poate mânca nici bea și ajunge de moare. Iar dacă gustă o bucățică din cel care i-a legat gura atunce i-se desleagă gura. De-aceea lupul cu gura legată umblă mereu, să găsească pe cel de i-a legat gura, să guste din-tr'însul. Și Tudosoaea zice că a legat gura unui lup și după ce i-a legat-o ea a murit. Și lupul zice că s'a dus de-a scurmat la mormânt până ce-a desgropat-o și a mâncat din ea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Minciuni, ce socoți? . . .

— Negreșit că minciuni, dar așa spunea. Și-mi aduc aminte că am întrebat-o pe mama mare dacă a știe să lege gura la lupi. Și ea mi-a spus că da. ce frică atunce pe mine! ! . . Mă gândeam eu; dar ică mama mare o fi legat gura la vr'un lup și acuma pul umblând s'o găsească să guste dintr'însă nimeește în casă la noi? ! . . Ce mă fac eu? Lupului îi lace mai bine să mănânce copii, cum îi place să ănânce mai bine miei de cât oi. Și mă temeam, știi m- mă temeam, nici nu 'ndrăzneam să ridic ochii ferestre ori să mă uit la ușă, că parcă lupul ebuia să vie chiar atunce pe ușă ori pe vr'o reastră. Mai ales că îmi spusese mama mare că Sf. Andrei umblă și lupii și strigoii. Tare mia frică.

— Apoi bine Sultano, dacă ți-aduci aminte ți-a fost așa frică cum te-ai îndurat să spui pilului meu lucruri care să-l înspăimânteze deabă?

— De, prostia mea. Prostie de om care nu se ndește, dar te rog să mă erți și să nu te superi e mine.

— Imi spunea copilul că tremura de-l treceau ate nădușelele.

— De, ce să fac, cuconiță?! Făcut e făcut! cuma doar să mă bați. Și zău că mi s'ar cădea. e rog să mă erți.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Spui un basmu?

A venit Tante Lina, stă de vorbă cu mama lui Ionel.

Lui Ionel îi plăcea Tante Lina pentru că-i spunea basme.

— Mamă, dar Tante Lina rămâne acuma la noi?

— De, dragă, nu știu. Zice că ar rămânea dar se teme că o să aibă neplăceri din pricină că tu nu o asculți și o faci să se necăjască.

— Eu o ascult.

— De, nu știu cum o asculți,

— Mamă, zi-i să rămână.

— De, să-i zic, dar nu știu dacă o vrea. Acuma lasă-ne că avem de vorbit ceva în liniște.

— Dar îi zici să rămână?

— Da.

Ionel trece în altă odae, dar mereu vine și pe dincoace ca să afle de Țante Lina dacă rămâne.

— Uite, dragă Lino, zice mama lui Ionel. Cu sănătatea copilul merge bine. Îl vezi, umblă, se joacă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Negreşit îl ţiu de-aproape să nu răcească, să nu-şi strice stomahul.

— Dar cu . . . ?

— Cu nebuniile?

— Voiu să zic, dacă e cuminte?

— Da. Se înţelege cât pot cere dela el. Ba, pot să zic, chiar mai mult. Nu e vorbă, stă mai mult pe lângă mine, în ochii mei. Altfel câte odată tot îşi mai dă în petec. Obiceiul rău e ca boala, se prinde uşor şi pleacă cu greu. Cu vremea însă cred că va fi bine. Ce să faci!

Dacă ai copii trebue să ai răbdare, trebue să ai şi stăruinţă. Adevărat, vremea care o cheltueşti cu dânşii aduce roade bune. Trebue însă numai decât s'o cheltueşti: Câmpul dacă nu-l lucrezi, nu-ţi dă roade bune, ori nu-ţi dă de loc. Dela copii neîngrijiţi ai roade rele.

Pân acum nu ştiu ce voiu face mai departe cu Ionel, de-ocamdată am în grijă două lucruri:

Îl ţiu pe lângă mine, în ochii mei, şi îi povestesc fel de fel de istorioare, de lucruri întâmplate ori auzite care îmi par că ar fi folositoare.

— Foarte bine să-l ţii de aproape. Şi istorioarele sunt bune. Le plac mult copiilor, dacă ai când să le spui.

— Apoi trebue să am când, pentru că eu sunt că istorioarele acestea sunt mai trebuitoare decât îşi închipuesc oamenii de obiceiu.

Copilul se leagă de tine şi pentru că-i dai mâncare şi lucruri bune şi plăcute; dar adeseori îl vezi că lasă şi mâncare şi jucării ca să asculte o istorioară. Istorioara îl interesează mai mult.

Eu îi povestesc istorioare, de-o parte pentru că cu prilejiul povestirilor copilul se leagă, se apropie mai mult de mine. Se face un fel de legătură între sufletul meu şi al lui. Negreşit că povestind un lucru îţi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

spui și tu părerile tale, dorințele tale; spui ce-ți place și ce nu-ți place. Iți desvălești oarecum sufletul înaintea lui, îl faci să te cunoască mai de aproape, îl faci să aibă încredere în tine, îl faci să te iubească.

Pe de altă parte și tu ai prilej ca să-l cunoști mai de aproape, să-i cunoști sufletul. In timp ce-i arăți părerile tale, dorințele, preferințele tale, îți arată și el pe-ale lui: Și când le cunoști cauți să i-le întărești pe cele bune și să le schimbi ori să le nimicești pe cele rele ori greșelile.

Și pentru că îi cunoști inima știi la nevoe și ori când cum să-l iei, ori cum să te iei cu el ca să-i dai o direcțiune ori să-l tragi îndărăt dela o cale greșită.

Dacă nu-i cunoști sufletul, atunci la o vreme de nevoe când voești să-l faci să schimbe o cale, neștiind cum să te iai cu el, să poate să faci o încercare rea și în loc să-l aduci la bine îl îndepărtezi mai mult pe calea greșită.

E bine, dragă, ce faci tu. Bine că poți. Iar eu nu știu dacă m'aș pricepe să găsesc și să spun atâtea istorioare.

De, nici eu nu cred că o să găsesc atâtea câte mi-or trebui, dar o să mai caut și cărți de istorioare anume pentru copii: O să-i citesc de acolo și o să-l obicinuesc se citească și el când o ști a citi.

Istorioarele astea mai au și alte foloase.

Ascultând ori citind istorioare copilul capătă răbdare, capătă putere de atențiune, capătă obicinuința de a se adânci cu gândul, de a gândi.

Unui copil care n'o avea aceste obicinuințe, când va fi la școală o să-i fie greu. Dacă n'a căpătat răbdarea să asculte o istorioară, plăcută, o să poată el asculta o lecție grea? Ai văzut și câte un om mare, care nu te înțelege ce-i spui. Tu-i spui una și el o ține pe-a lui

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

înnainte, pentru că nu te ascultă cu de-a măruntul ce-i spui.

Dar istorioarele acestea pentru copii ar trebui să fie foarte bine alese, pentru că nu se potrivesc pentru copii istorioare cu lucruri care sunt numai pentru oameni în vârstă.

Se 'nțelege, ar trebui părinții să citească ei mai întâi cărțile înnainte de a le da copiilor. Nu e vorba că până acum puțini părinți se pricep să dea cărți copiilor. Puținii părinți care dau cărți copiilor le dau pe la 'nceput, pe când copiii nici nu prea știu a eiti bine. Le dau ca să-i atragă să 'nveție a ceti. După ce au învățat a ceti, îi lasă numai cu cărțile de școală. Cei mai mulți părinți duc chiar un fel de războiu, fac un fel de goană contra cărților de literatură. Li se pare că literatura e ceva stricător. Cărțile de școală însă nu sunt amuzante, nu sunt atrăgătoare, nu îndestulează pe deplin sufletul copiilor. Pe lângă cărțile de școală copiii își caută singuri cărți de cetit, și de obiceiu nu le găsesc, nu le aleg tocmai pe cele bune, din contra, pe cele mai proaste.

Sperăm că pe viitor se vor schimba lucrurile în bine. Copiii care citesc în copilărie, când vor ajunge mari, când vor ajunge părinți, vor ști să dea de cetit copiilor lor.

Tot curiositatea ori interesul ce se naște în copil la ascultarea acestor mici istorioare îi va deștepta mai departe dorul de știință și gustul pentru literatură.

Despre foloasele științii n'am nevoe să mai vorbesc căci toată lumea le știe. Tot ce avem ca rezultat al industriei și al descoperirilor omenești, toate mașinile și mașinăriile, vapoare, fabrici, electricitate, aeroplane, toate se datoresc știinților.

Dar și literatura nu e mai puțin folositoare. Avem nevoe să cunoaștem natura, electricitate și mașini și fel de fel de lucruri de care ne servim: dar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

avem tot atâta nevoe să cunoaștem și pe oameni, să cunoaștem societatea.

In societate noi avem legi, și ne conducem de legi în relațiunile noastre cu ceilalți oameni. Și legile pedepsesc pe acei oameni care vor să-și însușască mai mult de cât li se cade.

Dară sunt lucruri care nu sunt prevăzute în legi și sunt oameni care profită de neștiința ori bunătatea altora și îi momesc, îi scot din minte și-i înșală așa de bine că nici legile n'au ce să le facă. De aceea e bine ca să cunoști oamenii, să știi ce apucături ori ce obiceiuri rele au ca să te poți păzi de ei.

Dar de unde să afle de aceste obiceiuri și de aceste apucături? Ei nu ți le spun. Cine vrea să te înșale te lingușește. Tu te iai după vorba dulce și cazi în cursă.

Pe oameni numai literatura ni-i descrie. Literații, sunt oameni culți, oameni cu putere de observație, cu băgare de seamă și adeseori oameni pățiți. Ei ne descriu toate felurile de oameni, toate felurile de caractere. Din literatură, din literatura bună învățăm a cunoaște oamenii și societatea. Din literatura în *proză* învățăm a cunoaște societatea așa *cum este;* din *poezie* aflăm *cum ar trebui să fie* societatea, adică așa cum o doresc poeții, artiștii care sunt un fel de simțuri ori de inimă a societății.

Nu trebue de uitat că tot literatura cultivă și inima oamenilor, îi face buni, îi obicinuește a fi miloși.

Când citești o carte de literatură gândul tău urmărește faptele care se descriu acolo, dar în acelaș timp lucrează și el și te pune și pe tine în poziția celui despre care citești tu. Te pune în poziția celui care se bucură ca și a celui care sufere, care pătimește. Și când îți închipui durerea care o sufere altul, atunci începi a crede durerea altuia, începi a-ți fie milă de altul. Ajungi cu mila până acolo că simți, prevezi cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mult înainte că poate să sufere și iai repede măsuri să-i înlături durerea.

— Hei, e greu, dragă Marie, greu de crescut copii. De aceea, eu, cu mare frică rămân aci la voi. Nu numai să nu-mi mai bănuească iar frate-meu că-i stric copilul, dar chiar eu, de mine singură mă tem să nu fac rău.

— Ei, dacă ai bună voință te înveți.

— Dacă mi-i învăța tu....

— Ne învățăm amândouă.

In timpul acesta Ionel intră în odae. Mama lui văzându-l îi zice:

— Uite, Ionel, Tante Lină rămâne la noi.

— Da, Tante Lino, rămâi?

— Dar îmi făgăduești că o să fii cuminte?

— Dar îmi spui un basmu?

Belgradul bombardat.

Ionel e în biurou, se joacă la fereastră.

Și-a adus aci cutiile cu căsuțe și grădini și cutiile cu soldați. Stă de le așază și vorbește singur încetișor:

— Aci palatul regal. Asta regele. Asta sacagiu stropește pe la palat. Regina cu o prințesă în trăsură, vine dela primblare. Asta mitropolia. Asta biserică

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mai mică. Ăsta mitropolitul. Aci o căpriță cu doi ezi, în grădină. Asta câne, cânele regelui sau al Mitropolitului? Hai să fie al regelui. Pe-aice prăvălii, stradă, calea Victoriei. Dincoace tot stradă. Lipscanii. Cofetăria Riegler, strada Armenească. Gara de Nord. Șoseaua. Aștia vardiști. Aștia olteni cu zarzavat.

Dar ce faci tu acolo, Ionel? întreabă Tante Lina deschizând ușa la biurou.

— Eu?

— Da, ce faci acolo?

— Eu . . . ceva.

— Ce ceva?

— Ceva!

— Apoi ian să lași ce ai de făcut și să te duci de-acolo, că o să te tragă dela fereastră și o să răcești. Afară e rece și trage.

— De ce trage?

— De ce! Pentru că trage! Trece vânt rece printre ferestre și vine la tine, bate vântul toemai la pieptul tău.

— De ce bate toemai la pieptul meu?

Pentru că tu ești acolo drept în fața vântului! Între vânt și tine nu mai e nimic.

— Nu este?! Ba, este! Este, este, tra-la-la la-la-la! la-la-la! Este mitropolia, palatul regal, gara!!.. Acuma vine artileria.

— Haide, dragă, că răcești.

— Nu răcesc, nu, nu! Tra-la-la!.. Ăsta e tambur-major. Ăsta e tun de asediu.

— Nu mergi, Ionel?

— Nu, nu!

— Atunci mă duc să-i spun mamei.

— Du-du-te-te-te-! Tra-la-la!

Tante Lina se ține de vorbă, se duce la mama lui Ionel:

— Uite, dragă, copilul o să răcească. S'a așezat

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

acolo la fereastră în biurou cu jucăriile şi la fereastră trage. I-am zis să se ducă de acolo şi nu vrea.

— Se înţelege că nu vrea! Zici că s'a aşezat acolo cu jucăriile?

— Da.

— Ei, apoi vezi bine că nu poate să vrea. Tu dacă ţi-ai face casă într'un loc, ţi-ar plăcea să vină cineva să te alunge?

— Bine, nu mi-ar plăcea, dar nu se potriveşte el cu mine.

— Ba, de ce nu? Că tu eşti mare şi el mic? Dar şi el ţine la jucăriile lui ca şi tu la casa ta ori la moşia ta. Jucăriile lui sunt mici pentru tine, dar pentru el sunt tot aşa de mari ca şi casele tale pentru tine. La un sărac un cinci parale e ca la un bogătaş suta de lei.

— Cu toate astea trebue să plece de-acolo, ca să nu răcească?

— Trebue. Dar trebue să ştie şi de ce pleacă pentru că altă dată să nu se mai aşeze iar acolo.

— Trebue şi asta, atunci cheamă-l încoace şi-i spune tu.

— Nu. Dacă-l chem eu o să creadă că voiu să-l alung de-acolo ca să-ţi fac pe voea ta. O să-l chem, dar altfel, pentru altă ceva ca şi cum n'aş şti ce s'a petrecut între el cu tine. Să mă gândesc, cu dânsul trebue o întreagă diplomaţie!!..

— De, dragă, ce să faci? Dacă n'ar fi început a căpăta năravul de a se încăpăţina ar fi mai uşor: I-aş spune curat: du-te dela fereastră, dragă Ionel, că acolo trage şi o să recesti. Dar pentru că a început să fie îndărătnic trebue ferit pe cât se poate de a i-se da prilej de îndărătnicie. Trebue îngrijit să intre cu încetul pe calea normală. A! Am găsit ceva. Tu, Lino,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

du-te să nu te vadă p'aci. Dacă te-o vedea aci o să se 'ntrebe mi-ai spus ori ba de ceeace-a făcut el, că n'a vrut să plece de-acolo? Dacă o vedea că nu-i zic nimic despre aceea o să zică: Ori că tu nu mi-ai spus, pentru că n'aveai dreptate şi deci avea el; ori că mi-ai spus şi eu n'am găsit că aveai tu dreptate. Nu e bine în nici un caz. Principalul lucru e ca să-l fac să renunţe la jocul care l-a început acolo; dar să-l fac să renunţe de voea lui, ca să-l pot face ca de bună voe să plece de-acolo cu jucăriile.

Sunt foarte curioasă să văd la ce-o să ieşi cu atâta diplomaţie.

— Şi eu.

Tante Lina pleacă d'acolo.

Mama lui Ionel trimite de-l cheamă.

— Uite, dragă Ionel, ce-am găsit.

— Un melc, mamă?

— Da.

— Dar ce micuţ e!!.. Şi are şi el coarne!!..

— Şi uite cum poartă coarnele parcă' ar vrea să împungă!!.. Oare te poate 'mpunge?

— Cu ce să te 'mpungă?

— Cu coarnele.

— Poi, cum să te 'mpungă? Nu vezi că sunt moi, parcă ar fi de piftie.

Acuma vine şi Tante Lina.

— Uite, Tante Lino, ce-a găsit mama! Am să-l duc colo la mine la bătălie. Când l-or vedea Austriacii au s'o rupă de fugă, au să creadă că-i un bivol turbat.

— Unde vrei să-l duci?

— Colo la mine mamă, la bătălie!

— Ce bătălie?

— Ce bătălie? Serbii cu austriacii, bombardarea Belgradului!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— E-hei! Dar ești în urmă cu politica, D-le Ionel.

— De ce?!.

— Apoi de când s'a isprăvit cu bombardarea Belgradului?! Acuma bătălia cea mare e la Liège.

— Da?

— Da.

— Atunce am să zic și eu că la mine e bombardarea Liejului.

— Apoi nu se potrivește.

— De ce? Nu e tot bombardare?

— Nu, pentru că Liège e altfel și Belgradul altfel. La Liège sunt dealuri. Forturile sunt sus! Trebue făcut așa ca orașul să fie jos și tunurile sus.

— Apoi unde să pun eu tunurile sus, acolo pe fereastră?

— Unde pe fereastră?

— Pe fereastră în Biurou.

A! Acolo n'ai unde. Las că-ți dau eu un loc bun. Iți dau două mesuți, una mai naltă și mică unde pui tunurile și una mai mare și mai joasă unde e orașul.

— Și o să fie chiar ca la bătălie, adevărat!...

— Da, dragă.

— Ce bine-mi pare c'o să am o bătălie adevărată. Acolo la fereastră nu e loc bun și Tante Lina zice că trage acolo.

— Da, știu de mult că trage, nu trebue să stai p'acolo.

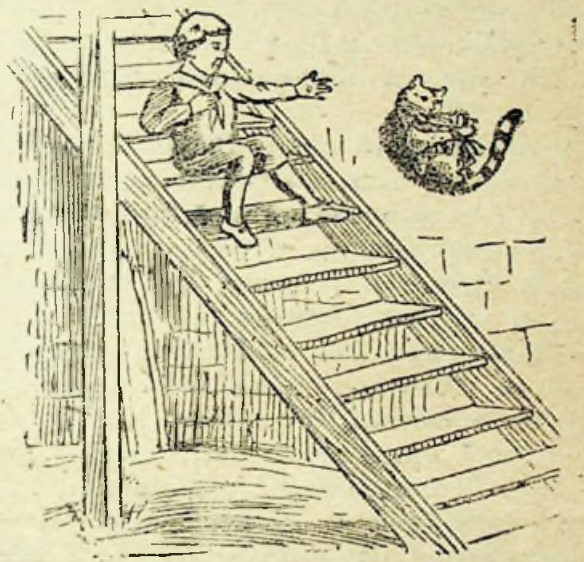
— Dar când îmi dai mesuțele?

— Numai decât merg să ți le dau.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Marcu.

Fata din casă vine:

— Cuconiță. Ionel a prins pisica, i-a legat toate patru picioarele, s'a suit cu ea pe scara dela grajd tocmai sus și de-acolo a izbit-o jos. Când a căzut biata pisica, cu spinarea de pământ, și a făcut odată boĭ. numai s'a întins colo parcă s'ar fi înțăpenit și a închis ochii săraca!

— Bine, dragă Ionel, se poate să faci așa?! Ce ți-a făcut biata pisică, bietul Marcu?

— Poi, dacă are trei peri de drac!

— Cum trei peri de drac?!

— Da, are trei peri de drac; de aceea pisica totdeauna cade drept în picioare. Dar când am aruncat-o eu n'a mai căzut în picioare. A căzut pe spate, că i-am legat picioarele.

— Dar cine ți-a spus că are peri de drac?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Cine? Vizitiul şi bucătoreasa şi Frusina.

— Şi dacă ţi-au spus, tu ai trebuit numai decât să crezi? Auzi, peri de drac! Prostii! Dacă ar spune cineva că ai şi tu peri de drac, apoi să vină cineva să te lege şi să te izbească?!..

Şi unde e acum pisica?

— Nu ştiu. A deslegat-o Frusina şi nu ştiu unde e.

— Te-i pomeni că moare. Bietul Marcu! De când îl avem pe dânsul n'am mai văzut şoarici prin casă. Şi cuminte! N'ar fi pus el gura să fure, doamne fireşte. Îi dădeai, mânca; nu, nu. Trecea pe lângă mâncare, pe lângă farfuriile cu mâncare, pe lângă carne, pe lângă peşte, nu lua, ferească Dumnezău!

Dimineaţa când tăia bucătăreasa carne îl vedea şi pe dânsul că venea şi se aşeza liniştit, pe labe, sub masă. Şedea şi aştepta. Îi da, bine. Nu, nu.

— Atunci era cafeaua lui, mamă?

— Da. Şi după masă, când mâncau slugile, se ducea iar acolo şi aştepta. Săracul. Şi îmi aduc, aminte câte a mai tras el, câte a păţit când era mic

— Ce-a păţit, mamă? Spune-mi şi mie.

— Să-ţi spun, dragă; dar să vedem mai întâi unde e el. Poate putem să-i dăm vr'un ajutor, să nu moară, săracul, dacă nu cumva o fi şi mort.

Mama lui Ionel se duce să caute pe Marcu.

Ionel vrea să plece şi el dar rămâne pe loc.

Cum să se ducă? Dacă cumva moare Marcu?! Şi când o muri trebue să-l doară. Dacă l-o durea pe Marcu n'o să-l doară şi pe el? N'o să se umple şi el de moarte de la Marcu? Poate se face şi Marcu strigoiu, sau moroiu sau altceva aşa? Şi dacă se face atunci te pomeneşti că vine odată cu unghiile şi cu dinţii lui cei ascuţiţi!! Cum făcea el când se certa cu cânele: Se zburlea părul pe dânsul parcă era o perie de cele cu care coşarii curăţă pe dinnăuntru burlanele de la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sobe. Din cum era el neted și subțire se făcea gros cât un manșon. Coada groasă cât o mânecă, gura căscată și roșă, cu mustățile celea albe, lungi și țepoase! Ochii rotunzi și mari ca niște oglinzi! Dar când s'o face strigoiu atunce trebue să fie mai mare și ochii mai mari și mustățile și dinții și gura!... Trebue să aibă o gură, un bot ca de câne, ca de vacă ori ca de bivol, ori ceva mai mare, de crocodil.... Și când o fi așa mare, și o sări odată!!... O zice, ăstă-i Ionel cel care m'a aruncat din vârful scării de-am murit! Ian să-l învăț și eu!!. Ori noaptea, când doarme toată lumea, numai intră odată frumușel pe gaura cheii, vine colo la tine la pat și cu gura cea mare, hap de gât!!..

Cu gânduri de-acestea Ionel începe să se teamă. Se uită împrejur, se vede singur în odae. Dacă cumva Marcu a murit și s'a și făcut strigoiu și vine acuma la dânsul? Să iasă din odae nu îndrăznește: Dacă Marcu o fi dincolo de ușă? Să stea? Se teme să stea singur. Să strige? Cum să strige? Să-l audă Marcu strigoiul? Incepe să tremure. Se uită când la ușă când la fereastră. Așteaptă să vadă în zarea ferestrei capul lui Marcu, negru, dar mare ca de urs; cu urechi scurte și groase de-o parte și de alta, cu ochii ca două talere cu scântei galbene verzii. Să uită la ușă la gaura cheii dacă nu se vede intrând ceva negru, subțire ca un cap de cuiu, care intră în casă, se lungește, se 'ngroașă la cap ca o alună, ca o nucă, apoi ca un măr, ca un pepene verde și numai deodată, se face cu picioare, cu labe, cu ochi, cu dinți, Marcu strigoiul.

S'aude un sgomot! Niște pași! Să fie el! Dar când merge el nu se aud pașii. El calcă ușor. S'aud pași care fac sgomot, sgomot ca de copite de cal!..

Mama Șultana spunea că strigoii au copite ca de cal..?.

Sgomotul se apropie!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Se deschide ușa.

Mama și cu Tante Lina.

Ionel palid la față se repede la mama și o cuprinde cu amândouă mânele.

— Dar ce este? ! Ce ai tu, dragă Ionel?

El nu răspunde. Numai se lipește mai tare de ea.

— Ce este? !

Nu răspunde.

— Ce ai? !. Tremuri?!. Ce-ai pățit? ! Ce s'a 'ntâmplat?

Mama s'așază pe scaun să-l ieă în brate.

— Spune, dragă, ce s'a întâmplat?

— Nu s'a făcut strigoiu?

— Cine? !

— Marcu.

— Cum să se facă strigoiu? !..

— N'a murit?

— Nu.

— Dar unde e?

— L-am găsit șezând pe o fereastră la spălătorie.

— Atunci nu mai vine aici la mine?

— La ce să vie? Dacă vrei, să trimit să-l aducă?

— Nu!! Nu!!

— De ce nu? !..

— Dacă nu e strigoiu atunce nu mai vine?

— Ce strigoiu? Ce spui de strigoi? Nu ți-am spus odată că nu sunt strigoi, nu există strigoi?

— Nici moroi?

— Nimic, nimic. Nu ți-am spus că toate astea sunt prostii bâbești? !... Auzi, mă rog, ce-și poate închipui un cap de copil!!.. Dar prostuț ești dragă!

— Vezi, dragă Lino, cum se prind prostiile de capul copiilor! Iți place? !.. Dacă mai stătea singur se putea bolnăvi de frică. Și asta din ce pricină? Pentru că guvernanta care se ducea la baluri lăsa pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

copil cu Sultana și Sultana ca să scape mai lesne, să-l adoarmă, îi spunea câte bâzdâgânii toate.

Mai pe urmă mama povestește lui Ionel păţaniile lui Marcu când era mic.

Marcu e și el de faţă. Șede pe covor așezat pe labe cu ochii închiși și dormitează parcă ar fi ascultând și el povestea lui.

Innainte de Marcu aveam o pisică pe care o chemea Mimi.

— Cum era, mamă?

— Avea două colori, una albă curat și un fel de amestecătură de negru vârgat cu vânăt. Dar vârgătura asta închisă ședea peste alb parcă ar fi fost îmbrăcată cu o jachetă de ștofă englezească peste o rochie albă. Jacheta îi acoperia spatele până la burtă iar labele și picioarele până la jumătate, până la coate, până la genunche. . . .

— Dar coada?

— Îi acoperea și coada până aproape de vârf. Incolo era albă. Gâtul, pieptul și toată burta erau albe. Tot albe erau și labele, și vârful cozii. Parcă ar fi fost cu mănuși albe și cu ghete și jambiere tot albe.

— Dar capul?

— A! La cap era nostimă. Avea ca o pălărie.

— Cum era?

— O pată neagră, vârgată îi acoperea vârful capului împreună cu urechile pân de-asupra ochilor, iar de-acolo în jos pe faţă, peste ochi pân aproape de vârful nasului se întindea o pată aproape neagră, parcă ar fi fost o mască. Incolo gura, barbia, gâtul alb. Vârful nasului roz ca o fragă abia pârguită.

— Era frumoasă, mamă.

— Da, frumoasă și foarte bine îngrijită. Blana ei albă în totdeauna era ca zăpada. Și mândră, grozav de mândră și delicată! Mânca puţin și numai lucruri bune. Și nu cerea nici odată. Aștepta s'o poftești. Când

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

o chemai răspundea scurt: mâre. Ziua s'așeza la fereastră și se uita pe stradă. Ședea colo în fereastră răzimată așa parcă ar fi șezut într'un jilț. De obiceiu o labă o ținea lăsată pe brațe parcă ar fi fost o cucoană ținând o carte pe care citește. Din pricina asta și noi îi ziceam *cucoana* și câte odată *contesa*, *marchiza*.

Într'o vreme contesa noastră începe să dea cam rar prin casă. Și când vine, parcă numai în treacătă grăbită. La fereastră cu cartea nici vorbă să mai stea. Pe unde o fi umblând, și-a găsit vr'o slujbă, vr'o ocupație nouă?! Nimene nu știe. Nu știe nimene, până când într'o dimineață la cafea ce ne pomenim? Contesa intră foarte majestoasă și după dânsa trei pisoiași de toată frumusețea.

— De unde erau?
— Erau ai ei.
Am dat după aceea pe urma lor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

La grajd, în remiza de trăsuri, sus pe niște grinzi era, pusă de stătea peste vară, o sanie.

Acolo în sanie își ținuse pân atunce puii contesa noastră.

— Și cum erau, mamă.

— Unul ca dânsa, alb cu vărgat închis; unul vânăt cenușiu.

— Ăsta e Marcu?

— Da. Și unul negru.

— Și ce-au făcut pisoiașii când au venit?

— A! I-am poftit înnăuntru în sufragerie și le-am servit cafea cu lapte într'o farfurioară de cele verzi.

— Mâncau?

— Da. Adică la 'nceput nu, D-lor n'avuseseră încă ocaziune și nu știau ce e cafeua. A trebuit să-i iau pe fiecare, se 'nțelege, cu permisiunea D-lor, și mai ales a Doamnei contese, să-i moiu cu nasul în cafea. Când îl dădeam cu nasul închidea ochii și stărnuta, pe urmă începea să se lingă pe bot, iar când isprăvia de lins se apropia singur de farfurioară și s'apuca de linchit, mânca.

— Și s'au dus iar acolo sus în sanie ori au rămas în casă?

— Ba, au rămas. Noaptea dormiau într'un coș lângă patul Frusinei, iar ziua se primblau pe unde poftiau. Și mama lor mereu după dânșii. Numai când dormiau atunce se mai ducea și ea după treburi, după vânat.

— Le-aducea vânat?

— Da. Le-aducea șoarici, pui de vrabie, chiar și câte o vrabie. Șoarici de cele mai deseori le-aducea vii: Știam când venia cu vânat. O auziam strigând: miorc, miorc! Când auziau miorc, miorc pisoiașii alergau toți-trei. Ea dădea drumul șoricelului în mijlocul lor și apoi se așeza cânește pe coadă sprijinită pe labe și se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nita la ei. Când era nevoe, când vedea că șoaricele vrea să scape, se ridica repede și-l aducea îndărăt.

Îi erau așa de dragi puii că parcă nu se mai sătura de ei și nu mai știa cum să-i îngrejască. Mereu îi lingea și-i spăla și-i pieptănă. Și când vedea că lipsește vr'o unul numai de cât îl striga: miorc, miorc, miorc.

— Mamă, de ce n'avem și acuma niște pisoiași?

— De, n'avem.

— Dar unde-s ceilalți doi, frații lui Mareu?

— De, pe unul, pe cel negru l-a călcat un cal.

— Cum l-a călcat?

— Cum, de! Trăsura cu caii era la scară. Pisoiașii toți trei se jucau pe-acolo pe lângă scară. Bătea vântul așa în mici răstâmpuri de se făceau niște mici vârtecușuri de praf prin curte. Vârtejurile astea ridicau în sus de prin curte lucruri ușoare, frunze uscate, pene, hârtii. Pisoii le vedeau și alergau după ele să le prindă. Pisoiașul cel negru cu joaca a ajuns pe la piciorul unui cal, pe la copită. S'a dus el după vr'o pană, ori a vrut să se joace chiar cu copita calului, nu știu. Calul însă a ridicat piciorul și când l-a isbit îndărăt în pământ l-a pus peste capul pisoiașului.

— Și l-a omorât?

— D'apoi!

— Apoi el de ce s'a dus tocmai la copita calului?

— De, s'a dus că n'a știut.

— Ce n'a știut?

— N'a știut că se poate să-l calce calul.

— De ce n'a știu?

— Pentru că era mic.

— Și dacă era mic nu știa?

— Nu știa că n'avusese când să afle: nu era de mult pe lume ca să afle și lucrul ăsta.

— Trebue să fii de mult pe lume ca s'o afle asta?

— Hei, dragă, pe lume sunt multe și ca să le afli îți trebue vreme multă. Și-apoi nu se întâmplă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

toate odată într'un loc, ci una se întâmplă azi aci, alta dincolo, altă în altă parte, alta nicăieri. Una se întâmplă azi alta mâne; una aci, alta dincolo și care nu s'a întâmplat eri nicăeri poate să se întâmple azi în mai multe locuri. Înțelegi?

— Da, dar nu pricep . . . .

Nu pricepi. Uite, dragă, astăzi la noi s'a făcut dulceață. Ei, ce crezi tu, oare la toate casele s'a făcut azi dulceață?

— Nu. Poate s'au făcut însă la vr'o câteva.

— La noi s'au făcut plăcinte. Crezi că s'au făcut plăcinte la toate casele?

— Aș, numai la câteva.

— Dar, la noi s'a făcut azi mâncare. Crezi că s'a făcut mâncare la toate casele?

— Da-a-a-a! Adecă la unele poate să nu se fi făcut. Dar la cele mai mult s'au făcut.

— Dar la casa de alăturea s'a aprins astăzi un coș. Ce crezi s'au aprins și la celelalte case?

— Nu. Sunt zile poate când nu se aprinde nici unul în tot orașul.

— De când ții tu minte, s'a aprins vr'odată la noi vr'un coș?

— Nu.

— Vrea să zică, de când trăești tu, dacă știeai numai ce e în casă la noi, tu n'aveai de unde să știi că se aprind coșurile?

— Da.

— Ei, așa și pisoiașul. De când era el, nu aflase încă de cai că bat din picioare și pot să strivească un pisoiaș. Și Marcu era s'o pățească într'o zi cu trăsura.

— Cum?

— Cum? Era trăsura la seară, iar Marcu își găsise de joacă pe sub trăsură tocmai înnaintea unei roți. Cui să-i vină în minte? Nimene nu se uita, n'avea nici o grijă; dar, când pleacă trăsura numai s'aude odată: miau!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ce era ?

— Ce să fie! El era, se vede, prin dreptul unei roţi, şi când a plecat trăsura, n'a avut când să fugă şi i-a prins coada. De altfel când l-a călcat calul pe cel negru putea să-l calce şi pe dânsul, că toţi-trei se jucau pe acolo.

— Vrea să zică el a avut noroc de-a scăpat ?

— Da.

— Dar celalt, cel care sămăna cu mama lor ?

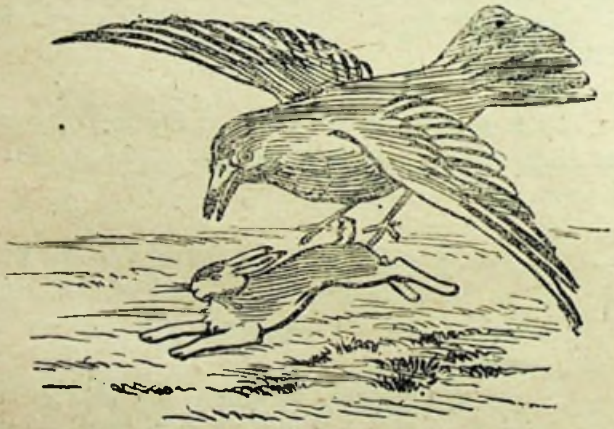
— Pe acela zice că l-a luat o cioară.

— Cioară ?

— Da. Vezi, asta n'o ştiiai nici tu ?

— Nu. Dar, ciorile iau pisici ?

— De, nu ştiu. Ştiu, că iau pui de găină, de raţă, de curcă, tot felul de pui de pasere. Ştiu că se ieau şi după iepuri, mai ales după pui de iepuri. Dacă vede din sbor pe câmp un pui de iepuri îl urmăreşte mereu din sbor, până când îi vine îndemână şi atunci se repede şi-l apucă 'n ghiare.

— Şi-l mănâncă ?

— Se 'nţelege.

— Şi pe pisoiu l-a mâncat ?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— De, aşa se zice. Eu n'am văzut când l-a luat. Mi-au spus slugile.

— Putea să-l iea şi pe Marcu?

— Da. Şi mi s'a spus că chiar era să-l iea şi pe dânsul de vr'o două ori.

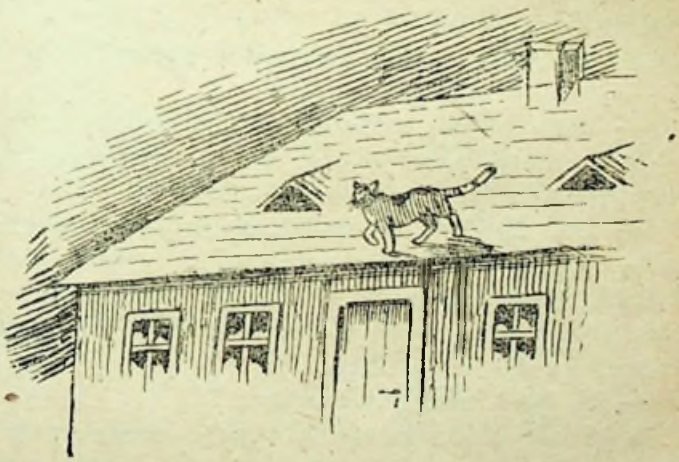
— Cum?

— Apoi, pisoiaşul Marcu se juca prin curte şi o cioară se vede, l-a zărit de sus şi odată s'a repezit la el ca să-l iea; dar acolo de întâmplare, aproape de el, era o roabă. El a fugit repede sub roabă şi a scăpat. Altă dată a fugit colo lângă gard sub o tufă de liliac.

Dar de câte ori a scăpat ca prin urechile acului de n'a fost rupt de un câne.

— Tot când era mic?

— Da. Era un câne aci la vecinul de lângă grădină, câne mic, dar foarte rău cu pisicile.

Lui Marcu îi plăcea să se urce pe grajd şi când se scobora îi venia îndămână de sărea în curte la vecinul. Câne le vede il pândia şi când el hop de pe grajd jos, câne le hop şi el pe dânsul. Odată l-a scuturat câne le aşa de rău că l-a umplut de sânge la gât.

— Şi a fost bolnav?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Da. Dar cu cloștele ce păția el!

— Dar ce avea el cu cloștele?!

— Ce să aibă! El vrea să se joace cu puiii. Ii vedea ei acolo micușori, ca niște șoricei, ori păsărele și alerga să prindă câte unul.

Cloșca credea că vrea să-i mănânce puii, se repezea să-i apere.

Odată o cloșcă i-a spart capul cu ciocul. Dacă nu săria degrabă vecinul poate că-l și ucidea.

— Așa de rele sunt cloștele?

— Da, rele.

— Sar și la copii?!

— Da, unele sar și la oameni, dar numai când îi văd că vor să prindă vr'un puiu.

— Cloșca e un animal sălbatec?

— Nu-i sălbatec; dar când își apără puii, când e furioasă e ca și sălbatecă.

— Și omul e sălbatic când e furios?

— De, și omul.

— Dar oamenii sălbatici sunt întotdeauna furioși?

Nu, nu sunt întotdeauna, dar se înfurie mai curând de cât ăștilalți care se chiamă civilizați.

— Dar ăștilalți de ce nu se înfurie curând?

— Aștilalți se stăpânesc, ăștilalți când le vine să se înfurie, se gândesc dacă e drept, dacă e bine să se înfurie, să se supere. Și când te gândești îți stăpânești pornirea, nu te mai înfurii.

— Și ce-a mai pățit Marcu?

Apoi n'a pățit destule dela câne și dela cloști? Nu le mai țin minte să le spun, dar vr'o câteva luni a dus'o în războiu cu cloștele.

— Dar altceva?

— Altceva? Odată a stat închis în pivniță trei zile. Era să moară de foame și de sete.

— Cum?

— Nu știu cum. Intr'o sară am băgat de samă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

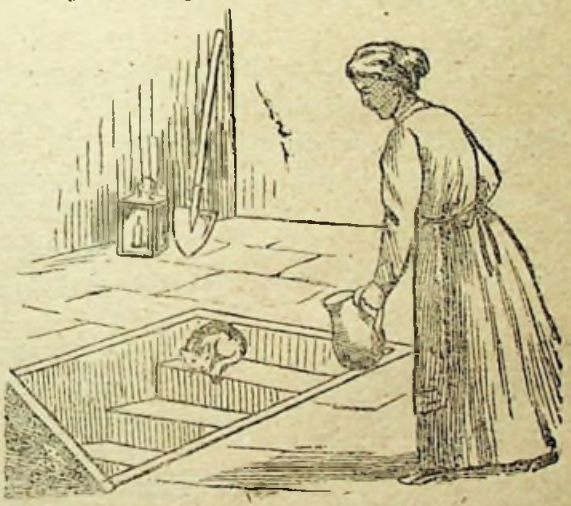
că Marcu n'a dat prin casă toată ziua. Am întrebat de slugi. Nu l-au văzut nici ele. Mama lui săraca, nu-și afla loc. In cotro mă 'nturnam mă 'mpiedecam de dânsa. Il căuta. Și de câte ori mă vedea se opria înnaintea mea, mă privea drept în ochi și miauna. Miaună așa plăngător, așa cu jale parcă se ruga, parcă mă 'ntreba: Unde e? Ce mi l-ați făcut? De ce nu mi-l dați? De ce nu vă e milă de durerea mea de mamă? Poate nu mai trăește? Nu v'a fost milă să-l omorâți? Ce frumușel era! Ce grăsuț! Ce blând! Ce dulce!

Azi nu e, mâne nu, poimâne nu. Il căutăm cu toții și întrebăm în toate părțile.

A treia zi, într'o Marți, spre sară, deschid la pivniță să scoată ceva. Când deschide ușa, pe cea dintâiu treaptă pisoiașul.

— Ce făcea?

— Ședea liniștit așezat pe toate patru picioarele cu capul în jos de aproape ajungea cu botul de pământ,

— Și ce-ați făcut?

— L-am luat degrabă, l-am dat la mamă-sa, i-am dat lapte.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ce făcea mama lui?

— Ce să facă! Cum l-a văzut, numai decât a sărit și a început să-l lingă, să-l curețe și parcă vorbia cu el. mâre, mâre, mâre.

— Și de atunci n'a mai pățit nimic?

— De nu-mi mai aduc aminte. Ba. da. A mai pățit una. dar atunci era cât p'aci să fie opărit cu apă fiartă.

— Cum?

— Poi, cum! Am fost pus de a scos din pivniță un butoiu dogit, să-l oparească să-l pregătească pentru urături. Il scosese seara și a doua zi trebuia să-i opăreasca.

A fost pregătit apă fierbinte. clocotită și tocmai trebuia să vină cu cazanul să toarne.

Când să toarne însă eram pe acolo și m'am apropiat de butoiu să văd dacă e curat înăuntru. Dar când mă uit înăuntru văd ceva cam vânăt. Mi s'a părut întâiu că e o cârpă. apoi mi s'a părut o bucată de blană. ori știu lână. Și tocmai mă gândiam ce lână. ce blană poate să fii?!

— Era el?

— Da, el. Dormia. Era culcat în fundul butoiului dormia.

— Dar cum de a ajuns acolo?

— De! a sărit înadins? A căzut din întâmplare? L'a aruncat cineva?... Nu știu.—Știu că era să se prăpădiască. Și încă cum!

— Cu apă fiartă.

— Da. săracul!

— Bietul Marcu.

— Dar el și acuma e frumos. Nu așa Mamă că e frumos? zice Ionel ducându-se la Marcu aplecându-se la el și netezindu-l pe spate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Și Marcu închide ochii cu mulțumiri, ridică în sus spinarea și dă cu ceafa sub mâna ușoară a copilului ca să-i simtă mai bine mângâerea netezitului.

— E frumos bietul Marcu... bun... blând... și neted. Blană frumoasă, curată... Și urechi și nas; parcă ar fi un om! Nu-i așa mamă, parcă ar ar fi un om? Câte a mai pățit bietul Marcu! Dar după aceea n'a mai pățit.

— Știi bine că n'a mai pățit?

— Ba da, săracul! A pățit acuma cu mine că l-am trântit jos!... Mamă, dacă-i zic pardon oare el înțelege?

— Nu știu dacă 'nțelege de pardon, dar înțelege când îl netezești, când îi vorbești frumos, când te porți bine cu dânsul.

— Și atunci mă iartă, nu mai e supărat pe mine?

— Cred că da.

— Dar înnainte era supărat?

— Trebue să fi fost supărat, ori cel puțin trebue să se fi uitat la tine ca la un sălbatic, ca la un animal fără milă.

— De ce fără milă?

— Poi, dacă i-ai făcut durere! Cine e om are milă. Cine are milă se ferește de a face durere altora.

— Apoi el nu e om.

— Nu e om, dar simte și el durere. Și omul care e om cu simțire nu poate suferi să vadă durere nicăeri, cu atât mai mult se ferește de a pricinui el durere...

— Nici animalelor?

— Nici.

— Nici la animalele care ne fac rău?

— Nici.

— Nici la muște?

— Nici.

— Nici la șoarici?

— Nici.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nici la lupi, la tigri, la hiene?

— Nici.

— Apoi lupii, hienele, șoricii, muștele, oamenii nu le ucid?

— Ba da, le ucid, le omoară ca să scape de ele, dacă nu pot scăpa altfel; dar nu le chinuesc.

— Și de ce nu trebue să le chinuiască?

— Pentru ca să nu se obicinuească a fi rei la inimă.

— Cum, rei la inimă?

— Apoi, da, rei la inimă, adică rei, răutăcioși, fără milă, că dacă te obicinuești a bate, a chinui, a face rău la animale, atunci te obicinuești a fi rău, te obicinuești a nu mai avea milă nici de oameni.

— Și apoi ce e dacă n'ai milă?

— Apoi dacă n'ai milă atunce faci rău, și dacă toți oamenii n'au milă atunce toți fac rău: fac rău la alții și ne fac și nouă. Și dacă ne fac rău atunce nu mai putem trăi în lume.

— Dar să le facem și noi rău ca să se teamă.

— Da, dar ei sunt mai mulți și atunce ne temem noi.

— Dar dacă au milă atunce nu fac rău.

— Se înțelege că nu: numai mila e leac în contra răutății.

— Dar și de păpuși trebue să avem milă? Păpușele nu sunt vii, nu sînt durere.

— De, păpușile nu sunt vii, dar trebue să ne purtăm bine și cu ele, să ne fie dragi, să nu le lovim, să nu le trântim, să nu le certăm, pentru că dacă ne purtăm rău și cu ele ne obicinuim să fim răi, ca și când ne purtăm rău cu oamenii.

— Atunce trebue să ne fie milă și de păpuși?

— Da, dragă.

— Mamă, dar de ce i-s'au întâmplat atâtea pățanii lui Marcu?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

De, cele mai multe i-s'au întâmplat pentru că nu știa să se păzească, era mic.

— Copiilor, dacă sunt mici, li se întâmplă și lor?

— Da, copiilor li se 'ntâmplă mai puțin pentru că părinții lor le spun cum să se păzească. Și copiii care ascultă de părinți pățesc mai puțin.

— Dar pisoii nu ascultă?

— Nu știu dacă ascultă; dar nu știu dacă părinții lor știu să le spună așa lămurit ca părinții copiilor.

— Mamă, ian te uită la Marcu cum mișcă urechea.

— Da, se vede că ascultă.

— Mamă, dar omul de ce nu mișcă urechele?

Sar.

Sar se prostise și el în vremea când a lipsit de-acasă mama lui Ionel, dar acuma se făcuse iar de-treabă. Nu mai fura, nu mai intra în casă ne poftit, asculta când îl chemai ori când îi spuneai să se ducă ori să se dea deoparte. Nici pe stradă nu mai ieșia. Adică se ducea el din când în când, ca omul care are treburi, dar nu alerga ca nebunul să se ducă tun, ca vorba veche, unde-a dus mutul roata și surdul iapa.

De altfel se și cuvine ca Sar să fie cuminte, nu mai e 'cățel, e câne în tot bunul.

Cum s'a 'ntors acasă, mama lui Ionel a 'nceput să-l aibă și pe dânsul de-aproape în grijă.

Nu era ușor să desbăreze de furat pe-un câne, căci, cum să-l faci pe câne să 'nțeleagă să nu fure, cum să-l înveți să nu fure? Cu vorba nu te 'nțelege. Să te-apuci dar să-i vorbești, să-i ții discursuri să-i zici: Dragă Sar, furtișagul este o apucătură din cele mai degradătoare, din cele mai imorale. Proverbul zice:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Cine fură nu cumpără dar nici cinste nu trage. Furtigaşul păteză cinstea, înjoseşte demnitatea omenească, voiu să zic câneaseă; căci dacă zic omenească dela sine se 'nţelege şi câneaseă (?). Ca să-l facă să nu mai fure Mama lui Ionel punea de i-se dădea mâncare la vremea mesei regulat şi de ajuns, ca să nu mai aibă nevoe să umble cu furatul, iar când îl zăpsia că fură, bătae, bătae pe loc, bani pe şin, cum s'ar zice, că dacă nu-i dai pe loc el nu ştie pentru ce i-ai dat. Cânele şi ori care animal când îl baţi îţ închipue că bătaia e pentru ceea ce a făcut în momentul acela. Dacă a furat el acuma şi tu tocmai peste un ceas l-ai găsit culcat undeva afară la umbră şi l-ai luat la bătae, el îşi închipue că îl baţi pentrucă s'a culcat afară la umbră nu pentrucă a furat.

Dacă vrei să fie bătaia cu folos trebue să-l baţi numai atunce când l-ai prins cu botul în strachină ori cu capul în oală, când l-ai prins asupra faptului. Se poate că nici atuncea să nu prea înţelcagă, adecă să nu înţeleagă dintr'o dată, dar după ce i-se va întâmpla mai de multeori o să vadă anume cam la ce ocazie îl baţi, şi o să se ferească de a mai da asemenea ocazii.

Oamenii adeseori aplică bătaia şi la copii.

La copii însă nu e nevoe numai decât de bătae pentrucă copiii ştiu a vorbi, li se poate spune ce nu trebue să facă şi ei înţeleg şi nu face, fără să mai aştepte şi bătae. Cei care nu înţeleg capătă şi bătae, cum pot căpăta şi alte pedepse.

In casă ne poftit s'a 'nvăţat Sar să nu mai intre, tot cam cu bătae, dar mai mult cu oare care regulă, cu regula adică să nu-l lase de loc, dar absolut de loc să intre în casă.

D n stradă tot aşa când îl prindea pe stradă, bătae.

Luase obiceiu că nu venea când îl chemai.

Obiceiul acesta îl căpătase din pricină că Frusina îl chema şi când venea îl înhăta la bătae cine ştie pentru

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ce vină veche. El însă credea că-l bate pentru că a venit acuma când l-a chemat. În urmă când îl chema nu mai venea, își închipuia că-l cheamă iar la bătae.

Ca să-l facă să uite de asta a 'nceput să-i dea câte o bucățică de zahăr, ori mâncare, ori să-l netezască pe spate, pe cap, să-l mângâe, când îl chema.

Cu toate acestea cât de câne cinstit e acuma tot i s'a 'ntâmplat una destul de neplăcută și încă mai mult decât una. Iată ce.

Într'un rând mama lui Ionel se 'ntâmplă să nu fie bine și să fie nevoită să stea în pat vr'o săptămână. In locul ei se 'ngrijea de casă Tante Lina.

In vremea asta Sar, nu știu ce-a făcut, s'a sgâriat la o ureche de curge sânge.

La sgârietură, la sânge se adună mereu muște care infectează rana. Din cauza infecțiunii el simte mâncărime, iar din pricina mâncărimii se tot scarpină și sgâriitura în loc să se vindece ea se face tot mai mare, și bietul Sar nu mai știe ce să facă să scape de muște. Unde se duce vin după el. Se duce subt un gard la umbră, muște; subt un perete după casă, muște; în mijlocul curții muște! Ce să mai facă?! Haide 'n casă, în sufragerie.

Intră colo repede ținând capul cu urechea sgâriată întoarsă în jos și scuturând mereu să fugă muștele. Când intră colo 'n sufragerie vede pe Tante Lina. Se oprește pe loc în fața ei, scutură capul și dă cu laba peste ureche. Tante Lina își vede de lucru, dar se uite la dânsul cu oarecare milă, parc' ar zice:

— Dar ce are Sar? S'a sgâriat! Fuge de muște! Săracul! Sar simțindu-se cam învoit se bagă sub masă dar tot se uită la Tante Lina.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Tante Lina nu zice nimic.

Atunci obosit de cât umblase căutând loc de scăpare de muște, adoarme și trage un somn bun. Când se deșteaptă se uite la Tante Lina.

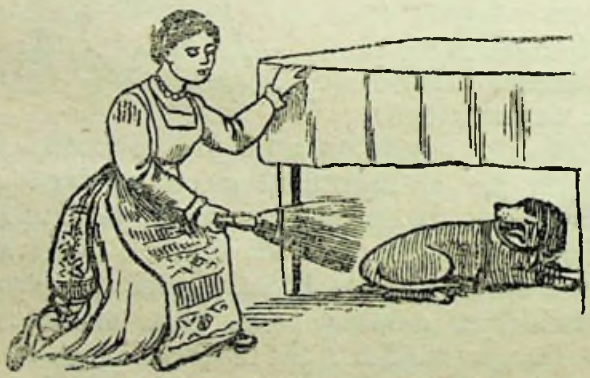
Tante Lina tot nu zice nimic.

El se 'ntinde atunce de-a binele cât e de lung și s'așază serios pe somn zicându-și în gând:

Ce prost eram! Alergam pe subt pereți, pe subt garduri, pe-afară și nu veniam să mă culc frumos aci unde mă aștepta cu tot dragul Tante Lina!

Când doarme el mai bine, însă, începe să viseze un vis cam neplăcut.

Ce visază? Se face că vede un cal mare, mai mare de cum sunt caii, cu o ureche tăiată. Calul acesta a intrat în casă și s'a culcat cât e de lung pe patul mamei lui Ionel. Frusina cu o mătură cu coada lungă se uită și strigă la el să se scoale. El parcă nici gândește, se 'ntinde încă mai tare pe pat, doarme mai departe, sforăe lung și întinde picioarele de trec de căpătâiul patului. Și se gândește el — Sar —: Mă, dar ce cal obraznic!! Auzi, Domnule, tocmai în pat acolo!... Dacă vrea umbră și liniște, dacă vrea să scape de muște să se fi dus încolo sub o masă, într'o sufragerie undeva!

Frusina însă strigă mereu. Calul nu se mișcă. Niște muște mari cât ciorile sboară deasupra casei și pe la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ferestrele odăei unde e calul și caută loc pe unde să se ducă la urechea cea tăiată a calului.

Frusina cu mătura aleargă la fereastră să alunge muștele. Muștile bâzâe și se reped la fereastră. Una se repede mai cu furie. Frusina isbește cu mătura în fereastră.

Sar se deșteaptă și ce să vază!

Frusina cu mătura dinaintea lui!

Ce? E nebună Frusina? Ce caută aici?! Unde vede ea aci muștele cele mari?! Unde vede cal?!

— Eși afară strigă Frusina.

— Ce spune ea?! gândește Sar, e nebună?!.

— N'auzi, Sar?

— Parcă chiar mie îmi spune!!

— Dar eși afară tu, când îți spun, zice Frusina și-i trage una cu mătura.

Uite. D-le, mai zică cineva că nu se împlinesc visele, gândește el eșind repede de sub masă și apucând afară.

Când ajunge afară muștele hai la dânsul.

Ce să facă el? unde să se ducă? In curte, muște, după casă, muște; subt gard, muște!!. Hai înapoi în sufragerie. Mi-a dat voe doar Tante Lina. Frusina e o nebună, nici nu știe ce face!

Se duce în sufragerie și s'așază iar sub masă. Nu se culcă de tot ci se 'ntinde numai cu botul pe labe, parcă ar sta la pândă, de 'ncercare.

Trece Tante Lina.

El trage cu coada ochiului fără să se miște.

Tante Lina nu zice nimic.

—Vezi că nu zice nimic! Vezi că Frusina e o nebună.

Se culcă.

Peste câteva minute iaca Frusina.

— Cum, tu iar în casă?! Eși!

— El se ridică dar stă pe loc.

— Ce mai aștepți?!

— E nebună!! gândește el, dar ese,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

N'apucă însă a-i eși bine coada de pe ușă și capul se 'ntoarce îndărăt.

— Mi se pare că a plecat Frusina? N'o văd p'aci. Hai îndărăt.

Intră 'ndărăt.

D'aci încolo începe un fel de cucu-bau sau de-a v'ați ascunsele: Pleacă Frusina din sufragerie vine Sar, vine Frusina, pleacă Sar. Dar cu 'ncetul jocul nu rămâne așa simplu, se mai complică. La început se aude numai câte un: Iar aci?!... Eși!! Mai la urmă se aude însă și câte un poc! și câte un chiau!!... Frusina la urmă când zicea vorba dădea și cu piciorul, cu mătura, cu ce avea.

Câteva zile cât a fost bolnavă mama lui Ionel, Sar a mâncat atâtea picioare și mături și bețe cât nu putea să capete într'un an de zile.

Când vine mama lui Ionel în sufragerie iaca și Sar.

Mama lui Ionel strigă să plece afară.

El parcă nu prea vrea.

— Ce? stai la gânduri?! Eși!

— Da, zice Frusina, de vr'o câteva zile S'ar s'a făcut de tot neînțelegător. Mereu vine 'n casă! Abia îl dai afară și numai ce-l vezi iar! Și doar a mâncat atâta bătae.

— A mâncat bătae și vine?!

— Da.

— Nu se poate.

— Ba, da, cuconiță.

— Atunce se vede că l-ai văzut vr'odată și nu i-a zis nimic, l-ai învoit?

— Nu, niciodată.

— Atunci l-a lăsat altcineva.

— Eu l-am lăsat mai zilele trecute, era sgâriat la o ureche și fugia de muște, zice Tante Lina.

— Așa, da, zice mama lui Ionel. Nu se poate să se bage el să mănânce bătae când știe că n'are

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dreptatea. El vine cu credință că are voe dela Lina.

— Se poate?

— Așa cred. Și ca să te încredințezi, trebue deacuma tu, Lino, să-l alungi. Să vadă că nimeni nu-i dă voe să stea în casă.

Când mai vine acuma el în casă, Lina de colo:

— Eși afară!

El deodată întoarce capul și se uită la ea parcă ar zice:

— Cum? ! Și tu, Tante Lino? !.

Apoi cu sufletul amărât și plin de dispreț, pleacă cu hotărârea să nu mai vină prin casă.

Cu toate acestea tot a mai încercat de vr'o două ori până ce s'a încredințat că nici Tante Lina, nici Mama lui Ionel nu-i ține parte.

— Mamă, dar de ce Sar vrea numai decât să știe dacă Tante Lina nu-i dă voe să intre 'n casă?

— Pentru că așa avea el interes.

— Ce interes avea?

— Avea interes să stea în casă.

— Mamă, dar Sar e capitalist?

— De ce capitalist?!

— Poi dacă are interes!

Gheata lui Ionel.

Ionel e la vie cu toți ai lui.

Via la marginea orașului.

Gardul viei drept pe malul unui părăiaș. Dincolo de părăiaș un șes cât vezi cu ochii. In fundul șesului o moară de apă. Pe-o parte a șesului cărămidării.

Tot gardul din fundul viei despre părăiaș numai sălcii mari care-și întind și amestecă ramurile multe și lungi ca niște brațe uriașe.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Via așezată pe-un podiș aplecat puțin în partea șesului.

In culmea podișului sus, casa. Lângă casă crama.

Din fața casei d'abia zărești șesul printre crăcile îndesite ale sălciilor din vale.

Vremea e 'nspre seară. Frumos. Frumos și curge un aer de care nu te mai saturi.

Ionel pleacă cu Tante Lina la primblare pe șes.

Lui Ionel îi plac grozav primblările astea. Pe Duminică s'a hotărât să se ducă în apropiere la un bâlciu unde sunt căluşei cu flașnetă, circ cu cai năsdrăvani; Vasilache, Vestitul Vasilache de care râzi până te dor coastele; comedianți care scot panglici pe nas și pisază ceasornice de le amestecă cu ouă proaspete și fac jumări...

Ce frumos e la bâlciu! Și doar numai azi vineri și mâne sâmbată să mai treacă și mergem la bâlciu.

Cam cu aceste gânduri Ionel de mână cu Tante Lina scoboară până la prăleazul din fund, despre șes.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ce frumos e la prăleaz!

In partea grădinii gardul, nu e mai nalt ca pân la genunchi; iar afară, spre pârâu, vine sus pentrucă pământul e ca un mal rupt.

Scândura de sus a prăleazului, la capătul din grădină e aproape de pământ prinsă cu un cuiu mare de fier în vârful unui ţăruş; iar dincolo de gard, afară, unde se întinde toată lungimea ei e pusă cu capătul pe-un stâlp înalt înfipt şi înţăpenit bine în pământ; iar capătul scândurii ţintuit la stâlp cu un cuiu gros de fier al cărui cap negru se vede îngălbenind de rugină scândura vânătă de vechime. După scândura de sus mai sunt în jos încă trei scânduri, alcătuind trei trepte sprijinite şi ţintuite fiecare pe câte o pereche de stâlpi.

Tante Lina ieu pe Ionel de o mână şi-l duce înnaintea ei să-l ajute să treaca prăleazul. Urcă pe capătul din grădina al scândurii şi păşesc pe partea de din afară.

— Dar hai Ionel!

Ionel stă. Se uită în jos.

— Ce nalte e!

Parcă se cam teme, dar îi place. Îi place că e sus, îi place că e ceva nou — n'a mai fost niciodată p'aci. E sus! Ce bine când e sus! Dar încă să fie un prăleaz şi mai sus! Sus de tot, sus cât copacii!!. Să te uiţi în jos, să te vezi sus, în văzduh, sus de tot!

Ar vrea el să mai stea dar Tante Lina nu vrea să aştepte. Scoboară pe celelalte scânduri până jos. Ce frumos e şi la scoborât! O să vină el într'o zi înnadins să stea sus mult şi să scoboare, să scoboare de multe, multe, multe ori.

După ce scoboară prăleazul ajung la punte. Peste pârâu este punte.

Şi aci Tante Lina îl duce de mână înnaintea ei. Dar aci e încă mai frumos. Nu e aşa sus ca prăleazul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dar apa cum trece grăbită parcă îți iea ochii, parcă te trage să te iea și pe tine!.. Frumos, dar se cam teme. Parcă 'ncepe să ameţească! Se mişcă apa dar parcă se mişcă şi puntea! Îi place dar se teme. Se uită cu frică, se gândeşte că mai sunt mulţi paşi pân la capăt, dar îi pare rău că se apropie capătul.

Când se isprăveşte puntea şi se vede scoborât de pe ea se întoarce şi se uită îndărăt la dânsa cu părăre de rău.

De-acuma începe şesul. Ce mare e şesul, poţi să alergi cât îi vrea şi în cotro ţi-o plăcea. Şi Ionel o iea la goană înnainte spre moară.

Aleargă el, aleargă, aleargă, apoi se opreşte. I-se pare că n'are nici un haz alergatul aşa singur. Dac'ar mai fi cineva, să se joace de-a caiii! Tanto Lina de-abia merge!!.

Dar când se uită el îndărăt spre vie ce să vezi? Ceva negru ca un ciorap cade de pe prăleaz, apoi ceva ca o minge trece repede peste punte şi o iea la fugă spre el. E Sar!

De-acuma are cu cine alerga.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

O ieau amândoi la fugă. Șar ca un epure, nici nu i-se zăresc picioarele. Trece pușcă cine știe unde înnainte, apoi se 'ntoarce, face roata pe 'mprejurul lui Ionel, trece iar înnainte, vine 'nnapoi, sare și latră la dânsul, se lasă jos cu botul pe labe, îl pândește câteva clipe, o rupe la fugă, face într'o parte și alta câte un opt, apoi iar o rupe la fugă drept înnainte unde se așează pe labe, parcă i-ar zice lui Ionel:

— Haide, acuma fugi tu și fă opturi, e rândul tău! Te aștept.

Cu joaca lui Șar, Ionel nici nu bagă de seamă când a trecut vremea și ajunge la moară.

De când ar fi vrut el să vază o moară. Știa că moara e un fel de fabrică unde se face făină. O mașină care se mișcă cu apă. Și se mira el cum nu se udă făina.

Acuma o să vază moara de aproape.

Trebue să fi având în ea mulțime de șurupuri, de chichițe și de meșteșuguri. Știe o ghicitoare despre moară:

Am o vacă cornorată,
Pe la coadă cu iscoade
Pe la pântece
Cu descântece.

Trebue să fie așa de frumos de văzut! Parcă, însă nu știu cum, se cam teme să se apropie.

Mama Sultana cântă și un cântec:

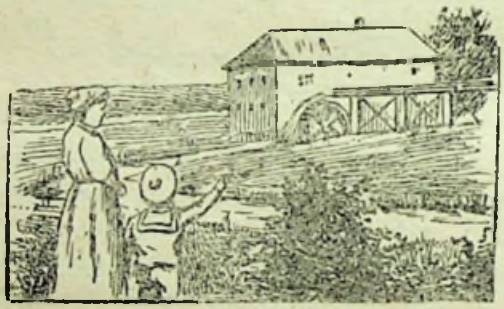
Frunză verde de cicoare,
Umblă racul să se'nsoare.
Frunzuliță lemn sfințit,
Mers-a la broască 'mpețit.
—Hai tu, broască, după mine
Că te-oiu ținea foarte bine,
Că mi-e moara după casă
Și chițcoaea [1]) pe fereastră.

[1]) Pe unde curge făina

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Un cocoş
Toarnă 'n coş [1])
Găina
Strânge făina,
Cocoara
Mătură moara,
Piţigoiu
Scoate gunoiu,
Două muşte
Fac găluşte [2]),
Doi ţinţari
Lăutari.
—Frunză verde şi o lalea
Bàio [3]), bàio, n'oiu mai vrea
Că n'ai cap de legătoare
Nici tu trup de prigitoare [4])
Nici mijloc de 'ncingătoare,
Nici n'ai picior de papuc
Nici mâna de dat ciubuc.

— Iată şi moara!

Ionel rămâne cu mânele 'n jos, se uită drept la acoperişul morii; un mic fior îi trece prin coaste! Îşi aduce aminte că a auzit odată de *moara dracilor*. Are haz c'o fi şi p'aice vr'un drac!

---

[1]) Unde se toarnă grăunţele.
[2]) Sarma e.
[3]) Nu voiu.
[4]) Un fel de fotă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

Merge cam cu grijă.

Colea lăptocul pe unde curge apă de învârteşte roata. Colò roata cea cu cupe în care curge apa din lăptoc şi face de se 'nvârte.

Sunt două lăptoace şi două roţi cu cupe.

Innăuntru două roţi cu măsele care învârtese fiecare câte o pârpăriţă sau fus. Fusul învârteşte piatra. Piatra macină grâunţele.

Sgomotul apei care căzând în cupe mişcă roatele şi huruitul pietrelor răsună în moară de nu poţi auzi ce-ţi vorbeşte altul.

Un om cu un fel de lingură mare care se chiamă căuş, de unde se vede e vorba:

Drăguş
La Căuş,

adună făina, care curge într'o ladă mare, şi o toarnă în sac.

Alt om cu baniţa toarnă grâunţe în coş.

Morarul cu o bardă în mâna cioplește, bocăneşte lucrează nu ştiu ce printre roţi. Ce meşter trebue să fie morarul!!. Cum ar mai vrea Ionel să se facă şi el morar!!. Când pleacă dela moară pleacă cu multă părere de rău. Mereu tot se uită înnapoi.

Sar s'a ales şi el cu ceva dela moară, s'a umplut de făină pe spate, adică s'a umplut de omètită ori pospaiu, şi din negru s'a făcut brumariu, iar la bot numai nasul se vede negru, încolo alb de tot parcă s'ar fi uns cu lapte acru.

Sar era el grozav de când cu sgarda nouă, dar acum de când a fost la moară s'a făcut mai mândru, poţi zice chiar obraznic, parcă ar fi făcut cine ştie ce izbândă, parcă ar fi fost la războiu şi-ar fi bătut pe toţi Turcii şi Nemţii şi Ungurii: latră la ori cine întâlneşte în cale, sare la bătae, sare să muşte!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ndrc1901-1922

Lângă moară casa morarului. Dinaintea casei niște câni cât urșii. Câniĭ es înnaintea lui se vede să-l întrebe de pașaport. Tante Lina și Ionel nu știu ce să mai facă de grijă: Când s'o repezi un câne de ăștia îl face praf pe bietul Sărel!

Sar însă nici nu vrea să știe. Cum vede câniĭ fuga la ei, lătrând repede și cu îndârjire parcă i-ar fi certat:

Țicăloșilor
Păcătoșilor
Mangosiților

și

Neprocopsiților
Hai, lipsiți!
Cum de 'ndrăzniți?!..

Și câniĭ ăștia ca și cei de atunci, dela țară strâng coada 'ntre pic oare și se retrag rușinați, parcă și-ar fi zis: Bre, dar ăsta trebue să fie ceva mare vr'un slujbaș de-ai guvernului, vr'un polițist de vr'un membru de comitet... mai vârtos că Sar era cu sgarda la gât.

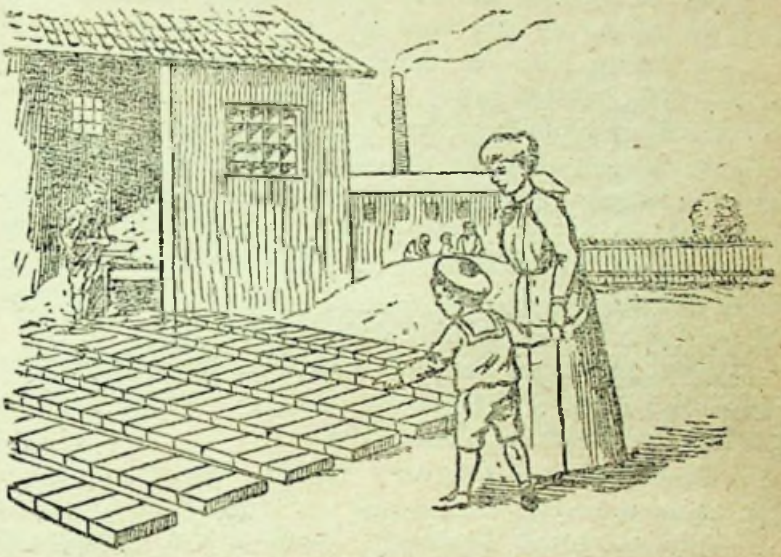
Ionel se cam teme de cărămidari. A auzit că ei știu descântece și fermece; că știu să lege ploile. Se gândește dacă n'o fi cumva rău să meargă pe-acolo pe-aproape de cărămizile lor. Cu toate acestea îi place să se uite la cărămidării, la tăblile cele multe de cărămizi puse unele lângă altele rânduri, rânduri. Și cărămizile ce bine sunt făcute, ce drepte, ce bine tăete! Toate tot una de mari, toate la fel!

De la moară încep cărămidăriile care țin până la gârlă.

Aci Ionel stă și privește totul de aproape. Ce frumoase sunt cărămidăriile! Cât cuprinzi cu ochii vezi numai negru-untdelemniu cu niște ogoare, tăblii pătrate de cărămizi prospete întinse la uscat la soare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Mai încolo ca niște cuburi mari hornuri de cărămizi clădite, unele gata de ars, altele arse, altele arzând acuma: dar toate înșirate așa de frumos la rând unele

lângă altele parcă ar fi niște barace de bâlciu. Asta îi aduce aminte lui Ionel că mai este numai o zi, ziua de mâne Sâmbătă, și Duminică, se duce la bâlciu.

Dorul lui Ionel de bâlciu îl face să i-se pară și câmpul cărămidăriilor ca un bâlciu și o iea la fugă printre tăblii: locurile goale dintre tăblii i-se par strade.

Sar merge cuminte după el, parcă ar zice: până aci eu am făcut destule, acuma e rândul tău.

De bucurie că se vede în bâlciu Ionel însă nu merge numai printre tăblii ci o iea pe deasupra depe cărămidă pe cărămidă. Iea un rând dintr'o tăblie și merge pe dânsul până la capăt. Pe o tăblie iea un rând drept, pe alta piezișă la dreapta, pe alta la stânga. După dânsul se vede un șirag lung de urme lăsate

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de ghetuțele lui pe fețele netede ale cărămizilor încă proaspete și moi.

Cu astea ajung la pârău.

Sar se oprește de bea apă din gârlă. Ionel ar bea și el, ca să nu se lase mai pe jos de Sar.

— Tante Lino, e bună apa din gârlă?

— Da, pentru câini o fi bună.

Ionel privește cam cu necaz pe Tante Lina că vorbește așa cu despreț de câini, după ce Sar chiar acuma a făcut atâtea isprăvi minunate. Lui Sar însă nu-i pasă de ce vorbește lumea! Îndată ce-a isprăvit de băut apă, într'o clipă a trecut puntea și prăleazul și s'a dus să dea de veste acasă că au isprăvit primblarea.

Ionel încurajat de pilda lui Sar trece și el repede puntea și ureă și prăleazul până sus unde plin de mândrie așteaptă pe Tante Lina.

Ce-a mai povestit acasă Ionel! Apoi ce bine a dormit noaptea!

Adouazi toată dimineața Ionel a fost undeva cu tatăl lui cu trăsura.

După prânz ceilalți care de care unii dorm alții citesc. El se joacă pe-afară dar nu-și prea găsește ce să facă. Tot gândul lui e la bâlciul de mâne. Jumătatea asta de azi care a mai rămas până mâne îi pare prea mult, trece prea încet. Începe să se joace cu ceva și nu-i place, lasă; începe alta, o lasă și pe aceea. Tot așa. Umblă ca buimac.

Ce frumos a fost eri pe șes!

Scoboară la prăleaz.

Dincolo de gârlă mai mulți băeți. Cunoaște câțiva.

— Ce faceți acolo?

— Ne jucăm.

— De-a ce?

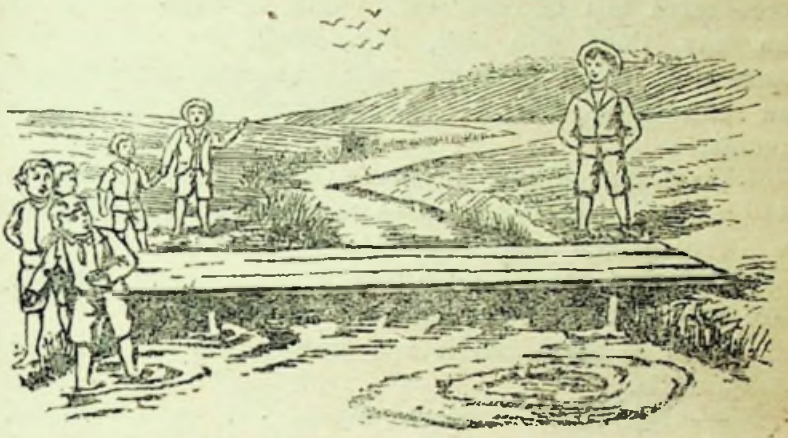
— Vino și vezi.

Ionel stă o clipă la gând.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

De ce nu s'ar duce?!. Ştie să treacă prăleazul, ştie să treacă puntea! N'a fost şi eri?

Intr'un minut e jos la băeţi. Băeţii se joacă de-a

bondarul pe nasturi, pe bănuţi, pe bile, pe nuci, pe ce vrei.

Jocul merge aşa:

Mai întâiu hotăresc împreună un loc departe de 50 sau de 100 de paşi sau de cât vor şi pun semn un băţ înfipt în pământ. Locul acesta se numeşte *scăpare*. Apoi pune fiecare câte o bilă. Unul care se chiamă *perceptor* adună toate bilele şi le ţine la el.

După ce a adunat bilele perceptorul pune într'o pălărie atâtea petricele câţi inşi sunt la joc.

Intre petricele trebue să fie şi una de altă culoare ca celelalte, de pildă neagră, albă, roşie.

Perceptorul ţine pălăria acoperită şi fiecare bagă mâna pe nevăzute de trage o petricică.

Cine trage petricica de culoare deosebită cum vede că a tras-o, o şi ia la fugă şi fuge spre *scăpare*. Se zice că el a prins bondarul care are o băşică cu miere.

Ceilalţi şi cei care au tras şi cei care n'au apucat

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

a trage se ieau după dânsul să-l ajungă, să-i iea pălăria depe cap.

Cine-l ajunge și-i poate lua pălăria se cheamă că i-a luat băşica bondarului deci e câştigător. Lui îi dă perceptorul toți bănuții sau bilele adunate afară de una sau două din zece, care rămân ca plată perceptorului, după învoeala dela 'nceput. Aceste bile sau bănuți se zice că sunt băşica cu miere dela bondar.

Dacă nu-l ajunge nimene păn la scăpare atunci câştigătorul e el bondarul — se cheamă că i-a ciupit pe dânşii şi şi-a umplut băşica cu miere.

Pe urmă jocul începe din capăt punând iar fiecare câte o bilă sau două, etc.

Cum se joacă băeții aşa, numai iată un om dela cărămidărie.

— Ian veniți încoace, băeți, să vă arăt ceva.

Băeții se duc cu toții.

— Ian priviți ce urme frumuşele de picioruşe pe cărămizile astea. Ian se vedem cine are vr'o gheată care să se potrivească pe vr'o urmă de astea. Vino 'ncoace D-ta, drăguță.

Un băiat se apropie.

Omul iea piciorul copilului şi-i pune gheata pe urma depe cărămidă.

— Nu se potriveşte. Altul.

— Nu se potriveşte.

Se duce Ionel.

— Se potriveşte.

— Şi când zice: se potriveşte, omul trage gheata lui Ionel din picior.

— Las'o la mine drăguță. Mi-ai stricat atâtea cărămizi cât nu fac amândouă ghetele astea.

Omul pune gheata 'n sân.

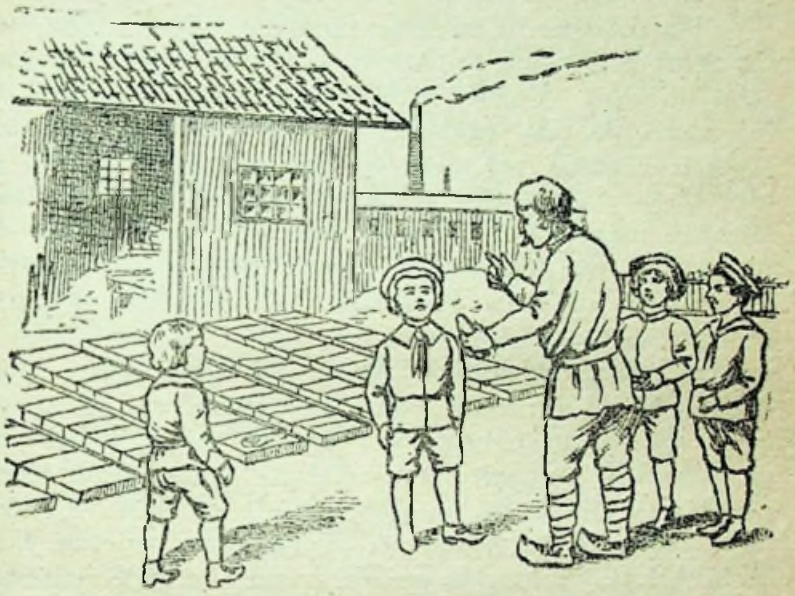
Ionel când se vede cu piciorul numa 'n ciorap, fără gheată, rămâne ca înmărmurit.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
muzeulromanului.ro/mdr1961-1982

Băeții se uită la el fără să zică o vorbă.

El stă nemișcat.

— Du-te acasă, băete. Gheata rămâne la mine. Ți-am spus.

La vorbele astea Ionel, c'un picior încălțat și cu celalt numai în ciorap, o ia la fugă schiopătând și nu se oprește până sus în vie lângă prăleaz.

Aci s'așează jos la rădăcina unei sălcii.

Nu vede înnaintea ochilor decât pe cărămidarul cum i-a luat gheata, cum i-a luat piciorul depe cărămidă, l-a ridicat în sus și i-a scos gheata. Și parcă nu crede că e adevărat, parcă nu crede că i-s'a putut întâmpla în adevăr așa lucru tocmai lui, și așa de-odată, pe neașteptate. Ar vrea cel puțin să găsească vinovat pe altul careva, nu tocmai pe dânsul. Parcă nu-i vine a crede că vinovatul e chiar el. In adevăr el a fost necio care o sălcat și a făcut urme pe cărămizi, dar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

parcă vinovat ar trebui să fie un altul. Prea l-a luat pe dânsul repede așa ca din oală!

Ș'apoi ce te faci acuma mâne cu bâlciul?

Bâlciul!!..

Parcă-aude, parcă vede totul cum e la bâlciu.

Un furnicar de oameni, de căruți, cară, trăsuri de tot felul scăldându-se într'o mare de lumină a soarelui de vară. Vorbă, strigăte, sgomot, nechezuri de cai, răget de vite, cântece de fluer, de dible, muzici, lăutari; cânteca plângătoare de cerșetori; goarne și tobe de pe la comedii și panorame. Ah, comedii, panorame, menajerii! Corturi mari cât casele, case de pânză sus cu steaguri mari roș, galben și albastru, iar în față cu niște mușamale cât peretele, pe care se văd zugrăvite tot felul de drăcii și de comedii: oameni negri, oameni sălbatici, lei, tigri, șerpi, boscării. „Și tobele: bum-bum, bum-bum-bum, și muzicele". Și alături călușei, și limonadă, cât ți-e sticloiul cu limonadă galbenă cu bucăți de lămâe tăete roată plutind pe deasupra, și dincolo alt sticloiu cu limonadă roșie. Și la mijloc un drăeuleț de tinichea care se învârtește și lovește cu doi nasturi în niște păhărele care sună: ținga-ținga, ținga-ținga, ținga-ținga!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

La Menajerie leii colo: Hu-u-u! Ha-u-u! și tigrii primblându-se de colo până colo, și ursii și lupii și maimuțele, parc'ar fi niște babe!! . . . clipesc, clipesc, repede din ochi și când îi dai uneia ceva de mâncare un măr, o pară, o prună o dă întâi la nas de-o miroase!! . . . Și câte una îmbrăcată cu hăinuțe și cu chipiu milităresc și cu sabie, iar pe la spate i-se vede coada, și încă ce coadă, lungă cât dânsa și dreaptă ca un băț. Și-o pune de merge călare și se uită 'n oglindă. Era odată una care în loc să se uite 'n oglindă, se uita printre bănci unde văzuse un câne. Și neamțul ăl cu comedia o apuca de barbă, iar ea de necaz apuca cu dinții de oglindă.

La panoramă vezi Ierusalimul cu niște ziduri mari și se vede cum a fost răstignit Domnul Cristos. Flașneta cea mare — care o poartă cu o mașină ca cele de treerat, cântă de-ți iea auzul un cântec de jale: Ta-a-a ti-ta-ta, ti-ta-ta ti-ta!! Ta-a-a ti-ta-ta, ti-ta-ta ti-ta!! Și se vede Neapolul cu marea și cu luntre, și cu vulcanul. Și războiul cu Turcii. Mulțime de Turci morți și niște cai mari, și oameni mari cât casa. Și tortùrele inchiziției! Oameni îmbrăcați în negru, cu glugi negre și cu măști negre, întind pe roată și rup cu cleștele înroșit în foc carnea de pe oameni legați în lanțuri.

Dar la Comedie!! Se deschide sus un fel de cortină și numai auzi pe Vasilache:

Ha-ha-ha!! râde. Bună ziua, bună ziua!! . . . Vasilache un fel de cioban cu-o căciulă albă țuguiată și cu un nas lung cât un castravete. Incepe să povestească că a venit la bâlciu să cumpere un cal bun, apoi strigă: Muzicantu! Muzicantu!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1903-1932

— Ce este? întreabă flașnetarul de acolo de alături.

— Să-mi cânți un cântec frumos că-ți dau un bacșiș bun, două parale!...

Flașnetarul cântă. Tra-la la-la li-la!.. Cu flașnetarul cântă și Vasilache. Tra-la, li-la, li-la!! Apoi bate cu pumnul în masă și strigă pe nevastă-sa:

— He! N'auzi, Mariță?

Mariția vine. O Mariță urâtă și murdar îmbrăcată parcă-i pentru pus pe câmp să sperie ciorile. Neagră pe obraz și sgâriată și c'un nas parc'ar fi ros de șoarici.

— Mariii-ți-că! Cu-ră-ă-ă-țică! Fru-mu-u-u-șică, zice Vasilache netezând'o cu mâna pe cap. Du-te acasă și tae doi pui și fă mâncare ciorbă de puiu și puiu fript și cu castraveți acri.

Mariția de colo:

— Nu voiu!
— Puiu fript și castraveți acri proaspeți.
— Nu voiu!
— Și plăcinte.
— Nu voiu!
— Și vin bun.
— Nu voiu!
— Și sifon
— Nu voiu!
— Du-te acasă, muere!
— Nu voiu.
— Du-u-te-acasă când îți zic!
— Nu voiu!
— Du-te acasă cât e lucru cu cinste!
— Nu voiu!
— Atunci așteaptă!

Vasilache se duce și vine numai decât cu un băț

18 68 Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

căutu-ți-e lemnul și mi-o iea la bătae pe Mariția până ce-o face să se ducă.

Acuma vine un negustor, un samsar de cai, care vorbește gros:

— Buna ziua, buna ziua.

— Ce poftești?

— Am un cal bun de vânzare.

— Bun, bun?

— Da, foarte bun, cal rusesc.

— Merge bine?

— Ca gândul! Merge parcă scrie!

— N'are năravuri?

— Da, are năravuri să mănânce.

— Acela nu-i năravuri, acela e obiceiu. N'are năravuri să muște, să asvârle cu piciorul?

— Nu, ferească, D-zău! E blând ca mielul, poți să-l culci cu D-ta.

— Să-l văd.

— Poftim.

Vine calul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Vasilache dă împrejurul lui să-l vadă de aproape. Privindu-l la ochi.

— Ptru-ptru-ptru! Chior nu e?

— Nu.

Cătându-l în gură:

— Dinți mai are?

— Cum nu! Are încă aproape vr'o trei.

Cătându-l la gât.

— Tecnafes are?

— Nu, numai de tușit tușește bine, dar tecnafes să ai D-ta cum are el!

— Dar picioarele le mai poate îndoi?

Vasilache se dă pe din dărătul calului iar calul odată aruncă cu picioarele de dinapoi și-l lovește peste nas.

— Aoleo! strigă Vasilache și pune mânele la nas.

— Ce?! Miroase cam tare, ori calul îți pare că nu-i de nasul D-tale?! Hai să ți-l vând.

— Cât cei pe dânsul?

— Zece mii de lei.

— Zece mii în capăt?

— Tocmai 'n capăt și bani pe șin.

— Bani pe șin?

— Da.

— Altfel nu vrei?

— Nu. Nu-mi dă mâna.

— Nu-ți dă mâna? Așteaptă.

Vasilache se duce și vine cu bățul și-l iea la bătae: pe samsar.

— Na bani pe șin! Bani pe șin!!...

— Samsarul fuge.

Vasilache încalecă pe cal.

— La revedere! Să ne vedem sănătoși!!

Muzicantule! Cântă un marș.

— Marș funebru? întrebă muzicantul.

— Ei, funebru pentru tine!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— La revedere! Hii cal! Hii! Hii mă!

Calul stă nemișcat.

— Hii, hii. hii!

Calul nu.

— Hii!!

Nu.

Incepe Vasilache să-l netezască pe coamă și să-i vorbească frumos:

— Hii! Hii, căluț! Hii, puiule!

Deodată calul începe să se miște dar în loc să alerge înnainte sare in sus pe loc și aruncă din picioare.

— Stăi! Stăi! Ptru! Ptru! Ptru! Stăi! strigă Vasilache care să cumpănește să cadă când încoace când încolo.

In sfârșit Vasilache cade și calul fuge.

Cade Vasilache cât e de lung și tremură.

— Vai! Friguri, friguri! strigă el.

Numai deodată s'aude: Brrrrrr!! Când se uită el

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

colo, un drac. Drac negru cu corniţe, cu bărbiţa ascuţiţă cu o limbă roşie lungă şi cu ochii roşi ca de foc.

— Brrrrrr!...

— Tu eşti dracu?

— Brrrrrr!...

— Muzicantule a venit să te iea dracu!

— Nu, mersi! Poftim pe D-stră.

Vin încă doi draci care joacă şi bat în talere.

Bate fiecare în talerele lui: Zum-zum-zum-zum-zum! Zum-zum-zum-zum-zum. Apoi bate unul cu talerele lui în talerele celuilalt. Bat talere în talere, şi capul de pereţi şi se bat şi amândoi cap în cap. Se bat şi joacă aşa de bucurie că au să-l iea pe Vasilache.

După ce bat ei aşa mai mult — şi bat frumos, cu mult meşteşug — numai iaca unul cu ochelari.

— Bună ziua, bună ziua.

— Ce pofteşti?

— Eu sunt doctor.

— Poţi să mă scapi de friguri?

— Da, şi de viaţă. Scoate limba.

— Vasilache scoate limba.

— Zi: A, a, a.

— A, a, a.

— Mai tare.

— A, a, a.

— Mai tare.

— Mai tare? Aşteaptă.

Vasilache se duce, şi vine cu bătul şi 'ncepe să dea în doctor şi în care nimereşte.

Se încinge o bătălie mare între Vasilache şi doctorul şi cu toţi trei dracii.

Când se bat ei mai tare, însă vine unul cu capul mare şi cu o gură şi mai mare, zice că e tartorul, Scaraoschi; îi apucă pe toţi în gură şi se duce cu ei.

Pe urmă vine Vasilache şi zice către lume:

S'a isprăvit! Vă mulţumesc.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dar câte au mai fost înainte de Vasilache: Calul năsdrăvan, maimuța, cânele care zice că e soldat dezertor și maimuța îl împușcă și el cade jos mort!...

Cum se gândește Ionel așa numai aude de sus glasul mamei.

— Ce faci tu acolo Ionel?

— Mă joc, mamă.

— Să nu te duci la gârlă.

— Nu.

— Hei, se gândește el, dacă or ști mama că eu am și fost la gârlă și dincolo de gârlă și am rămas fără gheată!!... Dar cine m'a pus să mă duc!!... Oare băeții nu erau cumva înțeleși cu omul de la cărămidărie să mă facă să mă duc acolo!!... Ce răi sunt cărămidarii!!... Trebue să fie adevărat că ei leagă și ploile!!... Cel care mi-a luat gheata ce frumos vorbia întâi: *Ce urme frumușele de picioruși pe cărămizi!!.* și apoi ce aspru: *Du-te acasă, băete! Gheata rămâne la mine. Ți-am spus!* Dar dacă mă cheamă mama acuma, ce mă fac eu?!... Cum mă duc sus fără gheată?!... Ce-o să-mi zică?!...

Se uită spre ges.

Cărămidarii își văd de treabă ca și înainte. Băeții aleargă la scăparea lor, se joacă. Toți își văd d'ale lor. Nimeni nu se gândește la dânsul.

Nimănui nu-i pasă că pe dânsul acuș o să-i cheme mama! Nimănui nu-i pasă că mâne n'o să se poate duce la bâlciu! Nimănui nu-i pasă ce-o să-i zică tata!!... Și Ionel pune mânele la ochi, se lasă cu fața la pământ în iarbă și plânge.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Sus se pregătește cafea cu lapte. Sunt ceasurile patru după prânz. Frusina așază pe masă cești.

Ionel plângând se gândește ce prostie a făcut de s'a apucat să meargă pe cărămizi. A văzut pe Sar că alerga, nu trebuia să se iea după Sar, să se iea după un câne, care e animal prost.

Își aduce el acuma aminte că mama i-a spus să nu se joace nici odată cu lucruri care nu sunt ale lui.

Începe Ionel să 'nțeleagă că trebue să bagi de samă cu ce te ițci!

Deacuma când o vrea să mai facă ceva o să se gândească de zece ori, de-o sută de ori, de-o mie de ori!!. O să se ferească.!!... O să se ferească!...

Cu toate acestea, ce-ți e bun!! Așa o să fie de azi înainte, dar acuma ce să face fără gheată?!...

Gândurile îi aleargă în toate părțile prin minte și nu găsește nici o deslegare. De aceea plânge, plânge, plânge.

Cum plânge el așa însă, numai simte odată poc, lângă el. Parc'ar fi căzut un măr ori o pară din copac.

Stă nițel de plâns și ascultă.

Nimic.

Mai ascultă.

Tot nimic

Ridică nițel capul și se uită 'n sus. Copacul e salcie. Salcia nu face fructe. N'are de unde cădea măr, ori pară.

Privește alături unde a auzit căzând.

Gheata! Gheata lui?!...

Gheata și la prăleaz un băeat.

— Ți-am adus gheata. Ți-a trimis-o omul dela cărămidărie.

Bucurie mare simte unul care află că a câștigat la loterie o sumă sdravănă, bucurie mare simte unul care se face rege; dar pe Ionel chiar împărat să-l fi făcut și nu-i părea mai bine de cum i-a părut când și-a căpătat gheata.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

PISICA DOAMNĂ

Basmu spus lui Ionel de către Mama lui.

A fost odată când a fost, demult, demult tare, pe când era lupul căţel, sau pe când erau lupii albi şi stăteau prin sate şi purtau opinci şi pălărie şi suman şi chimir cu scăpărători, de scăpărau să aprindă focul; că pe atunci nu erau chibrituri bune ca cele de astăzi a Regiei care nu se aprind şi de la care îţi sare gămălia în ochi când le tragi pe cutie; a fost odată o babă, dar babă nu prea bătrână, că îngropase numai

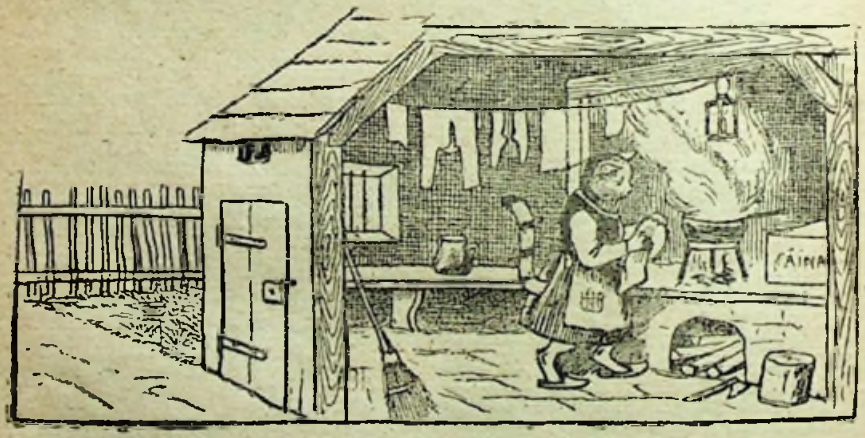

vr'o şapte bărbaţi cu cununie că cei fără cununie nici chiar hogia nu-i mai ştie; iar când s'a măritat întâi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

era d'abia fetișcană că n'avea încă nici o sută de ani. Și așa nu prea bătrână cum era ținea minte de mult de pe când pietrele erau de zacăr. munții de mămăligă pe gârle curgea vin, marea era de rachiu, pe drumuri și pe strade în loc de noroiu era brânză cu smântână; iar prin pomi în loc de nuci pietroase de-ți es ochii până strici una, și în loc de mere pădureți din care când muști ți se încrețește nu numai gura de se face pungă, dar și fruntea și fața și fundul căciulei și talpa dela cizme; prin pomi creșteau pui fripți, cornuri cu lapte și plăcinte moldovenești cu poalele în brâu de care mănânci și înghiți de-ți face gâtul gheorghiț!

Și baba asta, Dumnezeu s'o erte, că socot că până acum o fi ertat-o D-zeu, n'o fi fost doar ca soacra lui chiar Panait, care tot făgăduia că moare și nu mai muria, până ce la urma urmei chir Panait perde răbdarea și într'o bună dimineață se scoală și moare el; baba asta, zic, avea o pisică.

Acuma după ce avea o pisică baba nu mai avea nici o grijă, nici de gătit mâncare, nici de spălat rufe, de grijit prin casă, de tăiat lemne, de nimic: pisica spăla, pisica gătea, pisica tot ce era nevoe ca la casa omului,

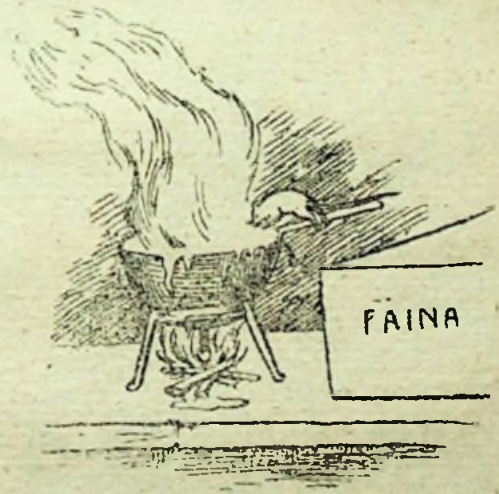
Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

iar baba făcea numai ce-i venia ei bine, mai cosea, mai dregea un ciorap, mai se pieptăna, știi că lumea piere și baba se piaptănă; se ducea în coace 'n colo, stătea de vorbă cu prietenele, se certa cu vecinele.

Intr'o zi de Duminică însă ce se 'ntâmplă?

Baba se duce la Biserică. Acasă gospodină rămâne pisica să grijească prin casă de dimineață și să gătească de mâncat. Pusese baba la foc să facă niște șărbușcă, adică zară cu crupe. Îi plăcea babei grozav șărbușcă, pentru că la șărbușcă nu trebue dinți ca s'o mănânci, că șorbușca n'are oase și baba nu prea avea dinți.

Pisica strânge, mătură prin casă. Sărbușca fierbe la foc. Dar cum fierbe sărbușca și tot sar stropi pe margenea adică pe buza oalei iaca un șoricel vine, se urcă pe toarta oalei și s'apucă de lins stropii de sărbușcă.

Șoricelul linge stropii dar sărbușca fierbe și aruncă alți stropi. Și unii din stropi cad și pe șoricel; iar șoricelui zice:

— Sărbușco, nu sări în mine că sar și eu în tine.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Sărbușca însă fierbe nici habar n'are de vorba șoricelului și stropii sar înainte.

Șoricelul iar:

— Sărbușco, nu sări în mine că sar și eu în tine.

Stropii sar.

Șoricelul:

— Sărbușco, nu sări în mine că sar și eu în tine.

Stropii sar.

Șoricelul atunci zup, sare și el în sărbușcă.

Sare și se aruncă acolo.

Când vine pisica șoarecele umflat ca o minge plutea pe deasupra în oală cu sărbușca.

— Vai, se gândește ca, ce mă fac eu acuma?!... Trebue să-l scot degrabă să nu-l vază mama. Că mă ucide în bătae. Pisica îi zicea babei mamă.

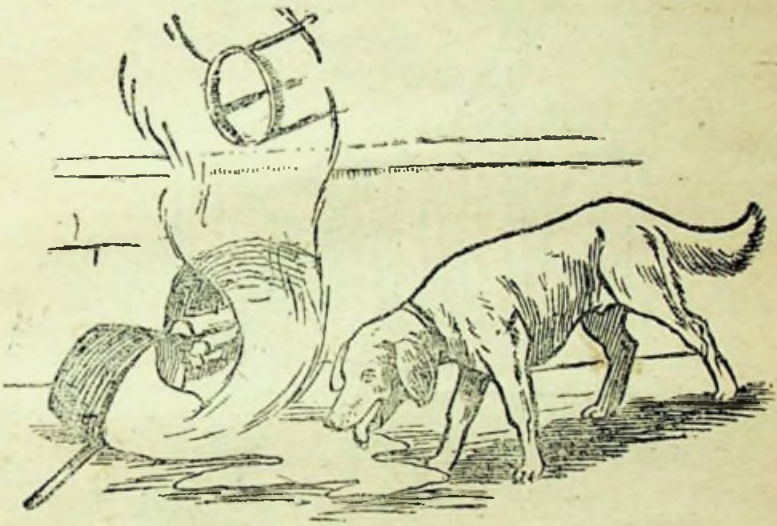
Hai să scoată șoricele.

Să-l apuce cu laba, să arde; să-l iea cu gura se frige mai rău și-i sar stropi în ochi. Umblă ea pe 'mprejur și se frăsuește și-și frânge mânele, adică își frânge labele și nu știe ce să facă, să nu dea baba cu crucea peste dânsa.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In vremea asta cânele, care ședea totdeauna în preajma ușei, simțind miros de șărbușcă proaspătă, și găsind ușa deschisă, intră în casă și dă la oală.

Pisica îl scuipă și țipă la el să nu se apropie. El nu vrea să știe, îi arată numai nițel dinții ș'apoi s'apropie de vatră, împinge un lemn peste oală, varsă oala și

s'apucă de mâncat la șărbușcă. De-ocamdată merge greu pentrucă e prea ferbinte, dar cu 'ncetul șărbușca vărsată se tot răcește și el o linge toată. Ba, dă și oala jos de pe vatră de se strică și mănâncă și ce-a mai fost rămas în ea. Pe urmă ese frumușel din casă și se duce de se culcă cine știe tocmai pe-o căpiță de fân, pareă nici nu știa de șărbușcă.

Pisica săraca, ce să facă? șade și plânge.

Când vine baba și găsește bucurie, apucă pe pisică.

— Dacă, mamă, cânele a intrat și m'a hârîit, a răsturnat...

— A! a intrat... a răsturnat, ian să te răstorn și eu. Ia-o de după cap și dă-i și dă-i și dă-i păn ce-o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lasă lată. Pe urmă o iea de coadă și-o aruncă peste gard la gunoiu.

Baba a văzut că pisica era moartă de-aceea a aruncat-o; peste noapte însă pisica se deșteaptă.

Când se deșteaptă ea și se uită 'mprejur nu știe pe ce lume e. Cu încetul însă își aduce aminte de șoaricele din șărbușcă, de câne, de babă, de tot. Își face socoteala că n'a fost vinovată, că a bătut-o degeaba și se hotărește să-și iea lumea 'n cap, să plece, să nu mai stea pe-acolo.

Se duce 'n grădină, rupe niște coada șoricelului,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

împletește și face un cărucel; prinde doi șoarici, îi înjugă la el și hii la drum. Roatele erau din frunze groase de brusturi lipite una peste alta.

Hăis Șoricică, ța șoricel: merg încotro văd cu ochii, o eși unde o da D-zău.

Mergând așa numai iacă întâlnesc un ou.

— Bună cale, oule!

— Mulțumim Dumitale.

— Dar încotro, pisico?

— Dar eu nu-s pisică, eu sunt Pisică-Doamnă că am înviat din morți.

— Ei, und' te duci Pisică-Doamnă?

— Mă duc la Mare să pasc iarbă verde să beau apă limpede, să mă 'ngraș.

— Hai și eu.

— Hai.

Iea oul, îl pune în cărucel și hai băeți.

Când a pus oul în cărucel s'a umplut cărucelul cu dânsul. Și unde șade oul colo în cărucel ca un boer

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

d'ăi burtoşi; că l-a aşezat nu culeat ci cu capul în sus, drept pe huşcă. Şi, cum îl scutură căruceiul, el nu mai se leagănă şi dă din cap de-ţi vine a crede că se plânge că nu-i place drumul.

Mergând şi aşa întâlneşe un bou.

— Bună cale?

— Mulţumim D-tale.

— Dar und' te duci tu pisică?

— Nu-s pisică, sunt Pisică-Doamnă că am înviat din morţi.

— Und' te duci, Pisică-Doamnă?

— Mă duc la Mare să pasc iarba verde să beau apă limpede să mă 'ngraş.

— Hai şi eu.

— Haide. Boul merge pe jos după căruceĭ.

Apoi mai întâlneşe o gâscă, un rac, un cocoş, un epure, un ţap şi merg cu toţii aşa pe drum: boul greoiu: păşind încet: te-leap, te-leap, teleap şi dând din cap la fiecare pas pareă ar fi numărat paşii, gâsca cu gâtul lung merge cu capul pe sus pareă l-ar duce într'un vârf de băţ iar ciocul înnainte ca o trâmbiţă, trancănind mereu găg-găg-găg-găg, găg-găg-găg . . .

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Cocoșul cu creasta pe-o ureche ca o căciulă turcănească, pășind larg, apăsat, și parcă-ar merge cu mânele în buzunare, privește câte c'un ochiu când în jos, pe unde merge, să vază dacă de când merg nu cumva s'a isprăvit pământul; când în sus, să vază dacă nu cumva se face ziua; epurile țupa, țupa; țapul ducând încet cinstita-i barbă, iar racul împingându-se cu 'n naintea 'n napoi de-abia se vede de prin praful drumului.

După ce merg ei așa cât or fi mers pe 'ntunerec, și trebue să fi mers mult, iaca 'ncepe a se zări înnainte pe marginea drumului, ceva alb. Gâsca și racul zic că trebue să fie vr'o apă, poate marea; boul, epurile și țapul că poate să fie vr'o căpiță de fân; cocoșul că poate să fie o găină albă. Când ajung ei însă mai aproape ce să vază? O casă.

Ce să facă ei acuma? Să stea aci ori să meargă mai departe? Să meargă, sunt obosiți; să se oprească aci, nu știu de pot să rămână, de pot să fie primiți: nu știu a cui e casa, cine e acolo. Te pomenești că sunt niș e lupi, niște căpcăuni, niște cine știe ce!!.

De noapte e încă tot noapte.

— Stați voi și așteptați acolea, zice pisica; mă duc eu să văd ce este acolo.

Stau ei în drum și pisica se duce. O iea, binișor, binișor tărându-se mai întâiu pe burtă pe marginea drumului, apoi prin iarbă până ce ajunge la cheatoarea casei, și când se vede colo la colțul casei odată s'apucă de perete cu amândouă labele și smac în sus, se cațără pe perete și pe sub strașina intră în pod.

— Ga-ga-ga!, strigă atunci cu bucurie gâsca, parcă vrea să zică: Ura! a intrat!..

Dar cocoșul de colo:

— Coc-codac! adică taci din gură, proasto, cap de gâscă! Vrei să te-audă cine o fi acolo?

Epurele 'ncepe să tremure și mereu schimbă din

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

urechi și frământă din buze uitându-se pe unde i-ar veni mai lesne s'o ia la sănătoasa. Oul nu zice nici cârc, iar Țapul și boul își pregăteau coarnele, când deodată iaca pisica:

— Haideți în casă, tovarăși.

— Dar cine e acolo?

— Nimene.

— Cum nimene?

— Așa, bine. Haideți.

Merg ei cu toții colo și busta să intre în casă.

— Ho, stați, băeți; cu rânduială, zice pisica, stați întâi afară să fac nițică lumină să se vadă prin casă pe unde să vă așez.

Se duce ca 'n năuntru, caută pe la sobă și găsește pe prichiciul din față cremene, amnar și cască pentru scăpărat, pe sobă găsește buci pentru aprins, pentru făcut tăciune; lângă sobă jos, surcele pentru aţâţat focul: iar subpat, lemne de pus pe foc.

Scapără, face focul, face lumină și s'apucă să-i așeze care pe unde să șază. Racul în doniţa cu apă, gâsca subpat peste lemne; cocoșul în tindă sus în gura podului; boul jos în tindă; șoaricii sub streașină de asupra ușei dela tindă; țapul în tindă la ușă spre târnaț: epurile în fața casei într'o tufă de liliac, oul în șperlă în foc să se coacă; iar pisica pe niște bucușori moi. sus pe sobă, la căldurică.

Așa s'au culcat cu toții și s'au pus pe somn.

Ce se 'ntâmplă însă?

Casa asta era a unor lupi.

Lupii nu erau acasă, erau duși după vânat, după pradă, încolo pe dealuri, în preajma stânelor.

Când face pisica foc să lumineze 'n casă, lupii de pe un deal de unde erau văd lumina și se 'ntreabă între dânșii:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Iau uitaţi-vă ce lumină se vede colo departe, o'o fi acasă la noi?

— Ba, chiar acolo.

— Oare ce să fie?

— Să trimitem pe cineva să vază.

Pe cine să trimită? Du-te tu, ba du-te tu, se trimit mereu unul pe altul până când la urmă cade păcatul pe unul schiop:

— Ascultă, schiopule, tot eşti schiop şi şontorog, dacă te-i prăpădi nu-i mare pagubă, ori te duci ori te mâncăm.

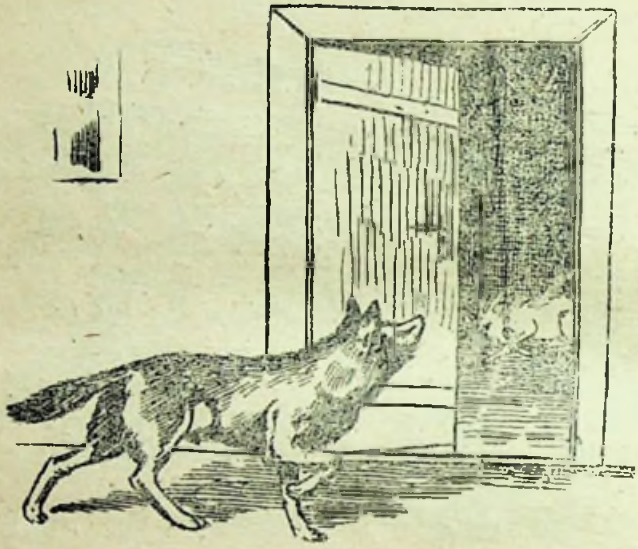
Schiopul ce să facă? Se duce. D-stră nu v'aţi fi dus?

— Să ne 'ntâlnim în cutare loc şi pleacă.

Pleacă el şi se duce, se duce, se duce schiopătând:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

șovâlc, șovâlc, șovâlc, dar tot într'o fugă, se duce până ce ajunge acasă.

Când ajunge acasă merge încetișor numai în vârful degetelor.

Când ajunge la ușă vede pe țap dormind, dar i-se pare că e numai o bucată de blană veche, calcă binișor alăturea, deschide ușa din mijloc încet și intră în casă.

Când intră în casă haide repede subpat să ieă un lemn să scurme în foc să facă lumină. Dar când să iea lemn, gâsca de colo de subpat, când simte laba lupului, odată începe a trage cu aripele peste ochii lupului și a striga cât ce putea: ga-ga-ga! ga-ga-ga! ga-ga-ga!!..

— Stai, fată hăi, să ieau un lemn zice lupul: lui i se părea că gâsca e o fată.

Gâsca tot:

— Ga-ga-ga! Ga-ga-ga, până ce-l năucește de cap cu aripele. Cu mare ce poate să ieă un lemn.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Când vede căpătat lemnul fuga să scurme în foc. Dar când dă colo cu lemnul, loveşte în ou, şi oul cum era se vede cam clocit şi înferbântat, odată poc!!... pocneşte.

— Ho, mă!!. strigă lupul. Stăi, nu da cu puşca'n mine că doară aci e casa mea, la dracul!

Pune lupul labele la ochi şi fuga la putina cu apă să se spele. Dar când bagă botul în apă. racul din putină hăţ cu foarfeca de nas.

— Stăi, jupâne, ce-apuci cu foarfeca de nas?!...

Racul ţine; lupul scutură din nas; racul ţine, lupul dă cu laba: racul ţine, lupul sare în sus; racul ţine, lupul şterge nasul de pământ; racul ţine înainte şi nu lasă până ce lupul nu pune botul la pământ, apasă cu laba pe rac şi smuneceşte odată de rămâne cu nasul spintecat.

Atunci fuga sus deasupra sobei sau deasupra hornului să iea nişte buci să-şi steargă sângele de la nas şi să-şi lege nasul; dar pisica de colo începe să-l scuipe şi să-l sgârie cu ghiarele.

Când se vede lupul scăpat de dânsa dă repede să fugă; isbeşte în uşa casei, uşa se deschide, el dă în tindă, iar cocoşul din gura podului:

— Cocodat şi eu ţi-oiu trage un baltag!!

Iar boul de acolo din tindă, poc, un picior de cade lupul de-a berbeleacul de răsuna tinda; iar şoaricii de

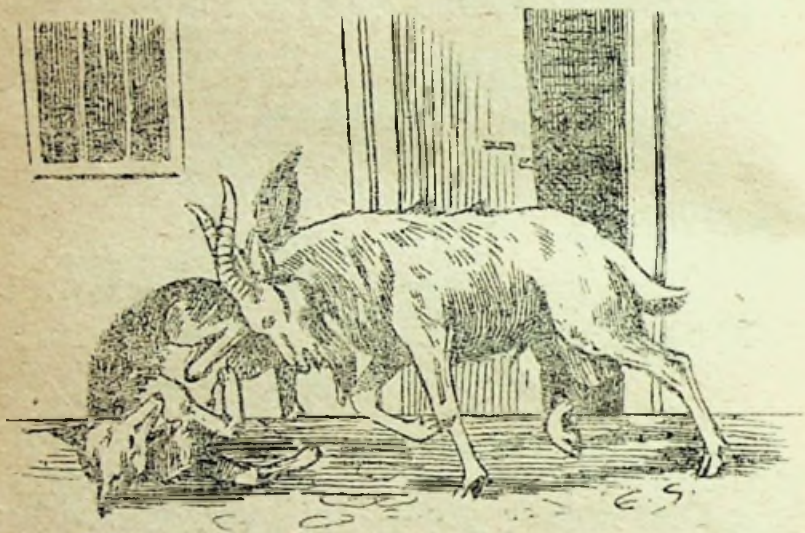
Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

deasupra ușei, de sub strașină, începe a face o țițeală, de parcă nu se mai isprăvește:

— Ți-ți-ți ț ne-l! Ți-ți-ți ține-l! ți-ți-ți ține-l!!...

Se scoală el-lupul degrabă și tunde-o pe ușă afară.

Dar cum ese afară cum era el zăpăcit, până s'o rupă de fugă, țapul de colo dela ușă îi trage vr'o câteva perechi de coarne de-i găurește toate coastele. Iar când începe mai

bine la fugă dă peste tufa de liliac și sperie pe opure, care de spaimă nu bagă seamă și o ia la fugă după dânsul; iar lupul văzându-l o rupe la fugă și mai tare trăgând cu coada ochiului în urmă la opure și zicând:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ia uită-l mai! Ia uită-l mai!!...

Fuge el așa lupul, fuge până ce ajunge la ceilalți.

— Ei, ai fost?

— Fost.

— Ce era?

— Hei, ce era!!... Să mai fugim întâi pe atâta și pe urmă v'oiu spune.

Când zice el așa lupii înțeleg că nu-i lucru de glumă și o ieau la fugă.

Fug, fug și după ce fug pe cât fugise el, se oprese cu toții, se asază jos cu limbele scoase de osteneală și el s'așază la povestit:

— Când ajung eu acolo, văd dinaintea ușei un cărucel. A-ha, gândesc eu, au venit careva cu bagaje, cu calabalâc!!... Ma duc să intru în casă. La ușă văd ca o bucată de blană ori o cergă mițoasă. Se vede că e vr'o țoală veche, uitată. Intru și mă duc să caut subpat să ieau vr'un lemn să scociorăsc în foc. Dar când întind mâna colo, deodată o fată mare sare și mă ia în palme: Ga-ga-ga! Ga-ga-ga strigă la mine și cu palmele peste ochi jnap, jnap de mă zăpăcește de cap. Când mă duc și scurm în foc să fac lumină iaca un vânător din fundul cuptorului poc odată cu pușca.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Mă nimereşte drept în numele tatălui, noroc că m'a atins numai cu furtuială, că de era vr'un haliciu aleluia de mine.

Dau la putina cu apă să mă spăl pe ochi, dar un croitor hăţ nasul cu foarfecele.

Deschid uşa spre tindă să es din casă, dar un ştaf, un străjer sau jandarm din gura podului: cotcodac eu ţi-oiu trage un baltag! Şi când zice aşa numai ă pomenesc odată: poc!! M'a lovit nu ştiu cu ce gros, arc'ar fi fost un lemn că m'a dat peste cap. Iar în emea asta de pe sub straşină s'auzea ţi-ţi-ţi ţine-l, ţi-ţi ţine-l!! Se vede că era pe-acolo o oaste întreagă striga pe şoptite să mă ţină ca să-mi mai tragă.

Deschid uşa tinzei s'o ieau la sănătoasa, dar acuma uşă în loc de cărpa cea mitoasă iaca unul c'un ţăiu mă împunge de-mi sparge coastele.

In sfârşit dela uşă o ieau la fugă; iar când trec lângă tufă, unul c'un cojocel scurt fuga, fuga după mine, se vede, să mă prinză acuma. Eu însă am ţinut-o tot într'o fugă păn ce-am ajuns la voi. Asta am găsit acolo. Acuma hotărâţi ce vreţi să facem.

— Ce-om face ori ce n'om face nu ştiu, zice un lup mai bătrân; dar de dus pe la casa aceea nu ne mai ducem.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Și de atunci lupii au rămas prin păduri și po câmpii n'au mai venit să șază prin case prin sate.

Iar ce-a făcut pisica și cu tovarășii, s'au dus la marea, au rămas acolo, nu știu. Cine veți afla, vă rog nu uitați să-mi spuneți și mie.

PAPUȘICA.

Istorioară spusă lui Ionel de către mama lui [1].

— Cuconiță, a venit o fetiță, din sat, una mică...

— Și ce vrea?

— Nu știu, spune că să vă roage nu știu ce... Spune de-o păpușă.

— Zi-i să vină 'ncoace.

* * *

— A cui ești, fetițo?

— A Smarandei lui Ilie.

— Și ce vrei?

— Uite, cuconiță, soră-mea Dina s'a bolnăvit de eri și tare-i mai bolnavă și nu știm ce să-i mai facem.

— Sora ta mai mare, mai mică?...

— Nu!... mititică! Ce, eu sunt de șapte ani și jumătate și ea d'abia de șase.

— Și ce vrei dela mine?

— Poi, uite, cuconiță. Când am fost de-a lucrat mama aici la conac, la dumniatale, știi, la Sântă-Măria Mică, am văzut aice la domnișoara Licuța o păpușică așa de frumoasă....

— Și?...

---

[1]) Mama lui Ionel ori când avea vreme ședea de vorbă cu Ionel și-i spunea fel de fel de istorioare și de basme.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Și i-am spus și surioarei mele. Dinei, cât de frumoasă era păpușica ceea, cu păr, cu mâini și nas și picioare, știi, om aidoma; și la față albă s-o mănânci nu altă ceva.

— Ei, și?

— Și Dina, sărăcuța, asculta, cu atâta drag!... Și, după ce i-am spus eu, a adormit. Și am văzut-o că râdea prin somn. Pe urmă când s'a deșteptat, mi-a spus că a visat păpușica taman cum era ea de frumoasă și numai că nu vorbia. Și zicea Dina, că dacă ar vedea-o ea acuma i s'ar face bine.

— Și?

— Și uite, cuconiță, m'aș ruga la Domnia voastră, dacă sunteți așa de bună, să mi-o împrumutați nițel s'o vază Dina și v'o aduc numai decât îndărăt.

— Dar cine te-a trimis?

— Poi, cine!... Am venit eu singură. Atâta lucru să-i mai spun mamei! Dar puteți să mi-o dați, nu se supără muma.

— Să vedem draguță, zice stăpâna conacului și trece în altă odae, de unde peste câteva minute se întoarce cu două păpușele.

— Uite, fetițo, pe care ai văzut-o tu?

— Eu?... pe asta, răspunde micuța grăbită, cu glasul tremurat și strâns de bucurie. Dar și aștălaltă cu ochii albaștri tare-i mai frumoasă...

— Atunci bine. Ține-le pe amândouă.

— Numai să le vază Dina și repede le aduc înapoi.

— Ba nu.

— Nu?! Nu mi le dați?

— Ba, ți le dau; dar să nu le mai aduci îndărăt, să vi le țineți voauă. Una pentru Dina și una pentru tine. Cum te cheamă?

— Sica, sărut mâna. Eu o iau pe asta cu ochii albaștri.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/1967-12

Dar vezi să nu le strici pân acasă.

— Aș! eu!? Și'apoi pân-acasă ce e? O palmă de loc, un kilometru: piatra de kilometru e în dreptul casei noastre.

— Bine. Ține și pachetul ăsta. Du-l mamei tale și spune-i dacă are ceva nevoe să mai dea pola mine.

— Îi spun, da; sărut mâna, îi spun.

* * *

Cu aste vorbe, fetița ese din odae, dă 'n balcon, scoboară scările par'că nici nu le atinge și într'un suflet trece și poarta.

Când s'a văzut cu păpușele în mână, nu știa cum s'o șteargă mai repede. Parcă se temea nu cumva cuconana să se răzgândească să nu i le mai dea.

Dela poartă a sbughit-o pe șosea.

Cum era întoarsă fața conacului cu poarta spre câmp, micuța însă nu bagă de seamă și în loc s'o ieà pe drum la dreapta, către sat, o ieà la stângă afară spre pădure.

Când se vede pe drum drept, pe șosea parcă și-a luat de-o grijă. Pune pachetul subsioară la stânga, iar în mâini ține păpușele. Le ține. Se uită la ele și le sărută când pe una, când pe altă:

— Dragile mamei, dragi! Ce fumoase-s ele! Ce drăguțe-s ele! Ce puicuțe-s ele! Ce puicuțe-s ele! Să le pupe mama! N'a pe tine și... pe tine! Tu ochi albaștri și păl galben! Tu păl negru și ochi negri!... Ce-o să zică Dina! Ce o să vă pupe Dina! Ce o să vă joace Dina! Voi nu știți cine-i Dina! O s'o vedeți voi. Acuș o s'o vedeți. Dina sorioara mea, sorioară cu mama voastră. Dina o să fie mama ta, tu fetiță ei; tu fetița mea, cu mama ta. Două mame, două fete!.

* * *

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromaneasca.ro/mdr1901-1932

Vremea e către sară. A 'nceput să ningă. Cât de întinsă și adâncă e în sus bolta cerușie a cerului, toată e plină ca de un roi, ca de o ploae de fulgi, de puncte care în sus se par negre dar care scoboară văind și amestecându-se unele cu altele, până se văd pe ca mici bucățele de vată ce cad una peste alta. acopăr câmpia cu un covor alb ce se 'ntinde cât zi cu ochii.

Fetița merge de zor vorbind cu păpușele, sărundu-le desmerdându-le, căutându-le cu deamănuntul m li-s ochii, cum li-i nasul, urechile, mânele, piarele.

— Uite ce picioluse are ea, ce urechiuși, ce mâțe albe ca de cucoană!!

Merge de zor, dar deodată bagă de seamă că pare-că e'am mult de când merge și n'a mai ajuns acasă.

Se uită să vadă pe unde e, să nu fi trecut din olo de casă.

Nu vede nici o casă. Numai șoseaua, iar de-o parte și de alta pădure.

Pe șosea mai departe nu se vede din pricina ninsului.

Ce fel de pădure e asta? Între sat și între conac e numai câmp, nu pădure! Pădure tocmai dincolo de sat, departe! Să fi ajuns tocmai acolo?!...

Poate a trecut de cealaltă parte de sat. Că și acolo e pădure.

Atunci unde e satul? Atunci unde se duce ea?

Ba, acuma, după cât s'a tot întors când cu fața încolo, când încoace, nici nu știe din cotro vine. Se văd urmele, dar...

Ce să facă?

Stă pe loc și plânge.

Plânge și strânge păpușelele la piept.

— Și vouă drăgutelor, trebue să vă fie frig? Hai să vă acopăr cu mintenaul meu. Voi sunteți mici, vouă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
muzeulromanului.ro/mdr1901_1932

trebue să vă fie mai frig decât mie!... Și minteanul ăsta e mic, e strâmt n'ajunge să vă acopăr de ajuns.

Strânge cu amândouă mâinile minteanul, lăcrămile-i curg ferbinți peste degetele înghețate, care țin strânse peste păpușele marginile hainei.

Merge 'ncet dar merge tot înainte, nu-i vine în minte să se'ntoarcă.

Începe să însereze bine.

Pădurea și drumul pustiu îi dau fiori de frică.

Merge mereu.

Lacrămile îi curg într'una pe mâinele reci.

— Și vouă vi-e frig, drăguțelor?

Se oprește o clipă.

Se lasă într'un genunchiu.

Pune păpușelele în poală și pachetul jos pe zăpadă.

Scoate haina și învălește păpușelele.

Ea rămâne numai într'o biată cămășuță, dar se uită cu drag că are cu ce înveli păpușelele.

— Așa, să nu vă fie frig, să vă îmbolnăviți ca Dina.

Ia pachetul subsioară, păpușelele în brațe și la drum!

Nu mai merge așa grăbită, dar merge.

Merge plângând, dar merge înainte.

* * *

Acasă Dina se gândește cum o fi păpușica care o să i-o aducă Sica:

— Să fie chiar ca omul? Cu mâini așa cu degete, cu unghii? Cu nas? Cu dinți?

Ea n'a văzut până acum așa păpuși. Ea știe păpuși de cârpă. Păpușa cea mare dela leica Floarea ce frumoasă e, dar e tot de cârpe. A văzut și ea cum se face o păpușă. Ia un băț lung cât de mare vrei să fie păpușa. La un capăt, bățul trebue să aibă crăcane, pentru picioare. La capătul celalt unde vrei să faci capul,

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Înfășori șuviță de cârpă. Înfășori atâta cât de mare trebue să fie capul. Pe urmă ieai o bucată de cârpă albă, curată și înfășori tot capul și legi la gât cu ață și apoi c'o șuviță subțire, pe deasupra să nu se vază ața. Ochi, nas, gură, sprâncene, le faci cu condeiul ori le coși cu ață neagră. Pe urmă îi faci haine, o îmbraci cu ce vrai.

Dar păpușica de care spune Sica zice că are chiar nas, nu nas scris cu condeiul ori cusut cu ață, ci nas rădicat așa ca să-l poți apuca, nas adevărat!... Cum o fi făcut oare? Când o veni Sica întâi și 'ntâi o să mă uit să văd cum e făcut nasul păpușicăi. O să mă uit și la ochi! și. . zice că are și piele, chiar piele ca de om, nu cârpă. Dar se întunecă și Sica nu mai vine!. Cine știe, n'o fi găsit pe cucoana acasă, ori nu vrea să i-o dea, ori tot cucoana nu e acasă și Sica o așteaptă?!... Și nici mama nu mai vine pe-aice!...

Și mie mi-e așa de rău! Mânile și picioarele și spatele, toate mă dor.

Dac'ar vine Sica mai curândî mi-ar trece.

* * *

Smaranda, mama lor, într'un șopron lângă casă, perie niște cânepă. Mai are de periat vr'o jumătate de chită de fuiore și dă zor să le isprăvească. — Asta e lucru care trebue să-l faci acum, până nu e tocmai iarnă, tocmai frig, că trebue să-l faci afară; nu poți peria în casă, că faci o prăfărie de te 'năbușe.

Smaranda nu știe că Sica s'a dus la conac, o crede în casă cu Dina. Vede ea că demult nu mai aude vorbă prin casă și tot gândește să se repeadă înăuntru, dar nu se 'ndură să lase lucrul din mână, căci lucrul dacă îl lași greu îl începi iar: te prinzi de altele și el rămâne. Femee văduvă și cu patru copii, nu știe săr-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mana cum să le mai cuprindă pe toate. Dela o vreme însă tot se rupe dela periat și se repede 'n casă.

— Da, unde-i Sica?

— Sica...?

— Da, Sica unde-i?

— Sica... Sica... începe fetița să spună mamei unde s'a dus Sica.

Mama se supără și face gălagie că a plecat așa fără să spună, dar apoi rămâne pe gânduri. De când s'a dus, trebuea acum să vină.

Și înoptează și ninge!

Smaranda aprinde o lămpușcă și o pune sus la perete pe o policioară.

— Ție, Dino, tot așa ți-e? Tot rău?

— Tot.

Dina e culcată pe o lădiță și învelită cu un cojoc vechiu.

Smaranda s'apropie de ea și-i pune mâna pe față.

— Ți-e cald?

— Ba, c'am frig.

Mama o acopere mai bine cu cojocul și se gândește ce s'o fi făcut Sica? S'ar repezi până la conac, dar s'o lase pe Dina bolnavă, singură 'n casă? Dacă ar fi bă ții acasă, ar rămânea ei, sau i-ar trimite pe unul din ei, dar vezi că nu sunt: Nică, cel mai mare, care e de vre-o cincisprezece ani, e la meșteșug în alt sat, celalt de vre-o treisprezece ani, Petre, e dus încă cu vitele, că tot mai umblă la câmp, că anul ăsta n'a văzut până acum zăpadă care să acopere câmpul.

Își aduce însă aminte că vecinul Nicolae Toacă lucrează tâmplărie pe la conac și se repede până la el.

— Pe Sica n'ai văzut-o pe acolo?

— Ba da, am văzut-o de mult, eșea pe poarta de-dinspre sat și ducea nu știu ce în mână și subțioară.

— Ai văzut-o eșind?

— Da.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Singură?

— Singură.

Şi Smaranda se 'ntoarce îndărăt numai cu atât Nu ştie ce să facă, nu ştie ce se gândească. Stă în mijlocul casei cu mâna la gură şi se uită în pământ.

— Mamă, dar mie îmi vine să plâng.

— De ce?

— Dacă nu ştiu ce s'a făcut Sica.

— Ei, las că trebue să vină...

— Dar dacă o fi întâlnit-o vr'un lup?..

— Ei, lup! Ce mai vorbeşti şi tu, parcă lupii umblă aşa... ziua mare, răspunde mama; cu toate astea se gândeşte că acum e noapte bine şi de... cine ştie...

In vremea asta vine Petre.

— A! Bine c'ai venit. Stai tu cu Dina. Eu mă duc pân la Ilie Păvălucă care stă despre conac, să 'ntreb n'au văzut-o el pe acolo.

Ea pleacă.

Dina povesteşte fratelui ce s'a 'ntâmplat cu Sica.

Dina isprăveşte de povestit şi începe a plânge.

Băiatul s'a aşezat pe laviţă la capul Dinei şi a rămas acolo.

— Venise flămând şi se gândea la mâncare dar acum a uitat de foame. Îi pare rău că nu s'a dus el în locul mamei.

Şi în casă rece şi întuneric şi pustiu.

Dina plânge.

Mama nu mai vine.

Petre nu ştie ce se gândească.

Deodată uşa se deschide şi Sica intră repede.

— Ai venit, Sico? întreabă Dina.

— Da.

Ai adus?

— Dă, două.

— Două?!... Să le văd.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Toți trei s'apropie de lumină.

— Vai, ce frumoase! Vai, ce frumoase?

Și Dina parcă de când lumea n'a mai fost bolnavă.

Nu mult după asta, s'aude afară vorba Smarandei:

— Tu ești, Costache?

— Eu, leică Smarando, ți-am adus pe Sica.

— Dar unde ai găsit-o?

— He-hei!... tocmai pe la Podul Călugărului, prin pădure. Și era sloiu de ghiață. Dacă nu treceam cu cu căruța să dau peste ea...

TREI PLĂCERI

Ionel într'o zi umblând printr'o magazie găsește o scuturătoare de praf făcută dintr'o coadă de cal legată la o coadă de lemn.

Ti-i-i, zice el, ian te uită ce mai coadă!!.. Cu asta s'ar put a face un buhaiu!... Dacă ai buhaiu ai plugușorul întreg, poți face un Sf. Vasile în tot bunul.

In timpul din urmă s'au fost întâmplat două lucruri, care i-au fost făcut mare plăcere lui Ionel. Dacă ar putea să facă acuma cu coada asta de cal un buhaiu ca la Sf. Vasile, asta ar fi o nouă plăcere, mai mare, mult mai mare decât celelalte două.

Intâea plăcere a fost când l-au dat la școală.

Când s'a văzut el cu ghiozdanul în spate—ghiozdan colea negru, lustruit și cu muchiile roșii; ghiozdan chiar de școală, adevărat ghiozdan; când s'a văzut el mergând la școală, când a intrat el în școală, când s'a așezat el în bancă, când s'a văzut el între școlari și s'a auzit el strigat nu ca acasă: Ionel, ci *Brăzdaru Ioan*, deodată s'a simțit altul, s'a simțit cinevă, s'a simțit că nu mai e copil, s'a simțit om, om cu treburile lui, cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

fovărăşii lui, cu numele lui, nume de om, nu Ionel acela — nume de copil — ci nume de om mare ca toţi oamenii: Brăzdaru Ioan!... Brăzdaru, D-le!... Adică D-l Brăzdaru, D-le!!...

Ziua întâia când s'a dus la şcoală a intrat în clasă drept la sunatul clopoţelului dar nici n'a băgat de samă când a trecut vremea de a sunat de eşire. I-a părut rău că s'a isprăvit aşa de repede. Într'o vreme când institutorul a eşit un moment din clasă, adevărat i-a fost lui Ionel cam frică. Era un şcolar care scria pe tablă pe cei care nu erau cuminţi. A fost scris sus pe tablă cuvintele: Numele obraznicilor şi apoi ceva mai jos trei nume: Panaitescu Traian, Ionescu Haralamb, Constantinescu Emil. Ionel se temea să nu-l scrie cumva şi pe el să-l pedepsească învăţătorul; dar cu toate acestea parcă îi părea şi rău că nu l-a scris, şi-ar fi văzut şi el numele scris pe tablă, citit de băeţi, citit de toţi şi de învăţător. Când a plecat a casă, pe drum i se părea că face nişte paşi mari, mari de tot, mai mari decât până acum; se uita mai de sus, era mai înalt, parcă mai crescuse! Şi lumea cum privea la el!! Brăzdaru Ioan, nu Ionel! S'a isprăvit cu Ionel!

Parcă citea chiar în gândul oamenilor cum ziceau de el: Asta e Brăzdaru Ioan, şcolar în clasa 'ntâia primară! Nu vă uitaţi că parcă ar fi mic, nu e mic, e mare!!.. Şi acasă cum a ajuns, a mers drept înainte în casă nu s'a mai oprit de loc. Eşise el Sar şi începuse să sară cu labele pe Ionel dar Ionel l-a dat la o parte: Marş d'aci!! câne prost! Ş'ii tu ce vrea să zică clasa 'ntâia primară? Brăzdaru Ioan?!... Şi cum a intrat în casă, repede, băete, scoate ghiozdanul, ia tăbliţa aşază-te la masă şi scrie!! Avea aşa mult de scris, avea de scris o faţă 'ntreagă de linii drepte!.. El ştia de mult să facă şi literile, ştia să scrie şi să citească, învăţase acasă, dar acuma le făcea, vezi altfel, le făcea ca la şcoală.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

A două mare plăcere a avut-o acum de vr'o trei patru zile: a fost cu părinții, la o soră a mamei, în Moldova, de anul nou, și a văzut pluguşorul de-acolo.

Ce e de anul nou cu copiii!!...

Să fi văzut acolo la țară în ajunul anului nou încă de dimineața, toți băeții câte c'un clopoțel ori tălăncuță, care de care umblă și nu-și găsiă loc de neastâmpăr, de nerăbdare până ce-o înserа să înceapă a umbla cu urătul pe la ferestrele caselor.

Ionel căpătase și el un clopoțel și vrea să ureze și el, adică să se ducă cu pluguşorul.

I-se spusese însă că uratul se începe când înserează, de aceea mereu se uita afară să vază dacă nu cumva a 'nceput să 'nsereze. Și parcă în ciuda lui soarele nu se grăbia de loc, mergea așa de greu cu înseratul!!...

— Mamă, dar pe ce se cunoaște când înserează?

— Se cunoaște că să 'ntunecă.

— Cum se 'ntunecă?

— Poi, se 'ntunecă cum s'a 'ntunecat eri și alaltăeri și răsalaltăeri! Tu n'ai văzut până acuma?

— Ba da, dar nu știu cum se 'ntunecă.

— Cum apune soarele, când dă soarele după deal atunci se 'ntunecă.

— De-aci 'nnainte Ionel are numai grija soarelui.

— Uite soarele mai are de-mers numai de colo până colo!

In sfârșit apune și soarele și urează și Ionel și vede și mulțime de urători. Dar din toate câte a văzut și i-au plăcut, și se gândia că ar putea face și el, era buhaiul; buhaiul care făcea: Buuu, buuu, buuu...

Ce frumos era buhaiul! Își aduce aminte și acuma, parcă le vede toate cum erau atunce în noaptea de sfântul Vasile la țară. Noapte senină, cerul cu niște stele mari și sclipitoare parcă săriau sgâlțâi din

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ele; jos alb tot de zăpadă, numai gardurile negre împrejurul curții. După ce veniseră câteva rânduri de urători. câte unul câte doi, maimult băeți mici, deodată s'aud pe la poartă scârțiituri de pași pe zăpadă, porțita dela curte se deschide și 'ncep să intre parcă ar fi curgând dintr'un izvor mulțime de inși.

De obiceiu urătorii când intrau veniau de se așezau la o fereastră unde stăteau de spuneau urătura; dar de data asta cei ce intră se împrăștie prin toată curtea. Unul trece pe dinaintea casei și se oprește încolo aproape de gard, altul în dreptul lui, dar mai aproape de casă, un al treilea tot pe la gard dar mai lângă poartă; iar al patrulea în dreptul celui de-al treilea dar despre casă. Toți patru alcătuiau ca un patrat drept în fața casei. Unul vine apoi pe portiță trăgând o săniuță pe care se vedea un fel de putinică ori budăiaș. Unul în urmă duce în spate un sac, unul ține în mână o talancă a căria limbă lovind din când în când câte într'o margine o face să răsune; un altul vine în urma săniuței ducând în mână un urcior; iar în urma lui încă vr'o doi.

Ionel din casă se uită pe fereastră și se 'ntreabă în gând: Dar ce fac ăștia? Văd că vin cu sanie, cu unelte cu cârdul, cu toată bejenia, cu toată gospodăria.

In acest timp cel cu săniuța, se oprește în dreptul unei ferestre, lasă protapul săniuții jos, și se duce de se așază în genunchi în urma săniuții și s'apucă de căutat, de trebăluit ceva pe la fundul budăiașului. Trage prin mână ca un fel de viță neagră, parcă ar fi o șuviță de păr de cal; iar cel cu urciorul se apropie și-i toarnă din urcior apă în mâna în care ținea șuvița. Cel cu sacul în spate pune sacul jos lângă săniuță, iar el se apropie de budăiaș, îl apucă cu mânele de fund și parcă vrea să-l țină bine să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nu se miște. In sfârșit cel cu talanga se apropie de fereastră și începe să sune și să ureze:

A-ho, ho-ho! Sara lui Sfântul Vasile a 'nserat,
Noi cu plugul n'am umblat!
Ian, mai îndemnați, flăcăi.

Și când începe el să ureze numai începe să s'audă răsunând tare: Bu-u-u, bu-u-u, bu-u-u!! bu-u-u-u-u!! buhaiul. Budăinșul de pe săniuță era buhaiul. Flăcăul care se așezase în genunchi la spatele lui îl trăgia; și cel cu urciorul îi turna apă ca să alunece mai bine, ori ca să sune. Iar cei doi care veniau în urmă unul a început să cânte din fluer un cântec vesel de joc, iar altul să bată o tobă sau dăirà de cele spaniole. Iar când a zis urătorul: Ian, mai îndemnați, flăcăi, atunci cei patru din curte deodată cu bicele: poc! poc! poc! poc!! de răsună până cine știe unde; iar toți ceilalți strigau lung și tare: Hăi! Hăi!..

Și lui Ionel îi plăcea așa de mult amestecul acesta de bu-u-u bu-u cu sunet de tobă, și de talangă cu cântec de fluer, cu urătură și cu pocnete de bice că se uită în curte parcă să le soarbă cu ochii, și parcă nu știu cum să facă să țină mai mult, să nu mai isprăvească, să nu mai plece, să rămână acolo cu el, să-i rămână lui, să-i fie ai lui!!..

Iar când a eșit cineva de-ai casei, ca să dea colac urătorilor și să le plătească, Ionel a sbughit-o și el în curte. S'a uitat la fata din casă cum a plătit flăcăilor și cum le-a dat un colac; s'a uitat cum cel cu sacul a luat colacul și l-a băgat în sac, apoi s'a dus la săniuță și s'a uitat cu de-amănuntul la buhaiu cum e, din ce și cum e făcut. I-a petrecut apoi pe toți până la poartă; și a rămas în portiță uitându-se cu părere de rău după dânșii cum se duc și nu mai rămân cu el. Pentru întâia dată în viața lui sufere amarul unei desiluzii.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Haide 'n casă Ionel că-i frig și să nu răcești, zice fata apucându-l de mână să-l ducă 'n casă; iară el parcă nici n'aude: aude numai acel bu-u-u-bu cu talangă, cu fluer, cu tobă și pocnete, și n'are alt dor decât să aibă și el un buhaiu.

Din ciasul acela acuma nu se mai gândia decât buhaiu. Ce fericiți sunt cei ce au buhaiu!! Ce poate mai plăcut, mai frumos, mai admirabil decât buhaiul: u-u-u . . . bu!! Poc! poc! . . Talanga, talanga!; ian mai demnați flăcăi . . . hăi-hăi!! . . . Ce frumos! Ce frumos! se vede că nici mama, nici tata, nici Tante Lina nu știu ce e plugușorul cu buhaiu, căci dacă ar ști și-ar fi făcut și ei câte un buhaiu. Da, nu știu nici unul, văd că nici Tata n'are buhaiu, nici mama, nici Tante Lina!! . . Și dacă n'ai buhaiu ce ți-e bună casă, ce ți-e bună moșie, ce ți-e bună trăsură, ce ți-e bune toate? ! . .

Iar când se duce 'n casă începe vorba:

— Mamă, dar de ce pocnesc așa din bice la plugușor cu buhaiu? Mamă, dar de ce strigă: hăi, hăi? Mamă, dar de ce umblă cu buhaiul? Mamă, dar cine face buhaiul? Mamă, acasă o să-mi fac și eu un buhaiu, nu așa mare, unul mic, mic, mic de tot; n'o să facă chiar bu-u-u, bu u-u ca ăsta ci numai bu-u, bu-u mai încetișor. Și-o să-ți fac și ție unul, și tatii și Tantei Linei.

Și de-aci înnainte lonel multă vreme în toate zilele numai de buhaiu vorbește.

Și cum dă acuma de scuturătoarea de coadă de cal numai de cât să-și facă buhaiu. Iea coada de cal, iea un ciocan, un cuiu, o bobină cu ață albă de la mașina de cusut, se duce dindosul căsei într'un geamlâc și s'apucă să facă buhaiu dintr'un butoiaș de cele de bere.

Planul era așa: să bată un cuiu în fundul butoiașului, și de cuiu să lege coada de cal.

Dar când să bată cuiul, cuiul nu merge. Bu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

toiașul de stejar, lemn tare și cuiul un cuiu prost și fără vârf; iar dânsul, Ionel, nu prea meșter la bătut cue: de câte ori dă cu ciocanul nimerește mai mult în degete de cât în cuiu. Se lovește mereu peste degete și pe fundul butoiașului face numai sgârieturi pe unde încearcă să bată cuiul.

Pe când lucrează el așa cu cea mai mare grabă, roș la față de necaz și asudat de trudă, iaca fata din casă trece pe-acolo, îl vede și fuga la mama lui:

— Cuconiță, Ionel dindos în geamlăc nu știu ce trăbălușește, zice că face buhaiu, și trage un curent și un vânt pe-acolo. . . .

— Zice că face buhaiu? întreabă mama foarte îngrijată. Ingrijată pentru că nu vrea nici să-l lasă acolo să răcească, dar nici să-l iea cu sila să-i înfrângă voința. Voința e lucru delicat, s'o înfrângi nu e bine, nici s'o lași să rătăcească, să apuce câmpii ca nebunii, trebue s'o faci să asculte de dreapta judecată.

— Și trage un vânt, cuconiță, mai adauge fata.

— Si zice că face buhaiu? întreabă mama.

— Da, și nu vrea să plece de-acolo zice Frusina.

— Apoi, zice mama, nu vrea pentru că umblă să-și facă buhaiu. De când tot vorbește el de buhaiu?

— Dar, cuconiță, să-l lăsăm să răcească?

— Ba nu, dar trebue să văd ce e de făcut. Dacă nu-l las; și dacă-l iau cu sila i-se pare că-l nenorocesc că nu-l las să-și facă buhaiu. Să-i promit c'o să dau cuiva să-i facă un buhaiu nu știu de-oiu putea găsi pe cine să-i facă; nu voiu să rămân față de el, să nu mă țiu de vorbă. Știi ce, haide cu mine acolo în geamlăc.

Se duc.

— Ce faci acolea, Ionel.

— Buhaiu, mamă.

— Si din ce-l faci?

— Uite din asta, din asta și din asta.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Bine, o să faci, dar nu aci pentru că mă tem să nu răcești.

— Hai, Frusino, ia toate astea și le adă 'n odae la Ionel. Tu Ionel hai în odae la tine și lucrează acolo, câtu-i vrea. Să știi însă că n'ai să faci buhaiu.

— Ba, fac.

— Ba, nu.

— De ce.?

— Pentru că ești mic și nu știi, nici nu poți să lucrezi să faci așa lucruri. Un așa lucru nici eu n'aș putea să-l fac.

— Ba, să vezi c'am să-l fac.

— Ba, să vezi că nu.

— Ba, da.

Ionel avea toată încrederea c'o să easă pe-a lui, dar a eșit pe vorba mamei. Se 'nțelege că i-a părut rău copilului, dar cu toate acestea a văzut și de data asta că mama știe ce vorbește.

Mama a găsit însă pe cineva care i-a făcut un buhaiu ca 'n Moldova. Și-i plăcea lui Ionel buhaiul așa de mult,... mai ales că Sar se temea când îl auzia și lătra la el.....

* * *

Astfel Mama ținându-l de-aproape și povățuindu-l și îngrijindu-l cu toată răbdarea l-a scăpat de răsfățare și de îndărătnicie și a făcut din el un băiat, cuminte, și harnic și sănătos de-ți era mai mare dragul să-l privești și să vorbești cu dânsul; iar la școală, în fiecare an tot cel întâiu în clasă era.

Sar s'a făcut și el cuminte. E câne în tot bunul, foarte bun prietin cu Ionel și foarte bun păzitor al casei. Nu e chip să intre cineva în curte fără să știe el. Dânsul e cel mai bun clopoțel vestitor, sonăria casei, sonăr.e vie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Peste câțiva ani și Ionel o să fie mare. Anii trec. O să-l vezi mare, o să-l vezi și pe el tată cu copii și o să-și aducă aminte să bage de seamă cum se cresc copiii.

In timpul acesta chiar Ionel l-a sculat pe Sar în două picioare și-i strigă: Drepți!.. Și Sar stă drept ca un soldat!!...

